
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

**ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
«ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΜΕ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ Γ΄ΚΠΣ» ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ
ΔΟΝΤΣΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΝΟΤΤΑ ΟΥΡΑΝΙΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 2010

«Αφιερωμένη στους γονείς μου»

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η μελέτη των αποτελεσμάτων της εφαρμογής του προγράμματος επενδύσεων με ενδείξεις οικονομικής βιωσιμότητας στα πλαίσια του Γ' Κ.Π.Σ. στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Για το σκοπό αυτό κρίθηκε σκόπιμο να παρουσιαστούν τα επιδοτούμενα προγράμματα του Γ' ΚΠΣ και ιδιαίτερα των 'Σχεδίων Βελτίωσης'. Επίσης γίνεται σύντομη περιγραφή του προφίλ της Περιφέρειας αλλά και του εκάστοτε Νομού ξεχωριστά παρουσιάζοντας τα δημογραφικά τους στοιχεία, το εργατικό δυναμικό και τους δυναμικούς τομείς (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή). Παράλληλα συλλέχθηκε τυχαίο δείγμα 195 εγκεκριμένων ατομικών αποφάσεων τα στοιχεία των οποίων υπέστησαν επεξεργασία προκειμένου να γίνει μια προσπάθεια εξαγωγής συμπερασμάτων. Το βασικότερο συμπέρασμα που εξάγεται από την παρούσα εργασία είναι ότι ενώ το καθεστώς των Σχεδίων Βελτίωσης στην φυτική παραγωγή είναι πολύ σημαντικό μέτρο για την γενικότερη οικονομία της Περιφέρειας της Κεντρικής Μακεδονίας εντούτοις υπάρχει σοβαρός προβληματισμός για την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής τους.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, Σχέδια βελτίωσης, Οικονομική βιωσιμότητα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	6
Κεφάλαιο 1 Γ'ΚΠΣ	9
1.1 Η ιστορία των επιχορηγήσεων από την Ε.Ε.....	9
1.2 Γ'ΚΠΣ.....	12
1.3 Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας.....	16
1.3.1 Στρατηγικοί στόχοι.....	16
1.3.2 Επιλεγμένοι βασικοί δείκτες.....	17
1.3.3 Πρόοδος υλοποίησης του προγράμματος.....	18
1.4 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα: Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση υπαίθρου.....	19
1.5 Σχέδια Βελτίωσης.....	21
1.5.1 Σκοπός, στόχοι και πεδίο εφαρμογής καθεστώτος.....	22
1.5.2 Δικαιούχοι και προϋποθέσεις εκλεξιμότητας.....	24
1.5.3 Επιλέξιμες Δαπάνες.....	25
1.5.4 Ποσοστά ενίσχυσης.....	26
1.6 Συμπεράσματα.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.....	30
2.1 Γεωγραφία.....	30
2.2 Φυσικοί πόροι	31
2.3 Πληθυσμός.....	31
2.4 Προφίλ της Κεντρικής Μακεδονίας: Υποδομές – Προϊόντα – Δυναμικοί τομείς	33
2.4.1 Υποδομές.....	34
2.4.2 Πρωτογενής τομέας.....	34
2.4.3 Δευτερογενείς τομείς.....	37
2.4.4 Τριτογενείς τομείς.....	39
2.5 Εργατικό δυναμικό Περιφέρειας, αγορά εργασίας και ανεργία.....	41
2.6 Ενδοπεριφερειακό προφίλ.....	43
2.6.1 Νομός Κιλκίς.....	42
2.6.2 Νομός Σερρών.....	48
2.6.3 Νομός Χαλκιδικής.....	51
2.6.4 Νομός Πέλλας.....	56
2.6.5 Νομός Ημαθίας.....	60
2.6.6 Νομός Πιερίας.....	64
2.6.7 Νομός Θεσσαλονίκης.....	68
2.7 Συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας	72
2.8 Σύνοψη – Συμπεράσματα.....	73

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Αποτελέσματα εφαρμογής του προγράμματος των Σχεδίων Βελτίωσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.....	77
3.1 Εισαγωγή.....	77
3.2 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά.....	79
3.3 Χαρακτηριστικά των γεωργικών εκμεταλλεύσεων	85
3.4 Χαρακτηριστικά των επενδύσεων.....	90
3.5 Συμπεράσματα.....	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Συμπεράσματα.....	100
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	104

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πολιτική των κεφαλαιακών επιδοτήσεων στην Ελλάδα, έχει διαδραματίσει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών, τα τελευταία χρόνια μέχρι και το 2008, συγκεντρώνοντας το μεγαλύτερο ποσοστό πραγματοποίησης επενδύσεων και το μεγαλύτερο ποσοστό δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας.

Έτσι λοιπόν στα πλαίσια των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας αλλά και των προτεραιοτήτων για κοινωνική και οικονομική συνοχή, η Ελληνική Κυβέρνηση πραγματοποίησε συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή βάση του Γ' Κοινοτικού πλαισίου στήριξης (ΚΠΣ) 2000-2006, για την ανάπτυξη των ελληνικών Περιφερειών, οι οποίες θα συγχρηματοδοτούνται ανάλογα με την κατηγορία τους, από ένα από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκή Ένωσης.

Παράλληλα, η Ελλάδα θέλοντας να συνεισφέρει και η ίδια στην ανάπτυξη των Ελληνικών Περιφερειών, αρχικά εφάρμοσε διάφορους επενδυτικούς νόμους, για να χρηματοδοτεί κατηγορίες επενδύσεων χαμηλού κόστους, με κεντρικό και περιφερειακό χαρακτήρα, αποκλειστικά με κρατικούς πόρους για να συνεχίσει με την εφαρμογή του νέου Αναπτυξιακού νόμου 3299/2004, που αφορούσε στην δημιουργία και επέκταση εταιρειών εντάσεως κεφαλαίου, με συγχρηματοδότηση της Ε.Ε.

Για το σκοπό αυτό στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας περιγράφεται αναλυτικά το Γ' ΚΠΣ καθώς και το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) που αφορά την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας γύρω από την οποία επικεντρώνεται και το θέμα της πτυχιακής. Το Γ' ΚΠΣ χωρίζεται σε δύο μεγάλες κατηγορίες προγραμμάτων: (Α) Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ένα για κάθε συγκεκριμένο τομέα δραστηριότητας, πχ. Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα) και (Β) Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ένα για κάθε μία από τις 13 διοικητικές περιφέρειες της χώρας: ΠΕΠ).

Τα ΠΕΠ αφορούν ενισχύσεις στην Περιφέρεια μέσω των διαφόρων προγραμμάτων και πρωτοβουλιών των Διαρθρωτικών Ταμείων για οικονομική και κοινωνική συνοχή των κρατών μελών της ΕΕ, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος, την καινοτομία, τον τουρισμό κ.ο.κ. Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του Γ' ΚΠΣ απευθύνονται τόσο στον δημόσιο τομέα π.χ. για έργα

που αφορούν την ανάπτυξη υποδομών και τη βελτίωση υπηρεσιών προς τον πολίτη, όσο και σε ιδιώτες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) για προγράμματα που αφορούν επιχειρήσεις, αγρότες, νέους, ανέργους κλπ.

Στο τέλος του πρώτου κεφαλαίου γίνεται εκτενής αναφορά και στα «Σχέδια Βελτίωσης» που είναι ένα από τα καθεστώτα ενίσχυσης για τη στήριξη των επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και την προώθηση της πολυαπασχόλησης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση της Περιφέρειας της Κεντρικής Μακεδονίας προκειμένου να γίνει κατανοητό το βιοτικό επίπεδο των πολιτών που κατοικούν και δραστηριοποιούνται σε αυτή, καθώς και οι προοπτικές ανταγωνιστικότητας και βιωσιμότητας των δυναμικών τομέων της, που περιλαμβάνουν τον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Παρουσιάζεται έτσι τόσο σε επίπεδο ολόκληρης της Περιφέρειας όσο και σε επίπεδο κάθε επιμέρους Νομού η υφιστάμενη κατάσταση όπως είναι τα δημογραφικά στοιχεία, το εργατικό δυναμικό, τα επίπεδα ανεργίας, οι τομείς απασχόλησης, είδη παραγόμενων προϊόντων και πλήθος άλλων παρόμοιων στοιχείων.

Παράλληλα, με την σημαντική βοήθεια της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στην Θεσσαλονίκη, συλλέχθηκε τυχαίο δείγμα 195 αγροτών. Οι αγρότες αυτοί επιλέχθηκαν τυχαία ανάμεσα στις 382 συνολικά ατομικές εγκεκριμένες αποφάσεις του 2007 που αφορούν τα «Σχέδια Βελτίωσης» φυτικής παραγωγής. Πρόκειται για αποφάσεις οι οποίες περιέχουν πλήθος πληροφοριών όπως είναι: τα προσωπικά στοιχεία του αγρότη, όνομα, ηλικία, περιοχή κατοικίας και εγκατάστασης της γεωργικής επιχείρησης, το χρηματικό ποσό έγκρισης με βάση το ποσοστό έγκρισης, το οποίο είναι ανάλογο με τον χαρακτηρισμό της περιοχής ως κανονική, μειονεκτική και ορεινή καθώς και οι στόχοι, στρατηγικοί και ειδικοί, τους οποίους ο δικαιούχος δεσμεύεται να επιτύχει.

Τα στοιχεία αυτά απομονώθηκαν σε κατάλληλα φύλλα excel προκειμένου να επεξεργαστούν και να γίνει μια απόπειρα εξαγωγής συμπερασμάτων παρά το μικρό, ίσως μη αντιπροσωπευτικό δείγμα και το μικρό εξεταζόμενο διάστημα. Στο τρίτο λοιπόν κεφάλαιο του παρόντος παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της επεξεργασίας αυτής που αφορά το ποσοστό συμμετοχής των δικαιούχων ανά νομό, κατανομή αυτών ανάλογα με την ηλικία και τον

χαρακτηρισμό της περιοχής δραστηριοποίησης, το ποσοστό των νέων γεωργών, την επιλογή των ειδικών και στρατηγικών στόχων κ.α.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν τόσο από την παρουσίαση της ίδια της Περιφέρειας όσο και από την επεξεργασία που περιγράφηκε παραπάνω και υπάρχει στο τρίο κεφάλαιο με μεγαλύτερη λεπτομέρεια.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου Νόττα Ουρανία για την υπομονή της και για την ευκαιρία που μου έδωσε να ασχοληθώ με ένα ενδιαφέρον αντικείμενο.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον κύριο Παντελή Βουλγαρόπουλου χωρίς την πολύτιμη βοήθεια του οποίου δεν θα μπορούσα να ολοκληρώσω την εργασία μου.

Τέλος ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω προς όλη μου την οικογένειά για την συμπαράσταση και τη στήριξή τους σε κάθε βήμα της φοιτητικής μου ζωής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Γ'ΚΠΣ

Οι επιδοτήσεις αφορούν όλες τις χρηματικές ενισχύσεις που δίνονται στις επιχειρήσεις με κίνητρο την πραγματοποίηση επενδυτικών σχεδίων. Αποτελούν ένα διαδεδομένο και συχνά αναγκαίο εργαλείο περιφερειακής και βιομηχανικής πολιτικής στην Ε.Ε είτε για την αντιμετώπιση οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων, είτε για την επίτευξη σημαντικών στόχων της Κοινότητας, όπως η οικονομική και κοινωνική συνοχή μεταξύ των κρατών μελών και η σύγκλιση μεταξύ των Περιφερειών που έχουν αναπτυχθεί με άνισο τρόπο.

1.1 Η ιστορία των επιχορηγήσεων από την Ε.Ε.

1965-1969: Η Κρίση της «άδειας καρέκλας»

Τον Ιούλιο του 1965 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκανε πρόταση στα έξι μέλη (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Βέλγιο και Λουξεμβούργο) της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) ώστε να αποκτήσει η Κοινότητα δικό της μηχανισμό για την άντληση πόρων.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητούσε από τα κράτη μέλη να παραχωρηθούν εξουσίες στην Επιτροπή και στο Κοινοβούλιο ώστε να μπορεί να αντιμετωπίζει το ζήτημα της διαχείρισης των χρημάτων της Κοινότητας με δίκαιο και δημοκρατικό τρόπο. Η συγκεκριμένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δε βρήκε σύμφωνο το Γάλλο πρόεδρο Τσαρλς ντε Γκολ ο οποίος ισχυριζόταν πως «τα κράτη μέλη πρέπει να χρηματοδοτούν τη Κοινότητα και όχι να αποκτάει η Κοινότητα δικά της χρήματα και εξουσία που θα υπονομεύουν το ρόλο των κρατών μελών».

Η διαφωνία μεταξύ του Ντε Γκολ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δημιούργησε μεγάλα προβλήματα στους κύκλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ξέσπασε μία από τις μεγαλύτερες κρίσεις όλων των εποχών, η κρίση της 'άδειας καρέκλας', όπου ο Ντε Γκολ δε δεχόταν καν να συζητήσει το ζήτημα.

Η λύση στη κρίση της «άδειας καρέκλας» ήρθε το 1969 με τη παραίτηση του Ντε Γκολ και την άνοδο στην εξουσία του Τζορτζ Πομπιντού, ο οποίος με το

που ανέλαβε τη προεδρία της Γαλλίας κάλεσε τους υπόλοιπους ευρωπαϊούς ηγέτες και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη Χάγη, όπου και συμφωνήθηκε η άντληση πόρων για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, καθιερώνοντας έτσι το προϋπολογισμό της ΕΟΚ.

1969-1984: «Θέλω πίσω τα λεφτά μου»

Η συμφωνία της Χάγης έκλεισε ένα πρόβλημα άλλα δημιούργησε ένα που δεν έχει λυθεί ακόμη οριστικά, τη πολύ μεγάλη συνεισφορά που κάνει η Μεγάλη Βρετανία στον κοινοτικό προϋπολογισμό, και μάλιστα για πολιτικές για τις οποίες έχει εκφράσει άμεσα τη διαφωνία της, την Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ).

Όταν τα έξι κράτη μέλη συμφώνησαν στη Χάγη τη δημιουργία ενός μηχανισμού άντλησης πόρων για τη Κοινότητα, δεν ανέλυσαν τις συνέπειες που θα είχε μία ενδεχόμενη ένταξη της Μεγάλης Βρετανίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Το αποτέλεσμα ήταν, όταν η Μεγάλη Βρετανία έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας το 1973 βρέθηκε να πληρώνει υπέρογκα ποσά για λογαριασμό της ΚΑΠ, που ουσιαστικά ευνοούσε τη Γαλλία.

Η κυβέρνηση του Χάρολντ Ουίλσον διαπραγματεύτηκε με τους ηγέτες της κοινότητας και κατάφερε το 1975 στο Δουβλίνο να συμφωνήσει σε έναν πολύπλοκο μηχανισμό ο οποίος θα επέστρεφε ένα μικρό ποσοστό χρημάτων στη Μεγάλη Βρετανία.

Όμως, από τη πρώτη στιγμή που εξελέγη η Μάργκαρετ Θάτσερ πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας το 1979 ήταν απόλυτα αποφασισμένη να διεκδικήσει μία πολύ καλύτερη συμφωνία προστατεύοντας έτσι «το συμφέρον των Βρετανών πολιτών που πληρώνουν τους φόρους τους». Η Θάτσερ όμως επέμενε πως η Μεγάλη Βρετανία αδικείται από το υπάρχον σύστημα λέγοντας χαρακτηριστικά πως «θέλω τα λεφτά μου πίσω».

Τελικά, το 1984, μετά από πρωτοβουλία του Γάλλου πρόεδρου, Φρανσουά Μιτεράν, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Φοντενμπλό συμφωνήθηκε ένας νέος μηχανισμός επιστροφής χρημάτων στη Μεγάλη Βρετανία ο οποίος ισχύει μέχρι και σήμερα και τον οποίον προσπαθεί η κυβέρνηση Μπλερ να διατηρήσει.

Σύμφωνα με υπολογισμούς της ίδιας της Θάτσερ από το 1985-2000

χάρη στη συμφωνία που πέτυχε η Μεγάλη Βρετανία έχει γλιτώσει 28 δισεκατομμύρια λίρες.

Σήμερα ο Βρετανός πρωθυπουργός, Τόνι Μπλερ, υπογραμμίζει πως είναι διατεθειμένος να συζητήσει τη τροποποίηση του μηχανισμού επιστροφής των βρετανικών χρημάτων υπό την προϋπόθεση πως οι Ευρωπαίοι ηγέτες θα δεχτούν να αναθεωρηθεί ριζικά η ΚΑΠ –κάτι με το οποίο διαφωνεί η Γαλλία.

1987-1992-1998: Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιρλανδία

Από τη στιγμή που το Βρετανικό πρόβλημα λύθηκε, δημιουργήθηκε θέμα για το πώς πρέπει να γίνεται η κατανομή των χρημάτων και αν πρέπει οι φτωχότερες χώρες (Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία και Ιρλανδία) να λαμβάνουν περισσότερα χρήματα ώστε να μη μείνουν πίσω συγκριτικά με τις πιο πλούσιες χώρες της κοινότητας.

Χάρη σε συστηματική πίεση από τον Ισπανό πρωθυπουργό Φελίπε Γκονζάλεζ αλλά και το πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζακ Ντελόρ, αποφασίστηκε πως οι τέσσερις αυτές χώρες θα λαμβάνουν συγκεκριμένα ποσά για την οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Έτσι δημιουργήθηκε το 1987 το πρώτο πακέτο Ντελόρ. Η Γερμανία που θα σήκωνε το μεγαλύτερο βάρος του λογαριασμού δέχτηκε το 1987 να το κάνει κυρίως λόγω της επιθυμίας του Γερμανού Καγκελάρου Χέλμουτ Κολ να προχωρήσει η κοινότητα γρήγορα προς την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς.

Το δεύτερο πακέτο Ντελόρ, το 1992 ήταν παρόμοιο, με τη μόνη διαφορά πως η Γερμανία δέχτηκε να πληρώσει πάλι το κοινοτικό λογαριασμό επειδή οι ευρωπαίοι ηγέτες δέχτηκαν χωρίς αντιρρήσεις τη Γερμανική επανένωση.

Το 1998, η Γερμανία πρωτοστάτησε μαζί με τη Μεγάλη Βρετανία ώστε να μην επεκταθεί ο προϋπολογισμός αλλά να συγκρατηθεί και να μη χρειαστούν οι πλούσιες χώρες να πληρώνουν υπέρογκα ποσά στις φτωχότερες χώρες.

Παράλληλα, ήταν πλέον γεγονός πως θα γίνει η διεύρυνση και σε καμία περίπτωση δεν ήταν διατεθειμένοι να πληρώνουν και τα 10 νέα κράτη μέλη, εκ των οποίων τα περισσότερα είναι σχετικά φτωχά.

Συνεπώς δημιουργήθηκε ένας σφιχτός, περιορισμένος προϋπολογισμός που αποσκοπούσε στη καλύτερη και προσεκτικότερη χρήση των Ευρωπαϊκών κονδυλίων ώστε να μη πληρώνουν άδικα και χωρίς αντίκρισμα, τις φτωχότερες χώρες που έκαναν κακοδιαχείριση.

Σήμερα, τα 10 νέα κράτη μέλη, εκ των οποίων τα περισσότερα σχετικά φτωχά για τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιμένουν πως ένας από τους κύριους λόγους για τους οποίους εντάχθηκαν στην Ένωση ήταν για να λάβουν τα αντίστοιχα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης όπως έλαβαν η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Ισπανία και η Πορτογαλία.

1.2 Γ'ΚΠΣ

Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006 (Γ'ΚΠΣ) αποτελεί το μεγαλύτερο αναπτυξιακό πρόγραμμα της χώρας. Πρόκειται για ένα φιλόδοξο πρόγραμμα που έχει σκοπό να ανταποκριθεί στις σημερινές ανάγκες και μελλοντικές συνθήκες ανταγωνισμού που θα αντιμετωπίσει η Ελλάδα στο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον και της επιτρέπει να ολοκληρώσει όλα εκείνα τα έργα και τις παρεμβάσεις που είναι καθοριστικής σημασίας για την ανάπτυξη της (ΜΟΔ Α.Ε.).

Το Γ'Κ.Π.Σ. είναι, όπως προαναφέρθηκε, το προϊόν της συμφωνίας στην οποία κατέληξαν η Ελληνική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις κοινοτικές διαρθρωτικές παρεμβάσεις στην Ελλάδα το χρονικό διάστημα 2000-2006. Καταρτίστηκε με βάση το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης που υποβλήθηκε από την Ελλάδα στην Ε.Ε.

Το κείμενο του ΚΠΣ υπογράφηκε τον Νοέμβριο του 2000 (Ε2000 3405/28-11-2000) και αναθεωρήθηκε τον Δεκέμβριο του 2004 (Ε2004 2412/3-12-04), τον Δεκέμβριο του 2005 (Ε2005 4788 τελικό/12-12-05) και τον Δεκέμβριο του 2006 (Ε2006 6419 τελικό 7-12-06). Περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τους άξονες προτεραιότητας για τη δράση των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων,
- την συνοπτική περιγραφή των επιχειρησιακών προγραμμάτων με τους ειδικούς στόχους και τις προτεραιότητες που έχουν επιλεγεί,
- το ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης που προσδιορίζει για κάθε άξονα και για κάθε έτος το ποσό των συνολικών κονδυλίων που προβλέπονται και
- τις διατάξεις εφαρμογής του Γ' ΚΠΣ.

Οι άξονες προτεραιότητας¹ του Κ.Π.Σ 2000-2006 εστιάζονται σε επενδύσεις στο φυσικό, ανθρώπινο και γνωστικό κεφάλαιο, που μπορούν να συμβάλουν περισσότερο στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην εμβάθυνση της ανάπτυξης στην Ελλάδα:

1. Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και προώθηση της απασχόλησης.
2. Ανάπτυξη του συστήματος μεταφορών (οδικές, σιδηροδρομικές, αστικές μεταφορές, αερολιμένες, λιμένες, συνδυασμένες μεταφορές και εμπορευματικά κέντρα, ασφάλεια).
3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με στόχο την αιεφόρο ανάπτυξη (περιλαμβάνει τους τομείς Μεταποίησης και Υπηρεσιών, Έρευνας και Τεχνολογίας, Τουρισμού, Ενέργειας – Φυσικών Πόρων).
4. Αγροτική ανάπτυξη και αλιεία.
5. Ποιότητα ζωής (παρεμβάσεις που αφορούν στο περιβάλλον και στη φυσική κληρονομιά, στον πολιτισμό και στον τομέα της υγείας – πρόνοιας).
6. Κοινωνία της πληροφορίας (παρεμβάσεις που αφορούν τομείς όπως εκπαίδευση, πολιτισμό, δημόσια διοίκηση, υγεία και πρόνοια, περιβάλλον, απασχόληση, ψηφιακή οικονομία, επικοινωνίες).
7. Περιφερειακή ανάπτυξη (με στόχο την μείωση των αποκλίσεων ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους και την αύξηση της απασχόλησης).

Για την επίτευξη των στόχων του, το Γ'ΚΠΣ υλοποιεί 25 Επιχειρησιακά Προγράμματα² εκ των οποίων:

- ✓ τα 11 είναι Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα ένα για κάθε συγκεκριμένο τομέα δραστηριότητας, πχ. Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα, και αφορούν εθνικές τομεακές πολιτικές,
- ✓ τα 13 είναι Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ένα για κάθε μία από τις 13 περιφέρειες της χώρας και στα οποία έχει καταναμηθεί το 1/3

---

¹ Κατηγορίες παρεμβάσεων που εξειδικεύουν τις βασικές κατευθύνσεις της αναπτυξιακής στρατηγικής της χώρας, μέσω της οποίας το ΚΠΣ θα συμβάλει στην ανάπτυξη και τη σύγκλιση της ελληνικής οικονομίας.

² Έγγραφο που εγκρίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και που αποσκοπεί στην εφαρμογή ενός Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και περιέχει ένα συνεπές σύνολο αξόνων προτεραιότητας αποτελούμενων από πολυετή μέτρα, για την πραγματοποίηση του οποίου μπορεί να ζητηθεί η συνδρομή ενός ή περισσότερων Διαρθρωτικών Ταμείων και ενός ή περισσότερων από τα άλλα χρηματοδοτικά όργανα, καθώς και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Ολοκληρωμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα είναι το επιχειρησιακό πρόγραμμα, του οποίου η χρηματοδότηση γίνεται από περισσότερα του ενός Ταμεία. Πηγή : Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 του Συμβουλίου της 21.6.1999 για τα Διαρθρωτικά Ταμεία

περίπου των διαθέσιμων πιστώσεων για την περίοδο 2000-2006

✓ και 1 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική βοήθεια» που στόχο έχει να ενδυναμώσει, να στηρίξει και να βελτιώσει το σύστημα διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία³ της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συγχρηματοδοτούν, τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της χώρας, ανάλογα με την κατηγορία τους είναι:

➤ Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης - ΕΤΠΑ: συγχρηματοδοτεί προγράμματα και έργα υποδομών και εξοπλισμού για την ενίσχυση των παραγωγικών επενδύσεων, των επενδύσεων στους τομείς Παιδείας - Υγείας, των ενεργειών σε κοινοτικό επίπεδο ιδίως για μεθοριακές περιοχές, των ενεργειών για την προστασία του περιβάλλοντος, την ανάπτυξη του ενδογενούς δυναμικού των περιφερειών, των προπαρασκευαστικών και συνοδευτικών μέτρων και των μέτρων αξιολόγησης.

➤ Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ: συγχρηματοδοτεί ενέργειες για επαγγελματική εκπαίδευση και επαγγελματικό προσανατολισμό, για ενίσχυση προσλήψεων σε θέσεις διαρκούς απασχόλησης, ενέργειες καινοτόμου χαρακτήρα για την ανάπτυξη της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης, ενέργειες που απευθύνονται στο προσωπικό των επιχειρήσεων και ενέργειες επαγγελματικού προσανατολισμού και παροχής συμβουλών σε ανέργους.

➤ Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων - ΕΓΤΠΕ: χρηματοδοτεί την Κοινή Γεωργική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενισχύει την αγορά και προωθεί τις διαρθρωτικές αλλαγές στη γεωργία. Το ΕΓΤΠΕ διαιρείται σε δύο τμήματα: το Τμήμα Εγγυήσεων, που χρηματοδοτεί τα μέτρα στήριξης των τιμών και τις επιστροφές κατά την εξαγωγή ώστε να εξασφαλίζει σταθερές τιμές για τους γεωργούς και το Τμήμα Προσανατολισμού (ΕΓΤΠΕ/Π) που ενισχύει μέσω επιδοτήσεων την ορθολογική οργάνωση, τον εκσυγχρονισμό και τις διαρθρωτικές βελτιώσεις στη γεωργία.

➤ Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας - ΧΜΠΑ: συγχρηματοδοτεί ενέργειες για την ενίσχυση του τομέα της αλιείας, της

---

³ Χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ για την άσκηση της Περιφερειακής Πολιτικής, που παρεμβαίνουν δια της χρηματοδότησης των στόχων.

υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης και εμπορίας των προϊόντων τους.

Οι συνολικοί πόροι του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ) και του Ταμείου Συνοχής (που συγχρηματοδοτεί τα μεγάλα έργα Περιβάλλοντος και Μεταφορών) είναι 51,14 δισεκατομμύρια ευρώ και περιλαμβάνουν εθνικούς και κοινοτικούς πόρους ύψους 39,56 δισεκατομμυρίων ευρώ (δημόσια δαπάνη), καθώς και 11,58 δισεκατομμύρια ευρώ ιδιωτική συμμετοχή. Παράλληλα, σημαντικοί πόροι ύψους 1,28 δισεκατομμύρια ευρώ θα αντληθούν μέσω των τεσσάρων Κοινοτικών Πρωτοβουλιών.

Η συνολική κοινοτική συμμετοχή⁴ τόσο για το ΚΠΣ όσο και για το Ταμείο Συνοχής και τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες ανέρχεται σε 26 δισεκατομμύρια ευρώ.

Οι τέσσερις κοινοτικές πρωτοβουλίες των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων για το χρονικό διάστημα 2000 - 2006 είναι:

- INTERREG III: διασυνοριακή, διεθνική και διαπεριφερειακή συνεργασία που αποβλέπει στην τόνωση της ανάπτυξης και σε ισόρροπη και αρμονική διευθέτηση του ευρωπαϊκού εδάφους
- LEADER+: ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων και συνεργασίας ομάδων τοπικής δράσης
- EQUAL: διεθνική συνεργασία για την προώθηση νέων πρακτικών καταπολέμησης των πάσης φύσεως διακρίσεων και ανισοτήτων στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας
- URBAN II: οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των πόλεων και των συνοικιών που αντιμετωπίζουν κρίση, ώστε να προωθηθεί η βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Τα 25 Επιχειρησιακά Προγράμματα του Γ' ΚΠΣ καθώς και οι 4 Κοινοτικές Πρωτοβουλίες απευθύνονται τόσο στο δημόσιο τομέα, π.χ. για έργα που αφορούν την ανάπτυξη υποδομών και τη βελτίωση υπηρεσιών προς τον πολίτη, όσο και σε ιδιώτες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) για προγράμματα που αφορούν επιχειρήσεις, αγρότες, νέους, ανέργους κ.λπ.

Οι αρμόδιοι φορείς που υλοποιούν τα έργα ή τις δράσεις του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης κατά την περίοδο 2000 - 2006 δημοσιεύουν άπαξ ή

---

⁴ Η δαπάνη που πραγματοποιείται για την κάλυψη μέρους του προϋπολογισμού ενός Έργου και προέρχεται από κοινοτικούς πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων και των Χρηματοδοτικών Μέσων.

περιοδικά προκηρύξεις για την επιλογή φυσικών και νομικών προσώπων στα οποία θα δοθεί ενίσχυση ή θα παρασχεθεί κάποιου είδους υπηρεσία.

1.3 Π.Ε.Π. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) 2000-2006, που αφορά την Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας εγκρίθηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 22 Μαρτίου 2001 και είναι το μεγαλύτερο, μέχρι σήμερα, αναπτυξιακό πρόγραμμα που υλοποιείται στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Αποτελεί ένα από τα 13 Περιφερειακά προγράμματα που υλοποιούνται σήμερα στην Ελλάδα που εντάσσεται στο Γ΄ ΚΠΣ. Στον παρακάτω πίνακα (πιν. 1.1) παρουσιάζεται ο προϋπολογισμός για την Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, οποίος ανέρχεται σε συνολικό κόστος ύψους 1,5 δισεκατομμύρια ευρώ.

Πίνακας 1.1. Προϋπολογισμός Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

Δημόσια Δαπάνη	1.255.662.491 Ευρώ
Κοινοτική Συμμετοχή	937.167.219 Ευρώ
Εθνική Συμμετοχή	318.495.272 Ευρώ
Ιδιωτική Συμμετοχή	291.534.665 Ευρώ
Συνολικό Κόστος	1.547.197.156 Ευρώ

Πηγή: hellaskps.gr

1.3.1 Στρατηγικοί στόχοι

Ο γενικός στρατηγικός στόχος του προγράμματος εκφράζεται με (www.hellaskps.gr):

- α) Την αξιοποίηση της καίριας θέσης της Θεσσαλονίκης στα Βαλκάνια, την Ευρωπαϊκή Ένωση, την παρευξείνια ζώνη και το θαλάσσιο ορίζοντα καθώς και της συγκυρίας που διαμορφώνουν οι νέες τεχνολογικές, πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες στην περιοχή,
- β) την ενίσχυση των υποδομών και τη δημιουργία εκείνων των κοινωνικών συνθηκών που υπόσχονται ισορροπημένη ανάπτυξη στο πλαίσιο ίσων

ευκαιριών και αναβαθμισμένου περιβάλλοντος χώρου με μακρόχρονες προοπτικές βελτίωσης και εξέλιξης και

γ) την εφαρμογή διορθωτικών κινήσεων για το περιβάλλον.

Ο γενικός στρατηγικός στόχος αναλύεται σε έξι (6) άξονες προτεραιότητας:

1. Ανάδειξη του μητροπολιτικού ρόλου της Θεσσαλονίκης και ενθάρρυνση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας.
2. Προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος.
3. Μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.
4. Αγροτική ανάπτυξη.
5. Μείωση της ανεργίας και παροχή ίσων ευκαιριών στη γνώση και στις δεξιότητες.
6. Ανάπτυξη ορεινού χώρου, των εσωτερικών ζωνών και των μειονεκτικών/προβληματικών περιοχών.

1.3.2 Επιλεγμένοι βασικοί δείκτες

Σύμφωνα με το Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα:

- ✓ 100 στρέμματα υποδομών για τη χωροθέτηση επιχειρηματικών / ερευνητικών δραστηριοτήτων.
- ✓ Ενίσχυση 610 επενδυτικών σχεδίων καινοτομίας.
- ✓ Αποκατάσταση 95 χώρων ημιελεγχόμενης και ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων.
- ✓ Ολοκλήρωση 6 τουλάχιστον συστημάτων υποδομών ύδρευσης και επεξεργασίας νερού.
- ✓ Ολοκλήρωση 7 τουλάχιστον Δικτύων Αποχέτευσης και 10 μονάδων Επεξεργασίας αστικών λυμάτων.
- ✓ Αποκατάσταση / συντήρηση 37.000m² χώρων κτιρίων στις Ιερές Μονές.
- ✓ Αναβάθμιση / κατασκευή 50km Εθνικής οδοποιίας.
- ✓ Κατασκευή ή βελτίωση 360km επαρχιακού οδικού δικτύου.
- ✓ Αναβάθμιση 11 Γενικών Νοσοκομείων.
- ✓ 4.761 εκσυγχρονιζόμενες νοσοκομειακές κλίνες.
- ✓ Δημιουργία 115 σχολικών βιβλιοθηκών και εργαστηρίων, για όλες τις

βαθμίδες εκπαίδευσης.

- ✓ Δημιουργία 3.600 στρεμμάτων οργανωμένων βιομηχανικών χώρων υποδομών.
- ✓ 95 επενδύσεις εκσυγχρονισμού τουριστικών επιχειρήσεων.
- ✓ Αναδιοργάνωση 1.990 εκμεταλλεύσεων φυτικής παραγωγής.
- ✓ Εγγειοβελτιωτικά έργα σε 320.000 στρέμματα.
- ✓ Μετεγκατάσταση 140 οχλουσών κτηνοτροφικών μονάδων.
- ✓ Παρεμβάσεις προστασίας και αειφορικής διαχείρισης σε δάση για 2.000.000στρ.
- ✓ Υλοποίηση 323 Προγραμμάτων κατάρτισης ανέργων και εργαζόμενων.
- ✓ 21 ολοκληρωμένα προγράμματα στο πλαίσιο των Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης.

1.3.3 Πρόοδος υλοποίησης του προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 663 έργα, η συνολική Δημόσια Δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 73,8% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 43,2% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 25,5% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ.

Έχουν ήδη ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα όπως:

- «Διαμόρφωση του ιστορικού χώρου, αναστήλωση και αποκατάσταση του μνημειακού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Γουμένισσας» π/υ 1,1 εκατ. ευρώ,
- «Βελτίωση Γεωμετρικών Χαρακτηριστικών Κιλκίς - Ευκαρπία» π/υ 2,8 εκατ. ευρώ,
- «Βελτίωση Οδικού Άξονα Ν. Πέτρας- Δραβίσκου και κατασκευή γέφυρας Αγγίτη» π/υ 2,3 εκατ. ευρώ,
- «Βελτίωση δρόμου Γιαννισά – Αραβισσός – Μάνδαλο – Πρ. Ηλείας – Μαυροβούνι» π/υ 1,3 εκατ. ευρώ,
- « Δυτική παράκαμψη Βέροιας» π/υ 2,1 εκατ. ευρώ.

1.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

Όπως προαναφέρθηκε τα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα είναι 11 από τα 25 συνολικά που υπάρχουν. Τα προγράμματα αυτά παρουσιάζονται παρακάτω:

- Ε.Π «Ανταγωνιστικότητα»
- Ε.Π «Κοινωνία της Πληροφορίας»
- Ε.Π «Υγεία - Πρόνοια»
- Ε.Π «Οδικόί Άξονες - Λιμένες - Αστικοί Ανάπτυξη»
- Ε.Π «Σιδηρόδρομοι - Αερολιμένες - Αστικές Συγκοινωνίες»
- Ε.Π «Περιβάλλον»
- Ε.Π «Πολιτισμός»
- Ε.Π «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση»
- Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση»
- Ε.Π «Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση Υπαίθρου»
- Ε.Π «Αλιεία»

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση Υπαίθρου» (Ε.Π.Α.Α.-Α.Υ.), είναι ένα πρόγραμμα εθνικού επιπέδου που έχει τρεις βασικούς αναπτυξιακούς στόχους:

1) Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας ενόψει των προκλήσεων ενός συνεχώς αυξανόμενου διεθνούς ανταγωνισμού.

Οι επιμέρους ειδικοί στόχοι μέσω των οποίων σκοπεύετε να επιτευχθεί ο 1^{ος} αναπτυξιακός στόχος είναι:

- Η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων – πρωτογενών και μεταποιημένων για να συσχετιστεί η προσφορά με τη ζήτηση και να βελτιωθούν οι επιδόσεις των προϊόντων στις αγορές συμπεριλαμβανομένων των εξαγωγών.
- Η διαφοροποίηση προς προϊόντα που παρουσιάζουν νέα δυναμική στη αγορά, που ικανοποιούν τις απαιτήσεις των καταναλωτών (νέα προϊόντα, προϊόντα ποιότητας - ΠΟΠ/ΠΓΕ, βιολογικά κλπ).
- Η βελτίωση του πλαισίου της τεχνικής στήριξης και της τεχνογνωσίας των

φορέων του, γεωργικού τομέα, συμπεριλαμβανομένης της αναβάθμισης του περιεχομένου των μέσων επιμόρφωσης, πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης.

- Η δημιουργία προϋποθέσεων για να βελτιωθεί η ελκυστικότητα του γεωργικού επαγγέλματος προς τους νέους, με σκοπό την επιτάχυνση της ανανέωσης και την τόνωση του δυναμισμού του ενεργού γεωργικού πληθυσμού κυρίως στις περιοχές που παρουσιάζουν αντιστροφή της πυραμίδας των ηλικιών.

- Η βελτίωση και αναβάθμιση των εισροών της γεωργικής παραγωγής

- Η απάβλυνση των αδυναμιών των έγγειων διαρθρώσεων των εκμεταλλεύσεων (μέγεθος και τεμαχισμός). Τη βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και η ελκυστικότητά της και να αποκατασταθεί η κοινωνική και οικονομική της λειτουργία.

2) Η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και η ελκυστικότητα της και να αποκατασταθεί η κοινωνική και οικονομική της λειτουργία.

Οι επιμέρους ειδικοί στόχοι για την υλοποίηση του στόχου είναι:

- Διατήρηση και ενδυνάμωση του πληθυσμού περιοχών.

- Δημιουργία συμπληρωματικών ή εναλλακτικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικής ανάπτυξης.

- Άρση της απομόνωσης των αγροτικών περιοχών και βελτίωση των βασικών υπηρεσιών για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό.

- Βελτίωση της λειτουργίας των τοπικών οικονομιών των ορεινών και νησιώτικων περιοχών.

- Προώθηση της φυσιογνωμίας των αγροτικών περιοχών, των πλεονεκτημάτων και του φυσικού τους πλούτου.

3) Τη διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της υπαίθρου.

Οι ειδικοί μέσω των οποίων θα επιτευχθεί ο παραπάνω βασικός αναπτυξιακός στόχος είναι:

-
- Προστασία, ανάπτυξη και ορθολογική βελτίωση των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων των δασικών πόρων.
  - Διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των παραδόσεων του αγροτικού κόσμου.
  - Αποκατάσταση του γεωργικού ή δασικού που έχει καταστραφεί από φωτιά ή άλλες φυσικές καταστροφές.

Όλα τα παραπάνω θα επιτευχθούν μέσω 7 αξόνων προτεραιότητας και τριάντα τέσσερα (34) επιμέρους μέτρα:

- 1) Άξονας Προτεραιότητας (1): Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε επίπεδο αγροτικής εκμετάλλευσης.
- 2) Άξονας Προτεραιότητας (2): Παρεμβάσεις στο επίπεδο μεταποίησης και εμπορίας του πρωτογενούς γεωργικού και δασικού προϊόντος.
- 3) Άξονας Προτεραιότητας (3): Βελτίωση της ηλιακής σύνθεσης του αγροτικού πληθυσμού.
- 4) Άξονας Προτεραιότητας (4): Βελτίωση των υποστηρικτικών μηχανισμών και της ενημέρωσης του αγροτικού πληθυσμού για την αξιοποίηση νέων τεχνολογιών.
- 5) Άξονας Προτεραιότητας (5): Παρεμβάσεις στο γεωργικό προϊόν.
- 6) Άξονας Προτεραιότητας (6): Ανάπτυξη και προστασία φυσικών πόρων και περιβάλλοντος.
- 7) Άξονας Προτεραιότητας (7): Προγράμματα ανάπτυξης αγροτικού χώρου.

Το Ε.Π.Α.Α.-Α.Υ. για την περίοδο 2000-2006 είχε συνολικό προϋπολογισμό ύψους 3.208,5 εκατομμυρίων ευρώ, με Δημόσια Δαπάνη ύψους 2.036,2 εκατομμυρίων ευρώ από τα οποία 1.482,7 εκατομμυρίων ευρώ συγχρηματοδότηση από το ΕΓΤΠΕ-Π.

1.5 ΣΧΕΔΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

Στα πλαίσια του 1^{ου} άξονα προτεραιότητας του Ε.Π. «Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση Υπαίθρου» συμπεριελήφθησαν και τρία μέτρα. Το πρώτο μέτρο, «Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις» περιλαμβάνει πέντε καθεστώτα (Νόττα, Ο., 2007, σελ. 13) ενισχύσεων για τη στήριξη των επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και την προώθηση της

πολυαπασχόλησης, τα οποία είναι:

- Καθεστώς ενισχύσεων για την ενθάρρυνση των επενδύσεων στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις οι οποίες εμφανίζουν ενδείξεις οικονομικής βιωσιμότητας (Σχέδια Βελτίωσης).
- Καθεστώς ενισχύσεων για την ενθάρρυνση της δημιουργίας προτύπων αγροκτημάτων.
- Καθεστώς ενισχύσεων για την προώθηση καινοτόμων δράσεων.
- Καθεστώς ενισχύσεων για επενδύσεις σε μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις.
- Καθεστώς ενισχύσεων για την προώθηση της πολυαπασχόλησης (αγροτουρισμός, χειροτεχνία κλπ).

Οι ενισχύσεις των Σχεδίων Βελτίωσης χορηγούνται σε επενδύσεις που δεν οδηγούν στην αύξηση της παραγωγής. Ωστόσο είναι δυνατόν να χορηγηθούν και ενισχύσεις για επενδύσεις που στοχεύουν στην αύξηση της παραγωγής, όπου υπάρχουν κανονικές διέξοδοι για την διάθεση τους. Τέτοιες περιπτώσεις είναι: τα βιολογικά προϊόντα, τα προϊόντα ΠΟΠ, ΠΓΕ, τα προϊόντα τα οποία πιστοποιούνται με βάση αναγνωρισμένες προδιαγραφές ή πρότυπα (π.χ ISO), τα προϊόντα που παράγονται στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις οικογενειακού τύπου των μικρών νησιών του Αιγαίου, εφόσον η παραγωγή προορίζεται για την τοπική αγορά των μικρών νησιών. Επίσης τα προϊόντα που παράγονται από προωθούμενα είδη ή ποικιλίες, όπως αυτά καθορίζονται από το Υπουργείο Γεωργίας με βάση τα αποτελέσματα της ανάλυσης της εσωτερικής και διεθνούς αγοράς

1.5.1 Σκοπός, στόχοι και πεδίο εφαρμογής καθεστώτος

Το καθεστώς (ΚΥΑ 637/2005), σε συνδυασμό με τα εθνικά μέτρα προσανατολισμού για την βελτίωση του οικονομικού επιπέδου των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αποσκοπεί στην αειφόρο ανάπτυξη του γεωργικού τομέα, με στόχο τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης και των συνθηκών διαβίωσης, εργασίας και παραγωγής των κατοίκων της υπαίθρου και ιδίως των γεωργών και των οικογενειών τους.

Οι στρατηγικοί στόχοι του των Σχεδίων Βελτίωσης που αφορούν την ζωική παραγωγή είναι:

- **1^{ος}**: Βελτίωση του επιπέδου οικονομικής βιωσιμότητας της γεωργικής εκμετάλλευσης.

-
- **2^{ος}**: Αύξηση του Οικογενειακού Γεωργικού Εισοδήματος (ΟΓΕ) κατ' ελάχιστον 10% χωρίς μείωση των συνολικών Μονάδων Ανθρώπινης Εργασίας (ΜΑΕ) της γεωργικής εκμετάλλευσης.
  - **3^{ος}**: Αύξηση των συνολικών ΜΑΕ της εκμετάλλευσης, κατά ποσοστό τουλάχιστον 50%, χωρίς μείωση του ΟΓΕ.
  - **4^{ος}**: Διατήρηση ή μείωση του επιπέδου οικονομικής βιωσιμότητας έως εκείνο της «Φθίνουσας με προοπτικές ανάκαμψης». Ο στόχος αυτός αφορά επενδύσεις που σχετίζονται μόνο με την προσαρμογή της εκμετάλλευσης σε κριτήρια περιβάλλοντος υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων που θεσπίστηκαν πρόσφατα-προσαρμογή υφιστάμενων εκμεταλλεύσεων σε νέο-εισερχόμενα ελάχιστα).

Οι ειδικοί στόχοι είναι 6:

- **1^{ος}**: Μείωση κόστους παραγωγής.
- **2^{ος}**: Αύξηση ή αναδιάταξη της παραγωγής σε προϊόντα που δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα διάθεσης.
- **3^{ος}**: Βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων.

Με τον όρο ποιότητα νοούνται τα προϊόντα βιολογικής παραγωγής, τα προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π), τα προϊόντα Γεωργικής Ένδειξης (Π.Γ.Ε) και γενικά προϊόντα τα οποία πιστοποιούνται από έναν αναγνωρισμένο Οργανισμό με βάση αναγνωρίσιμες προδιαγραφές ή πρότυπα (π.χ ISO, AGRO κ.τ.λ.).

- **4^{ος}**: Προώθηση της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στην εκμετάλλευση, οι οποίες συνδέονται με την παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία γεωργο-κτηνοτροφικών προϊόντων της γεωργικής εκμετάλλευσης (καθετοποίηση της εκμετάλλευσης).
- **5^{ος}**: Προσαρμογή της εκμετάλλευσης σε κριτήρια περιβάλλοντος, υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων που θεσπίστηκαν πρόσφατα και είναι διαφορετικά των ελαχίστων.
- **6^{ος}**: Επενδύσεις οικονομίας ύδατος.

Τα Σχέδια Βελτίωσης εφαρμόζονται σε δραστηριότητες της γεωργικής εκμετάλλευσης οι οποίες αφορούν την πρωτογενή παραγωγή και την πρώτη μεταποίηση και εμπορία.

Το καθεστώς εφαρμόζεται σε όλη την χώρα στα πλαίσια:

- του άξονα προτεραιότητας 1 του Ε.Π.Α.Α.-Α.Υ του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων για επενδύσεις κυρίως στην κτηνοτροφία
- και στα πλαίσια των αντίστοιχων μέτρων των Π.Ε.Π. των Περιφερειών για επενδύσεις κυρίως στη φυτική παραγωγή.

Μια γεωργική εκμετάλλευση θεωρείται ότι κάνει επενδύσεις τόσο στην κτηνοτροφία όσο και στην φυτική παραγωγή εφόσον το ύψος των επενδύσεων που προβλέπεται να πραγματοποιηθούν στον τομέα αυτό υπερβαίνει το 50% του συνολικού ύψους των επενδύσεων του Σχεδίου Βελτίωσης.

1.5.2 Δικαιούχοι και προϋποθέσεις εκλεξιμότητας

Το μέτρο απευθύνεται σε φυσικά πρόσωπα που είναι Γεωργοί, Νομικά Πρόσωπα που έχουν ως κύρια δραστηριότητα την γεωργία και Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις Συνεργασίας.

Η προϋπόθεση για να κριθούν τα φυσικά πρόσωπα δικαιούχοι του καθεστώτος ενίσχυσης είναι:

✓ να είναι γεωργοί ηλικίας 18 έως 65 ετών που διαθέτουν επαρκή επαγγελματική ικανότητα. Εξαίρεση αποτελούν οι νέοι γεωργοί οι οποίοι πρέπει να αποκτήσουν αυτή την επαγγελματική ικανότητα σε τρία χρόνια από την ημερομηνία της πρώτης τους εγκατάστασης, στα πλαίσια του μέτρου 3.1⁵ του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Δεν μπορούν να κριθούν δικαιούχοι οι συνταξιούχοι άμεσα ασφαλισμένοι σε οποιοδήποτε ταμείο εσωτερικού ή εξωτερικού καθώς και εκείνοι που διώκονται για καλλιέργεια, κατοχή εμπορία, διάθεση ναρκωτικών ουσιών, ζωοκλοπή, καταστροφή του περιβάλλοντος και απάτη εις βάρος του δημοσίου ή έχουν καταδικαστεί για τα αδικήματα αυτά και μέχρι παρέλευσης

---

⁵ Μέτρο 3.1: «Εφάπαξ πριμοδότηση πρώτης εγκατάστασης νέων γεωργών». Στα πλαίσια του 3^{ου} άξονα προτεραιότητας που αφορά την βελτίωση της ηλικιακής σύνθεσης του αγροτικού πληθυσμού. Στόχος του μέτρου είναι η καθιέρωση κινήτρων για την προσέλκυση και τη μόνιμη εγκατάσταση νέων γεωργών στην Ελληνική ύπαιθρο που θα έχει ως αποτέλεσμα την ανανέωση του αγροτικού πληθυσμού και την επίλυση προβλημάτων που αφορούν την διατήρηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στο μεγαλύτερο τμήμα του ελληνικού χώρου.

Ζετίας από την ημερομηνία έκτισης της ποινής τους. Επίσης δεν δικαιούνται την επιδότηση τα πρόσωπα εκείνα που δεν έχουν την Ελληνική υπηκοότητα ή την υπηκοότητα του κράτους Μέλους της Ε.Ε., δεν έχουν εκπληρώσει την στρατιωτική τους θητεία ή νόμιμα απαλλαγεί από αυτή καθώς και οι μαθητές, φοιτητές οποιασδήποτε σχολής εσωτερικού ή εξωτερικού.

Για τα νομικά πρόσωπα (εταιρείες ή συνεργαζόμενες εκμεταλλεύσεις) μπορούν να κριθούν δικαιούχοι εφόσον:

✓ έχουν νομική προσωπικότητα, όπως ορίζεται στο Εμπορικό δίκαιο, η κύρια δραστηριότητα τους είναι η άσκηση της γεωργίας - κτηνοτροφίας, είναι κάτοχοι γεωργικής εκμετάλλευσης από την αξιοποίηση της οποίας αντλούν το 50% των συνολικών τους εισοδημάτων, ο νόμιμος εκπρόσωπος τους διαθέτει επαρκή επαγγελματική ικανότητα και η εκμετάλλευση βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή της έδρας τους.

1.5.3 Επιλέξιμες Δαπάνες

Μέσα από το μέτρο ο υποψήφιος επενδυτής μπορεί να επιδοτηθεί για:

- Γεωργικά κτίσματα (σταυλικές εγκαταστάσεις, αποθήκες, θερμοκήπια κ.α.).
- Μηχανολογικός εξοπλισμός (ελκυστήρες, παρελκόμενα κ.α.).
- Αγορά ζωικού κεφαλαίου.
- Έγχειρες βελτιώσεις (μικρά αρδευτικά, συστήματα άρδευσης, γεωτρήσεις κ.α.).
- Εγκατάσταση πολυετών φυτειών.
- Δημιουργία μικρών μονάδων μεταποίησης, τυποποίησης και εμπορίας των προϊόντων που παράγει η εκμετάλλευση.
- Περιβαλλοντικές επενδύσεις.
- Δαπάνες αμοιβών μηχανικών, συμβούλων τεχνικής στήριξης.

Αντίθετα υπάρχουν και δαπάνες οι οποίες δεν ενισχύονται και οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

- Λειτουργικές δαπάνες και οι εξομοιούμενες με αυτές, όπως είναι: η αγορά αποσβέσιμων υλικών σε διάρκεια μικρότερη του έτους, αμοιβές προσωπικού και οι δαπάνες επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν πριν από την ημερομηνία δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων.
- Δαπάνες συντήρησης, συμβολαιογραφικών εξόδων και φόρων (τόκοι, έξοδα λήψης δανείων κ.τ.λ).
- Ο φόρος προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α).

-
- Δαπάνες αγοράς μεταχειρισμένων μηχανημάτων και εξοπλισμού.
  - Δαπάνες εξοπλισμού γραφείου και εξοπλισμού αναψυχής.
  - Δαπάνες αγοράς οχημάτων μεταφοράς προσωπικού και προϊόντων, με εξαίρεση ορισμένες περιπτώσεις.
  - Δαπάνες για επενδύσεις απλής αντικατάστασης καθώς και δαπάνες αντικατάστασης ζωικού κεφαλαίου μετά από εκδήλωση ζωικών ασθενειών και φυσικών καταστροφών.
  - Δαπάνες για προϊόντα π.χ. αγροτουρισμού, χειροτεχνίας κ.α.
  - Δαπάνες για την επίτευξη των ελαχίστων κριτηρίων περιβάλλοντος, υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων.

1.5.4 Ποσοστά ενίσχυσης

Η ενίσχυση έχει την μορφή της επιδότησης κεφαλαίου και το ύψος της υπολογίζεται ως ποσοστό των επιλέξιμων δαπανών. Το συνολικό κόστος που μπορεί να λειφθεί υπόψη για τον υπολογισμό της χορήγησης της ενίσχυσης δύναται να φθάσει:

- τα 150.000 ευρώ ανά Μονάδα Ανθρώπινης Εργασίας (ΜΑΕ) της εκμετάλλευσης,
- τα 225.000 ευρώ για τα φυσικά πρόσωπα και
- τα 600.000 ευρώ για τα νομικά πρόσωπα.

Το ποσοστό ενίσχυσης διαμορφώνεται ανάλογα με την ηλικία του δικαιούχου, το χρόνο ενασχόλησης του με την γεωργική δραστηριότητα και τον χαρακτηρισμό της περιοχής ως κανονική, μειονεκτική ή ορεινή⁶, ως εξής:

- Για όλη την επικράτεια (πλην μικρών νησιών Αιγαίου Πελάγους):

---

⁶Μειονεκτικές περιοχές: Ως μειονεκτικές περιοχές χαρακτηρίζονται : ·ορεινές περιοχές, με σημαντικό περιορισμό των δυνατοτήτων χρησιμοποίησης της γης και σημαντική αύξηση του κόστους της εκμετάλλευσής της ·περιοχές που απειλούνται με εγκατάλειψη των χρήσεων γης και στις οποίες η διατήρηση του φυσικού χώρου είναι αναγκαία ·άλλες περιοχές με ειδικά μειονεκτήματα όπου η γεωργική δραστηριότητα θα πρέπει να συνεχιστεί υπό όρους για τη διατήρηση του φυσικού χώρου και τη διαφύλαξη του τουριστικού δυναμικού της περιοχής. Ο πρώτος κατάλογος των Ελληνικών μειονεκτικών περιοχών καθορίστηκε στην Οδηγία 81/645 με βάση τα χαρακτηριστικά και τα κριτήρια που περιέχονταν στην Οδηγία 75/268. Πηγή :Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 του Συμβουλίου της 17.5.1999.

Ορεινές περιοχές: Οι ορεινές περιοχές είναι μειονεκτικές περιοχές που χαρακτηρίζονται από σημαντικό περιορισμό των δυνατοτήτων χρησιμοποίησης της γης και από σημαντική αύξηση του κόστους λόγω υψομέτρου ή ανάγλυφου ή συνδυασμού των δύο αυτών παραγόντων. Πηγή :Κανονισμός (ΕΚ) 1257/1999 του Συμβουλίου της 17.5.1999 (άρθρο 18).

Δικαιούχος	Έδρα μόνιμης κατοικίας	
	Ορεινές & μειονεκτικές περιοχές	Λοιπές περιοχές
Νέος γεωργός, ο οποίος την ημερομηνία έγκρισης δεν έχει υπερβεί το 40 ^ο έτος της ηλικίας του και 5ετία στην άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας	60%	50%
Λοιποί δικαιούχοι	50%	40%

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, απόφαση 451 / 2001

- Για μικρά νησιά Αιγαίου Πελάγους:

Δικαιούχος	Έδρα μόνιμης κατοικίας	
	Ορεινές & μειονεκτικές περιοχές	Λοιπές περιοχές
Νέος γεωργός, ο οποίος την ημερομηνία έγκρισης δεν έχει υπερβεί το 40 ^ο έτος της ηλικίας του και 5ετία στην άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας	75%	65%
Λοιποί δικαιούχοι	65%	55%

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, απόφαση 451 / 2001

Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στα πλαίσια του Γ'ΚΠΣ έγιναν 4 προκηρύξεις Σχεδίων Βελτίωσης φυτικής παραγωγής, την περίοδο 2000 – 2006, οι οποίες είχαν συνολικό προϋπολογισμό 268.683.317€, με συνολική Δημόσια Δαπάνη ύψους 133.124.190€. Αυτό το ποσό συν την προστιθέμενη αξία, η οποία εκτιμάτε σύμφωνα με τα τεχνικά δελτία αξιολόγησης του Π.Ε.Π. σε 500.000.000€, θα διοχετευθεί όχι μόνο στον πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας αλλά θα μοιραστεί και στους υπόλοιπους τομείς και στους 7 νομούς της. Οι γεωργοί που δήλωσαν ενδιαφέρον για το πρόγραμμα στην διάρκεια και τον τεσσάρων αυτών προκηρύξεων ήταν πάνω από 3.000 ενώ αυτοί που τελικά ολοκλήρωσαν τις επενδύσεις τους 1826 από τους 2889 που εγκρίθηκαν.

Τέλος στα Πλαίσια του Δ' ΚΠΣ το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης υλοποιεί το πρόγραμμα Αλέξανδρος Μπαλτατζής στον άξονα 1 στο οποίου εντάσσονται πάλι Σχέδια Βελτίωσης τα οποία θα εκτελεστούν οριζόντια από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης Και Τροφίμων και αφορούν ολόκληρη την Ελλάδα και τα οποία πρόκειται να προκηρυχθούν σύντομα.

1.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Γ' ΚΠΣ μέσω των αξόνων προτεραιότητας που έχει θέσει, έχει ως σκοπό τη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Ελλάδας καθώς και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της στο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον.

Με την θέσπιση των διαφόρων προγραμμάτων και μέτρων σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Περιφέρειας στοχεύει στην υλοποίηση όλων εκείνων των έργων και υπηρεσιών μέσω των οποίων θα επιτευχθούν οι στόχοι του προγράμματος.

Το Ε.Π.Α.Α.-Α.Υ. είναι ένα από τα επιχειρησιακά προγράμματα που αφορά στη βελτίωση της κατάστασης του αγροτικού τομέα. Αυτό σκοπεύετε να επιτευχθεί με διάφορες δράσεις μερικές εκ των οποίων είναι η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και η ανάδειξη των νέων προϊόντων όπως είναι τα βιολογικά, η ενθάρρυνση και η ενδυνάμωση του πληθυσμού που κατοικεί στις αγροτικές περιοχές και ιδιαίτερα των νέων, με την καλύτερη κατάρτιση και ενημέρωση των γεωργών πάνω σε γεωργικά θέματα και τεχνογνωσίες.

Στα πλαίσια του παραπάνω προγράμματος και με ιδιαίτερο στόχο την ενθάρρυνση των επενδύσεων στον γεωργικό τομέα θεσπίστηκαν τα «Σχέδια Βελτίωσης» που αποτελούν προέκταση του πρώτου μέτρου του πρώτου άξονα προτεραιότητας του Ε.Π.Α.Α.-Α.Υ.

Οι αγρότες μέσω των επενδύσεων που προβλέπεται να κάνουν μέσα από μια σειρά εγκεκριμένων δαπανών, θα επιτύχουν μείωση του κόστους παραγωγής, αναδιάταξη της παραγωγής τους, βελτίωση των παραγόμενων προϊόντων τους, συμβάλλοντας έτσι στην ταχύτερη ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας.

Ιδιαίτερα ευνοημένοι είναι οι νέοι γεωργοί και μάλιστα αυτοί που διατηρούν την γεωργική επιχείρηση σε ορεινές ή μειονεκτικές περιοχές, με το ποσοστό ενίσχυσης αυτών να φτάνει στο 60%, ενώ ο νέος γεωργός που κατοικεί ή διατηρεί την επιχείρησή του σε άλλη περιοχή, απολαμβάνει ποσοστό 50%.

Η ενίσχυση είναι υψηλότερη για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις που έχουν

έδρα τα μικρά νησιά του Αιγαίου, γεγονός που ενθαρρύνει σημαντικά την ανάπτυξη και την οικονομική βιωσιμότητα των αγροτικών επιχειρήσεων με σκοπό να καταστούν ανταγωνίσιμες ακόμα και σε διεθνές επίπεδο.

Στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας στην οποία το ύψος των δαπανών ανήλθε κοντά στο 1,5δισ ευρώ, αναμένεται μετά από την ολοκλήρωση του προγράμματος του Γ'ΚΠΣ η βελτίωση της εικόνας της Περιφέρειας, η ανάδειξη της και η αξιοποίηση της λόγω της καίριας για την Ελλάδα θέσης στην οποία βρίσκεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

2.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η Ελλάδα είναι χωρισμένη σε δεκατρείς περιφέρειες. Η Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας (Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Κεντρικής Μακεδονίας) είναι μια από αυτές. Ανατολικά, συνορεύει με τις Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (με τους νομούς Δράμας και Καβάλας) ενώ δυτικά με την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (με τους νομούς Φλώρινας και Κοζάνης). Στο βορρά συνορεύει με δύο Βαλκανικές χώρες, τη Βουλγαρία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Νότια βρέχεται από το Αιγαίο πέλαγος (εικ. 2.1).

Εικ.2.1. Καποδιστριακός Χάρτης Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

πηγή: Διεύθυνση Περιβαλλοντικού & Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΔΙ.ΠΕ.ΧΩ), Νοέμβριος 2005

Καταλαμβάνει το κεντρικό τμήμα της Βόρειας Ελλάδας με έδρα τη Θεσσαλονίκη, πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού, ενώ αποτελείται από τους εξής 7 νομούς: Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής, Σερρών, Κιλκίς, Πέλλας, Ημαθίας και Πιερίας.

Η Περιφέρεια αποτελεί τη μεγαλύτερη γεωγραφική περιοχή της Ελλάδας με συνολική έκταση 19.147km², καταλαμβάνοντας το 14,5% της συνολικής έκτασης της χώρας, όντας η μεγαλύτερη σε έκταση Περιφέρεια της χώρας.

2.2 ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Η περιοχή είναι πλούσια σε φυσικούς πόρους (δάση, υδάτινους πόρους, ορυκτά, γεωθερμικές πηγές) και σε αυτή παράγεται το 17,3% του ΑΕΠ⁷ της χώρας. Το 41% της γης έχει χαρακτηριστεί ως υπό-καλλιέργεια, το 24% ως βοσκότοποι, 26% ως δάση και το 9% ως διάφορες χρήσεις. Το 42% της συνολικής γης υπό-καλλιέργεια αρδεύεται. Οι εύφορες πεδιάδες της περιφέρειας διατρέχονται από τους ποταμούς Αλιάκμονα, Λουδία, Αξιό, Γαλλικό και Στρυμόνα.

2.3 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έχει συνολικό πληθυσμό που ανέρχεται σε 1.876.558 κατοίκους (2001) σύμφωνα με την εκτίμηση της ΕΣΥΕ για το 1998 κατέχει τη δεύτερη θέση από πλευράς πληθυσμιακού δυναμικού μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας, και καλύπτει το 17,1% του συνολικού πληθυσμού της.

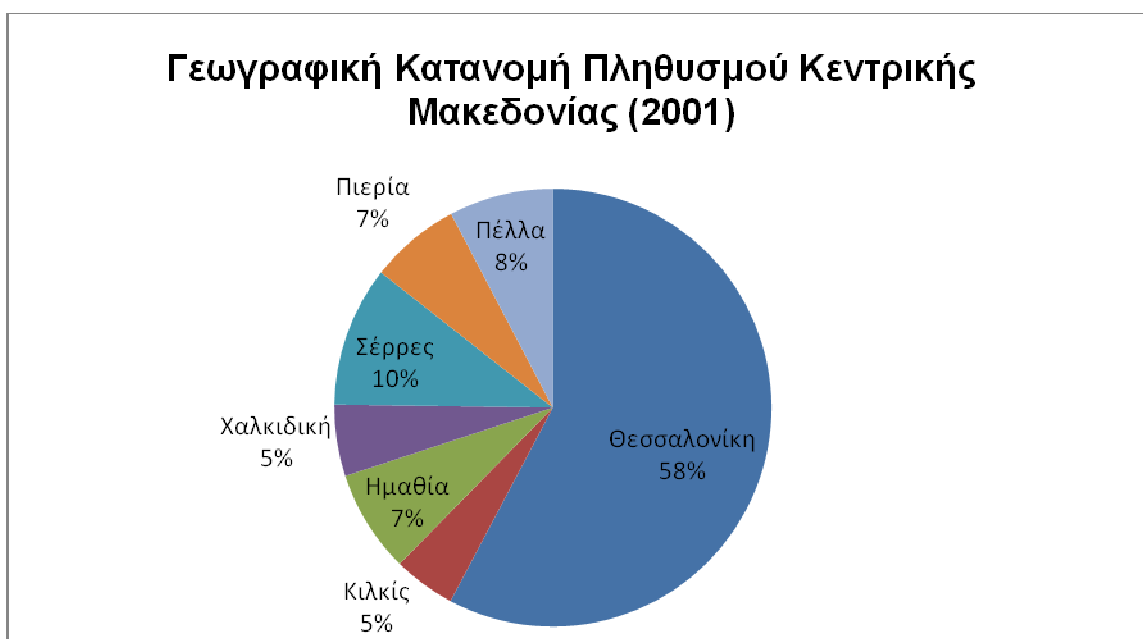
Η πληθυσμιακή πυκνότητα της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας είναι 93,6 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο έναντι 79,7 της χώρας, γεγονός που συνιστά την περιοχή ως μια από τις πλέον πυκνοκατοικημένες της επικράτειας

---

⁷ ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν. Η μετατροπή των αγαθών σε μετρήσιμες μονάδες γίνεται με την αποτίμηση της αξίας τους σε νομισματικές μονάδες του προϊόντος (που προκύπτει ως το σύνολο των προϊόντων και υπηρεσιών διαφόρων κλάδων και δραστηριοτήτων της οικονομίας), το οποίο παράγεται κατά τη διάρκεια ενός έτους, μέσα στην επικράτεια της χώρας, ανεξάρτητα από τη μόνιμη κατοικία των ιδιοκτητών των συντελεστών παραγωγής. Το άθροισμα της αξίας των επιμέρους αγαθών δίνει τη συνολική αξία για την οικονομία. Το Α.Ε.Π. είναι ένα μέγεθος που δίνει πληροφορίες για την οικονομική ευημερία μιας χώρας και επομένως είναι ένας δείκτης οικονομικής ευημερίας.

(5^η στην κατάταξη των περιφερειών σύμφωνα με την απογραφή του 2001). Ο αστικός πληθυσμός ανέρχεται στο 57% του συνολικού πληθυσμού (1991) και παρουσιάζει τάση σταθεροποίησης σε σχέση με το 1981. Ο αγροτικός πληθυσμός ανέρχεται στο 26% του συνόλου και παρουσιάζει μείωση σε σχέση με το 1981, ενώ ο ημιαστικός πληθυσμός αυξάνεται και ανέρχεται στο 17% του συνόλου.

Η γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού μεταξύ των νομών, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη απογραφή, παρουσιάζεται στο στην εικόνα 2.2 (εικ. 2.2), όπου είναι εμφανής η κυριαρχία του Νομού Θεσσαλονίκης (57,8%).

Εικ. 2.2. Γεωγραφική Κατανομή Πληθυσμού Κεντρικής Μακεδονίας (2001).

Πηγή: ΕΣΥΕ

Από την μέτρηση των δημογραφικών τάσεων που επικράτησαν την περίοδο 1981-2001, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, προκύπτει ότι ο πληθυσμός της χώρας αυξήθηκε κατά 12,6% και με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 0,63%, ενώ ο πληθυσμός της Κ. Μακεδονίας αυξήθηκε κατά 17% με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 0,83%. Ο πληθυσμός αυξήθηκε σε όλους τους νομούς της Κ. Μακεδονίας με διαφορετικούς όμως ρυθμούς αύξησης.

Συγκεκριμένα, ο πληθυσμός του Ν. Χαλκιδικής αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 1,5%, του Ν. Πιερίας με 1,03%, του Ν. Θεσσαλονίκης με 1,02%, του Ν.

Πέλλας με 0,51%, του Ν. Κιλκίς με 0,46%, του Ν. Ημαθίας με 0,38% και του Ν. Σερρών με 0,12%. Οι παραπάνω ρυθμοί αύξησης του πληθυσμού δείχνουν ότι σε τέσσερις νομούς (Ημαθίας, Κιλκίς, Πέλλας και Σερρών) ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του πληθυσμού τους ήταν μικρότερος από τους αντίστοιχους της Κ. Μακεδονίας και της χώρας. Πρόκειται για νομούς της περιφέρειας με την πιο έντονη γεωργική δραστηριότητα. Ενώ οι ετήσιοι ρυθμοί αύξησης του πληθυσμού ήταν μεγαλύτεροι στο Ν. Θεσσαλονίκης, Ν. Πιερίας και Ν. Χαλκιδικής πρόκειται για τους νομούς της περιφέρειας με τη μικρότερη εξάρτηση από τη γεωργία. Έτσι, ενώ δεν παρουσιάζεται πληθυσμιακή αποδυνάμωση στην περιφέρεια, σε τέσσερις από τους επτά νομούς της οι ρυθμοί αύξησης κρίνονται χαμηλοί, ενώ είναι προφανές ότι σε όλους τους νομούς υπάρχουν περιοχές με πληθυσμιακή στασιμότητα ή και αποδυνάμωση.

Οι ρυθμοί αύξησης του πληθυσμού στους τέσσερις αυτούς νομούς ήταν ακόμη χαμηλότεροι στις μη αστικές περιοχές (αφαιρούνται οι πληθυσμοί των πρωτευουσών και των αστικών κέντρων Βέροιας, Νάουσας, Κιλκίς, Έδεσσας, Γιαννιτσών και Σερρών). Έτσι στις αγροτικές περιοχές του Ν. Ημαθίας ο ετήσιος ρυθμός αύξησης μειώθηκε από 0,38% σε 0,22%, στο Ν. Κιλκίς από 0,46% σε 0,12%, στο Ν. Πέλλας από 0,51% σε 0,35% και στο Ν. Σερρών ο πληθυσμός στις αγροτικές περιοχές μειώθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό -0,14%. Οι δημογραφικές αυτές τάσεις υποδεικνύουν ότι από μόνες τους οι αγροτικές δραστηριότητες, όπως είναι προφανές, δεν αρκούν για την επίτευξη μίας πληθυσμιακής ισορροπίας.

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ο αγροτικός πληθυσμός της χώρας, δηλ. ο πληθυσμός των δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων, των οποίων ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει λιγότερους από 2.000 κατοίκους, αντιπροσωπεύει το 27,2% του πληθυσμού της, ενώ το αντίστοιχο μέγεθος για την Κ. Μακεδονία είναι 24,5%. Το αντίστοιχο μέγεθος για κάθε νομό είναι: Ν. Ημαθίας 36,9%, Ν. Θεσσαλονίκης 7,3%, Ν. Κιλκίς 60,2%, Ν. Πέλλας 49,7%, Ν. Πιερίας 32,3% και Ν. Σερρών 53,1%. Έτσι, και από τα μεγέθη αυτά προκύπτει ότι οι ίδιοι τέσσερις νομοί (Ημαθίας, Κιλκίς, Πέλλας και Σερρών) έχουν τα μεγαλύτερα μεγέθη αγροτικού πληθυσμού (ΔΙΣΑ).

2.4 ΠΡΟΦΙΛ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ: ΥΠΟΔΟΜΕΣ -

ΔΥΝΑΜΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ – ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Παρακάτω θα αναλυθεί το προφίλ του παραγωγικού συστήματος της Περιφέρειας τόσο στο πρωτογενή και δευτερογενή όσο και στον τριτογενή τομέα ξεχωριστά ενώ παράλληλα θα παρουσιαστούν και οι βασικές υποδομές της.

2.4.1 Υποδομές

Οι υποδομές είναι σχετικά ικανοποιητικές και βρίσκονται σε φάση βελτίωσης. Η περιφέρεια διασχίζεται από δυο κάθετους νευραλγικούς (οδικούς και σιδηροδρομικούς) άξονες, αυτόν της ΠΑΘΕ (Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη-Εύζωνοι) και την Εγνατία οδό (Αλεξανδρούπολη – Ηγουμενίτσα). Διαθέτει ένα διεθνές αεροδρόμιο στη Θεσσαλονίκη που το 2004 μετέφερε περί τα 2,5 εκατ. ανθρώπους και ένα εμπορικό και επιβατικό λιμάνι, στη Θεσσαλονίκη επίσης, το δεύτερο μεγαλύτερο της χώρας, το οποίο είναι εισηγμένο στο Χ.Α.Α.

Στην περιφέρεια το 2006, καταγράφονται 10.031 κλίνες θεραπευτηρίων (δημόσιων και ιδιωτικών), αριθμός ο οποίος αντιστοιχεί σε 5,2 κλίνες ανά 1.000 κατοίκους, όταν στο σύνολο της χώρας, αντιστοιχούν 4,8 κλίνες ανά 1.000 κατοίκους. Επίσης, η περιφέρεια το 2005 διέθετε 9.881 ιατρούς, αντιστοιχία δηλαδή 5,2 ιατρών ανά 1.000 κατοίκους. Η αναλογία αυτή είναι σχεδόν ίδια με το σύνολο της χώρας, όπου και αντιστοιχούν 5,1 ιατροί. Η περιφέρεια επομένως, εμφανίζει καλύτερες υποδομές στον τομέα της υγείας σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας. Επίσης, η Κεντρική Μακεδονία διαθέτει 23 δημόσια νοσοκομεία εκ των οποίων τα 13 βρίσκονται στο νομό Θεσσαλονίκης.

Σχετικά με τον αριθμό εκπαιδευτηρίων, η Κεντρική Μακεδονία, διέθετε 856 δημοτικά σχολεία το 2006, με την αναλογία ανά 1.000 μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης να είναι μικρότερη από το σύνολο της χώρας (7,3 έναντι 8,9 δημοτικών σχολείων ανά 1.000 μαθητές στη χώρα). Αντίστοιχα, ανά 1.000 μαθητές γυμνασίου το 2006, αντιστοιχούν 5,1 γυμνάσια στην περιφέρεια (5,7 η αντίστοιχη αναλογία για τη χώρα το ίδιο έτος), ενώ για κάθε 1.000 μαθητές λυκείου (Γενικής κατεύθυνσης και ΤΕΕ) στην Κεντρική Μακεδονία αντιστοιχούν 4,6 σχολεία. Η συγκεκριμένη αναλογία είναι μικρότερη σε σχέση με το σύνολο της χώρας, όπου ανά 1.000 μαθητές αντιστοιχούν 6,1 σχολεία.

Επομένως, η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, εμφανίζει σημαντική

υστέρηση σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας σε υποδομές κτηρίων για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

2.4.2 Πρωτογενής τομέας

Σύμφωνα με στοιχεία της Απογραφής Γεωργίας-Κτηνοτροφίας της ΕΣΥΕ, το σύνολο των γεωργικών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, ανέρχεται σε 117.770 το 2005, έναντι 115.421 το 1999, σημειώνοντας αύξηση 2% περίπου. Οι εκμεταλλεύσεις αυτές καταλαμβάνουν έκταση 6.571 χιλ. περίπου στρεμμάτων το 2005, έναντι 6.355 χιλ. στρεμμάτων σύμφωνα με την απογραφή του 2001, γεγονός που την κατατάσσει στην 1η θέση μεταξύ των περιφερειών της χώρας. Οι αροτραίες καλλιέργειες σε ποσοστό 45,9% και δένδροκομικές καλλιέργειες σε ποσοστό 34%, καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της αγροτικής παραγωγής στην περιφέρεια.

Η Κεντρική Μακεδονία διαθέτει το 21% των καλλιεργούμενων εκτάσεων της χώρας (ΔΙΣΑ), περιλαμβάνει πέντε από τους πλέον αναπτυγμένους γεωργικά νομούς της χώρας και αποτελεί κέντρο παραγωγής βασικών προϊόντων της ελληνικής γεωργίας, προσφέροντας το 30% της παραγωγής σιταριού (1^η στην συνολική εγχώρια παραγωγή), το 89,6% της συνολικής παραγωγής ροδάκινων, το 85% της παραγωγής ρυζιού, το 38% της παραγωγής καπνού, το 26,7% της παραγωγής βαμβακιού (2^η μεγαλύτερη ποσότητα) και το 25% της παραγωγής γάλακτος, ποσοστά που της δίνουν την πρώτη θέση μεταξύ όλων των περιφερειών στα παραπάνω προϊόντα (με εξαίρεση το βαμβάκι).

Οι δασικές εκτάσεις καταλαμβάνουν το 26% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας. Τα δάση είναι αρκετά υποβαθμισμένα γι' αυτό η παραγωγή σε ξύλο είναι κατά 67% καυσόξυλο και 33% τεχνική και βιομηχανική ξυλεία. Η δένδροκομία απαντάται κυρίως στους νομούς Ημαθίας, Πέλλας, Πιερίας και Χαλκιδικής (ελιά).

Η κτηνοτροφία της περιοχής, περιλαμβάνει τη βοοτροφία και την αιγοπροβατοτροφία. Η Κεντρική Μακεδονία είναι η πρώτη περιφέρεια της χώρας στην παραγωγή γάλακτος (513.151 τόνους, ποσοστό 25,5% του συνόλου) με το νομό Θεσσαλονίκης να παράγει το 41,2%. Ταυτόχρονα, η περιφέρεια καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση μεταξύ των περιφερειών της χώρας

στην παραγωγή κρέατος (92.520 τόνοι ποσοστό 18,7%) με βάση το έτος 2006.

Οι νομοί Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής αποτελούν τα κύρια κέντρα ανάπτυξης της αλιείας. Οι φυσικές συνθήκες είναι ευνοϊκές για την ανάπτυξη της ιχθυοκαλλιέργειας και έχει αναπτυχθεί και μικρός αριθμός ιχθυοτροφείων. Επίσης, σημαντική ανάπτυξη παρουσιάζει και η οστρακο-καλλιέργεια με εξαγωγικό προσανατολισμό. Κεντρική Μακεδονία αν και διαθέτει σημαντικό όγκο γλυκών υδάτων δεν έχει καταφέρει να αναπτύξει ανάλογα την σχετική αλιεία.

Στην Κεντρική Μακεδονία παρατηρείται σημαντική συνεισφορά στη διαμόρφωση της παραγωγής του πρωτογενή τομέα από την πλειοψηφία των νομών που την απαρτίζουν, με συμμετοχή που ξεπερνά το 14%, εξαιρώντας τους νομούς Πιερίας και Κιλκίς. Το γεγονός αυτό, έχει ως αποτέλεσμα από τον πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας να προέρχεται το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής παραγωγής του πρωτογενή τομέα της χώρας, σε ποσοστό που κυμαίνεται στο 19,6% περίπου, την περίοδο 2000-2006.

Στον πίνακα 2.1 η συμμετοχή % του πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στη συνολική παραγωγή του πρωτογενή τομέα της χώρας. Παρόλα αυτά η σταδιακή εγκατάλειψη της αγροτικής οικονομίας, ως γενικότερο φαινόμενο, πλήττει τη συγκεκριμένη περιφέρεια. Το φαινόμενο αυτό, αναμένεται να έχει σημαντική αρνητική επίδραση στην Κεντρική Μακεδονία, μιας και η Περιφέρεια αποτελεί ισχυρό αγροτικό παραγωγικό κέντρο της χώρας.

Πίνακας 2.1. Συμμετοχή % του πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στη συνολική παραγωγή του πρωτογενή τομέα της χώρας.

Έτος	Κεντρική Μακεδονία	Κατάταξη
2000	19,9%	1 ^η
2001	20%	1 ^η
2002	19,7%	1 ^η
2003	18,6%	1 ^η
2004	19,9%	1 ^η
2005	20%	1 ^η
2006	18,9%	1 ^η

Πηγή: ΕΣΥΕ

Οι κύριες αδυναμίες του αγροτικού τομέα της περιφέρειας είναι:

-
- (α) Η μεγάλη εξάρτηση από έντονα επιδοτούμενες καλλιέργειες.
- (β) Η συγκέντρωση της μεταποίησης ως προς τα προϊόντα και το χώρο.
- (γ) Το εγγειοδιαρθρωτικό πρόβλημα.
- (δ) Η μη αποτελεσματική αξιοποίηση των υδάτινων πόρων.
- (ε) Η ενδοπεριφερειακή ανισότητα και η ύπαρξη ορεινών και μειονεκτικών περιοχών με σχετική αναπτυξιακή καθυστέρηση.
- (στ) Η μεγάλη εξάρτηση της οικονομίας των αγροτικών περιοχών από γεωργικές δραστηριότητες.
- (ζ) Οι αδυναμίες που συνοδεύονται με το ανθρώπινο δυναμικό και τις οργανώσεις του.
- (η) Τα προβλήματα της κτηνοτροφίας που προκύπτουν από την ανεπαρκή υποδομή για την στήριξη της.

2.4.3 Δευτερογενείς τομέας

Ο δευτερογενής τομέας στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη με κύριους τομείς τους κλάδους τροφίμων, ποτών, κλωστοϋφαντουργίας και της ένδυσης-υπόδησης .

Με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ (Δημοσίευμα Περιφερειακών 2003) σχετικά με την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) γίνεται αντιληπτό ότι οι κλάδοι του δευτερογενή τομέα που συμβάλλουν περισσότερο στο ΑΕΠ της χώρας είναι οι κλάδοι της μεταποίησης και των κατασκευών οι οποίοι παρουσιάζουν μεγαλύτερη ΑΠΑ τόσο αναφορικά με το σύνολο της χώρας όσο και με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Οι δύο αυτοί κλάδοι παρουσιάζουν αυξανόμενη ΑΠΑ κατά τη διάρκεια των ετών 1999-2002 γεγονός που δείχνει τη σπουδαιότητα τους στην οικονομία της χώρας.

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας χαρακτηρίζεται από υψηλό ποσοστό απασχόλησης στη μεταποίηση (το ποσοστό απασχόλησης στη μεταποίηση ως προς τη συνολική περιφερειακή απασχόληση είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της χώρας). Η Περιφέρεια συγκεντρώνει το 21.9% της βιομηχανικής απασχόλησης της χώρας, ενώ το 68% αυτού του ποσοστού είναι συγκεντρωμένο στο νομό Θεσσαλονίκης.

Η Κεντρική Μακεδονία παρουσιάζεται ως μια από τις δυναμικές του νέου βιομηχανικού χώρου της βόρειας Ελλάδας. Το μεγαλύτερο βάρος της απασχόλησης στο μεταποιητικό τομέα της Περιφέρειας έχουν οι κλάδοι του

ενδύματος – υποδήματος (26,3%), των τροφίμων (16,3), των επίπλων (5%) και της καπνοβιομηχανίας (4,5%), οι οποίοι ξεπερνούν και το μέσο εθνικό ποσοστό στη συνολική απασχόληση.

Η παραγωγή στους κλάδους αυτούς γίνεται κατά βάση σε μικρές παραγωγικές μονάδες, κυρίως στους νομούς Θεσσαλονίκης, Πέλλας, Ημαθίας, Πιερίας και Κιλκίς, όπου το ποσοστό της απασχόλησης σε ΜΜΕ στο σύνολο της βιομηχανικής απασχόλησης της Περιφέρειας κυμαίνεται μεταξύ 60 και 80%. Οι κλάδοι αυτοί είναι στις περισσότερες περιπτώσεις κλάδοι εντάσεως εργασίας, ωστόσο υπάρχει μια τάση μετατροπής τους σε κλάδους έντασης κεφαλαίου όπως υποδηλώνει το υψηλό ποσοστό επενδύσεων που πραγματοποιούνται σε αυτούς, ειδικότερα στην κλωστοϋφαντουργία και τα τρόφιμα.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται στη περιφέρεια μια έντονη αποβιομηχάνιση, λόγω της μετεγκατάστασης των επιχειρήσεων εντάσεως εργασίας στις γειτονικές χώρες, κατά πρώτο λόγο στη Βουλγαρία (Σαντάνσκι, Γκότσε, Ντέλτσεφ) και κατά δεύτερο στη FYROM (Γευγελή) όπου λειτουργούν πολλές επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων. Η αποβιομηχάνιση αυτή έχει πλήξει πολλούς κλάδους της μεταποίησης με πρώτο αυτόν του έτοιμου ενδύματος. Επίσης τελευταία έχει παρατηρηθεί πως κάποιες μεταποιητικές επιχειρήσεις παράγουν στην Κίνα και διατηρούν στην Ελλάδα μόνο τα σχεδιαστικά και εμπορικά τους τμήματα. Μάλιστα, για τον σκοπό αυτό πολλά Επιμελητήρια διοργανώνουν επιχειρηματικές αποστολές για τα μέλη τους στην Κίνα.

Μεταποιητικές δραστηριότητες αναπτύσσονται στους νομούς της περιφέρειας με χαρακτηριστικά μεγάλη ειδικευση. Συγκεκριμένα στον κλάδο των τροφίμων ειδικεύονται οι νομοί Θεσσαλονίκης, Σερρών, Χαλκιδικής, Πέλλας, Ημαθίας και Πιερίας, στην κλωστοϋφαντουργία οι νομοί Θεσσαλονίκης, Κιλκίς και Ημαθίας, στο ένδυμα – υπόδημα οι νομοί Σερρών, Κιλκίς, Πέλλας, Πιερίας και Θεσσαλονίκης ενώ στα ξύλα και στα ποτά ο Νομός Χαλκιδικής και ο νομός Θεσσαλονίκης.

Το βασικό πρόβλημα πολλών μεταποιητικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διάφορους κλάδους (τρόφιμα, ποτά, ένδυση κλπ.) είναι η έλλειψη του επώνυμου προϊόντος (branding) το οποίο αποτελεί διαβατήριο στη διεθνείς αγορές και προσδίδει υψηλή προστιθέμενη αξία.

Επίσης, στη Περιφέρεια είναι ανεπτυγμένος ο κλάδος της εξόρυξης με

επίκεντρο την κεντρική και Βορειοανατολική Χαλκιδική. Τα γνωστά μέχρι σήμερα αποθέματα ορυκτών πόρων σε σχέση με τον ρυθμό εκμετάλλευσης τους δείχνουν δυνατότητες αυξημένης μεταλλευτικής παραγωγής.

Οι μικρές και οι μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) που κυριαρχούν στο παραγωγικό σύστημα της Περιφέρειας, όπως άλλωστε συμβαίνει και στο σύνολο της χώρας, έχουν χαμηλό επίπεδο οργάνωσης και ελλιπή διοίκηση, διαμορφώνοντας για την Περιφέρεια ένα μέσο αριθμό απασχολούμενων ανά επιχείρηση ιδιαίτερα χαμηλό (6,5 απασχολούμενοι ανά μονάδα), ακόμα και σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας. Οι μικρές και οι μικρομεσαίες βιομηχανικές μονάδες αποτελούν το 98% του συνόλου και απορροφούν το 72% περίπου της βιομηχανικής απασχόλησης.

Σήμερα στην περιφέρεια υπάρχουν τέσσερις θεσμοθετημένες ΒΕ.ΠΕ. Στην Σίνδο Θεσσαλονίκης, Λευκώνα Σερρών, Σταυροχώρι Κιλκίς και μια πολύ μικρή στη Δροσιά Πέλλας.

2.4.4 Τριτογενείς τομέας

Στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, τα 2/3 σχεδόν της συνολικής ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας, προέρχονται από τον τριτογενή τομέα, με σημαντικό αριθμό επιχειρήσεων και εργαζομένων να δραστηριοποιούνται στο εμπόριο και τις υπηρεσίες. Κύριος άξονας της ανάπτυξης αυτής αποτελεί η ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης.

Έντονη ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν οι διεθνείς θαλάσσιες και εναέριες μεταφορές, καθώς επίσης και το εμπόριο αναδεικνύοντας τη Θεσσαλονίκη σε βασική πύλη των Βαλκανίων. Στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας υπάρχει ο δεύτερος σε μέγεθος αερολιμένας της χώρας. Το 2004 διακινήθηκαν περίπου 2.5 εκατ. επιβάτες, ενώ ο αριθμός αναμένεται μεγαλύτερος το 2005. Το λιμάνι της Θεσσαλονίκης είναι το μεγαλύτερο σε χωρητικότητα στην Κεντρική Μακεδονία.

Παράλληλα με τους τομείς αυτούς, η πρωτεύουσα της Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, η οποία είναι το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της χώρας, παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη στους τομείς των υπηρεσιών υγείας – πρόνοιας, εκπαίδευσης, έρευνας και ανάπτυξης, καθώς και των παραγωγικών υπηρεσιών.

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με βασικό αναπτυξιακό πόλο την

Θεσσαλονίκη, έχει όλες τις βασικές προϋποθέσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη υπηρεσιών Έρευνας και Τεχνολογίας και την παροχή καινοτόμων υπηρεσιών προς τις τοπικές ΜΜΕ.

Συγκεκριμένα, διαθέτει σημαντικά Εκπαιδευτικά και Τεχνολογικά Ιδρύματα, καθώς και Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα τα οποία, σε συνδυασμό με τις σύγχρονες υποδομές, μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη και διάδοση των νέων τεχνολογιών στην περιφερειακή οικονομία και να ενισχύσουν την παροχή σύγχρονων επιχειρηματικών υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, η περιφέρεια κατέχει την τρίτη θέση όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή ερευνητικών ιδρυμάτων στην χώρα (13,2%).

Η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας αν και διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη πολύμορφης τουριστικής δραστηριότητας δεν έχει μέχρι στιγμής καταφέρει να επιτύχει κάποια τουριστική διαφοροποίηση. Αντιθέτως, κυριαρχεί ο παράκτιος μαζικός τουρισμός, με κύριες συνέπειες την εποχικότητα, την υπερεκμετάλλευση και υποβάθμιση των υφιστάμενων πόρων.

Η παράκτια ζώνη της κεντρικής Μακεδονίας και κατά κύριο λόγο η Χαλκιδική και σε μικρότερο βαθμό η Πιερία, καθώς και οι ακτές της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης, είναι οι βασικοί χώροι υποδοχής αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών. Οι περιοχές αυτές συγκεντρώνουν το 85,8% των συνολικών διανυκτερεύσεων αλλοδαπών στη περιφέρεια. Παρά το γεγονός ότι πολλές περιοχές της περιφέρειας διαθέτουν δυνατότητες ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως χειμερινό, ορεινό, (5 χιονοδρομικά κέντρα), αγροτουρισμό, πολιτιστικό, αρχαιολογικό (Χαλκιδική, Πέλλα, Θεσσαλονίκη) κλπ., δεν έχουν καταφέρει να αναπτύξουν σε σημαντικό βαθμό αυτές τις δραστηριότητες. Αντιθέτως, οι κύριες μορφές τουρισμού στη περιοχή αφορούν κυρίως τουρισμό διακοπών αναψυχής για εκείνους που καταλήγουν σε ξενοδοχειακά, καταλύματα και Campings.

Επίσης, στη Χαλκιδική και στη Θεσσαλονίκη, κυρίως λόγω των καλά οργανωμένων ξενοδοχειακών συγκροτημάτων, κυριαρχεί ο μαζικός τουρισμός (charters, δίκτυα ταξιδιωτικών πρακτορείων, ομαδικές μετακινήσεις). Τα σημαντικότερα προβλήματα του τουριστικού τομέα είναι η αδυναμία ευελιξίας του στην αντιμετώπιση των διακυμάνσεων της διεθνούς ζήτησης, η μονοσήμαντη ανάπτυξη μιας κατηγορίας ζήτησης (θερινού- διακοπών) και οι υποβαθμισμένες τουριστικές υπηρεσίες. Συνοπτικά μπορούμε να πούμε πως η

Κεντρική Μακεδονία έχει δείξει σημεία δυναμισμού άνω του μέσου όρου της χώρας, σε ότι αφορά το ΑΕΠ, την απασχόληση, τις εξαγωγές. Ωστόσο τα στοιχεία αυτά θεωρούνται ασταθή, καθώς στηρίζονται σε ένα βιομηχανικό σύστημα όπου κυριαρχούν παραδοσιακοί κλάδοι, τυποποιημένα προϊόντα και ανειδίκευτη εργασία.

2.5 ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ, ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ

Το εργατικό δυναμικό της περιφέρειας αποτελούν 695.871 άτομα σε ένα πληθυσμό των 1,87 εκατ. Η κατανομή των εργαζομένων μεταξύ ανδρών και γυναικών στη περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι περίπου η ίδια με αυτή του συνόλου της χώρας (63,3% άνδρες και 36,7% γυναίκες).

Η κατανομή των απασχολούμενων ανά κλάδο δραστηριότητας στην Κεντρική Μακεδονία σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του Παρατηρητηρίου Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. «Επετηρίδα Αγοράς Εργασίας Περιφέρειας και Νομοί 2004» από το σύνολο των απασχολούμενων στη χώρα το 2004, ήταν 4.103.932, οι περισσότεροι βρίσκονται στην Αττική (1.522.205) και ακολουθούν η Κεντρική Μακεδονία (695.524) και η Θεσσαλία (259.801), ενώ το χαμηλότερο αριθμό απασχολούμενων βρίσκεται στο βόρειο Αιγαίο (65.017) στα Ιόνια Νησιά (78.313) και στη Δυτική Μακεδονία (94.730).

Η κατανομή των απασχολούμενων (695.524) σε κλάδους δραστηριότητας (μονοψήφιοι κατηγοριοποίηση) για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας για το 2004 παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα (πίν. 2.2).

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται έντονα μια στροφή από τον δευτερογενή τομέα στο τριτογενή και αυτό διότι πολλές επιχειρήσεις εντάσεως εργασίας που δραστηριοποιούνται σε παραδοσιακούς κλάδους της μεταποίησης (ένδυση, υπόδηση) έχουν κλίσει τις παραγωγικές μονάδες που λειτουργούσαν στην Περιφέρεια για να τις μεταγκαταστήσουν στην Βουλγαρία και την FYROM όπου το εργατικό κόστος είναι πολύ πιο χαμηλό (περίπου με αναλογία 5 προς 1) όπως και η φορολογία των επιχειρήσεων.

Το ποσοστό ανεργίας το β' τρίμηνο του 2005 είναι 11,1% (το 1997 ήταν 10,2%) όταν ο μέσος όρος της χώρας είναι 9.5% (1997 ήταν 10,3%). Η αύξηση

αυτή οφείλεται κυρίως στο λόγο που αναφέρθηκε ανωτέρω, δηλαδή το κλείσιμο βιομηχανικών επιχειρήσεων εντάσεως εργασίας.

Η ανεργία διασπείρεται σε όλες τις εκπαιδευτικές κατηγορίες του εργατικού δυναμικού και υποδηλώνει την δύσκολη αντιστοίχιση εκπαίδευσης και απασχόλησης. Το ποσοστό συγκεντρώνεται ιδιαίτερα στους νέους, όπου οι ρυθμοί εισόδου στην αγορά εργασίας είναι αργοί και στις γυναίκες όπου τα ποσοστά ανεργίας είναι σαφώς υψηλότερα σε σχέση με των ανδρών ανεξάρτητα από τις εκπαιδευτικές βαθμίδες

Πίνακας 2.2. Απασχολούμενοι ανά κλάδο δραστηριότητας, στην Κεντρική Μακεδονία, 2004

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	Απασχολούμενοι ανά Κλάδο Δραστηριότητας (2004)
1. Γεωργία	128.818
2. Αλιεία	2.720
3. Ορυχεία	592
4. Μεταποίηση	128.512
5. Παροχή ηλεκτρικού	5.086
6. Κατασκευές	36.992
7. Χονδρικό – Λιανικό	120.463
8. Ξενοδοχεία	40.341
9. Μεταφορές	35.384
10. Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	12.154
11. Διαχείριση Ακίνητης	37.450
12. Δημόσια Διοίκηση	35.147
13. Εκπαίδευση	50.622
14. Υγεία	31.090
Άλλες Δραστηριότητες	22.019
Ιδιωτικά Νοικοκυριά	8.014
Ετερόδοκοι Οργανισμοί	118
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	695.524

Πηγή: Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. «Επετηρίδα Αγοράς Εργασίας Περιφέρειας και Νομοί, 2004».

Στην κατά φύλλο ανάλυση το 2001, το ποσοστό ανεργίας στις γυναίκες ανήλθε σε 16,7%, ενώ στους άνδρες σε 6,8% στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά ανεργίας στη χώρα είναι 15,6% και 7,0%. Το φαινόμενο της αποβιομηχάνισης τα τελευταία χρόνια πλήττει και την Κεντρική Μακεδονία.

Στο επόμενο πίνακα (πιν. 2.3) δίνονται μερικά βασικά μεγέθη της Περιφέρειας.

Πίνακας 2.3. Βασικά μεγέθη για τους Νομούς της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

Νομός	Έκταση(km ²)	Πληθυσμός	Εργατικό Δυναμικό	Συμμετοχή σε ΑΕΠ Ελλάδας
Θεσσαλονίκης	3.683	1.057.825	416.342	11,7
Σερρών	3.968	200.916	65.181	1,2
Πέλλας	2.506	145.797	53.782	1,0
Ημαθίας	1.701	143.618	51.560	1,1
Πιερία	1.516	129.846	45.915	0,8
Χαλκιδική	3.254	107.156	34.450	0,9
Κιλκίς	2.519	89.056	28.641	0,6
Σύνολο	19.147	1.874.214	695.871	17,3

Πηγή: ΚΕΤΑ – ΚΕΜΑΚ, «Μελέτη Επιχειρηματικότητας Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας», 2005

Η συμμετοχή της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στο ΑΕΠ της χώρας είναι 17,3%. Το ποσοστό αυτό είναι σε αντιστοιχία με τον πληθυσμό της Περιφέρειας σε σχέση με αυτόν της επικρατείας.

2.6 Ενδοπεριφερειακό προφίλ

Παρακάτω παρουσιάζονται βασικά δημογραφικά και οικονομικά στοιχεία κάθε Νομού της Περιφέρειας προκειμένου να γίνει κατανοητό το βιοτικό επίπεδο των πολιτών που κατοικούν και δραστηριοποιούνται σε αυτή, καθώς και οι προοπτικές ανταγωνιστικότητας και βιωσιμότητας των δυναμικών τομέων της.

2.6.1 Νομός Κιλκίς

α) Γενικά

Ο νομός Κιλκίς (εικ. 2.3) έχει έκταση 2.519km² και πληθυσμό 89.056 κατοίκους. Στα βασικά χαρακτηριστικά (πίν. 2.3) του ανήκει η γειτνίαση του με την Θεσσαλονίκη και η ύπαρξη ΒΙΠΕ. Έχει πολλά παραδοσιακά χωριά, ενώ είναι πλούσια σε ιαματικές πηγές και λάσπης. Το Πολύκαστρο αποτελεί μια παραδοσιακή πύλη προς την Ευρώπη.

Εικόνα 2.3. Γεωγραφική κάλυψη Νομού Κιλκίς.

Πηγή: ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε

Στους δυο παρακάτω πίνακες (πίν. 2.4 και 2.5) παρουσιάζονται όλα τα βασικά χαρακτηριστικά του νομού με την διάρθρωση του ΑΕΠ κατά τομέα τόσο σε επίπεδο νομού όσο και σε επίπεδο χώρας. Επίσης δίνονται τα σημαντικότερα προϊόντα παραγωγής κατά τομέα.

Πίνακας 2.4. Βασικά χαρακτηριστικά Νομού Κιλκίς.

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ		
Έκταση: 2.519km ²	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (2001): 89.056	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Κιλκίς
Α.Ε.Π(2001): 9.655,17€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 0,6%	
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ: 28.641		
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ / ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (%):		
	ΑΕΠ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
Πρωτογενής τομέας:	12,20%	24,59%
Δευτερογενής τομέας:	34,70%	20,94%

Τριτογενείς τομέας:	53,10%	54,47%
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ – ΠΑΡΑΓΩΜΕΝΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ		
Πρωτογενής τομέας	Σιτηρά, βαμβάκι, καπνός, βοοειδή, πρόβατα, γάλα	
Δευτερογενής τομέας	Τρόφιμα & ποτά, μηχανήματα, έπιπλα, κλωστοϋφαντουργία, κατεργασία & βαφή γουναρικών.	
Τριτογενείς τομέας	Εμπόριο, τουρισμός	

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Πίνακας 2.5. Βασικά στοιχεία παραγωγής Νομού Κιλκίς.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ		
ΑΕΠ Νομού (έτος 2001): 9.655,17€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 0,6%	
ΔΙΑΠΘΡΩΣΗ ΑΕΠ ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (έτος 2001):		
Τομέας	Επίπεδο Νομού	Επίπεδο χώρας
Πρωτογενής τομέας:	12,20%	7%
Δευτερογενής τομέας:	34,70%	22,20%
Τριτογενείς τομέας:	53,10%	70,80%
Σύνολο	100,0%	100%

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Το εργατικό δυναμικό του νομού πλησιάζει τους 28.641 και η συμμετοχή του στο Α.Ε.Π. της Ελλάδας αγγίζει το 0,6%. Η σημαντικότερη συμμετοχή παρατηρείται στον τριτογενή τομέα και η χαμηλότερη στον πρωτογενή με την αντίστοιχη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού.

β) Πρωτογενής Τομέας – Κλάδος Γεωργίας

Η έκταση του νομού του Κιλκίς είναι 2.518,9km². Το 65,10% είναι πεδινή, το 20,37% ημιορεινή και το 14,53% ορεινή .

Στις πεδινές εκτάσεις του νομού, παρόλο τον μικρό κλήρο, υπάρχει παραγωγή αγροτικών προϊόντων με έμφαση στα σιτηρά (31.934t) που καλύπτουν το ¼ της συνολικής παραγωγής σιτηρών της Περιφέρειας, στο βαμβάκι (32.348t), στις τομάτες (26.710t), στο καλαμπόκι και λιγότερο στο καπνό (πίν. 2.6). Προοπτικές για αλλαγή καλλιεργειών δεν διαφαίνονται λόγω δυσκολιών στην άρδευση.

Πίνακας 2.6. Κύρια προϊόντα πρωτογενούς τομέα Νομού Κιλκίς.

Πεδινή: 65,10%	Ημιορεινή: 20,37%	Ορεινή: 14,53%
Κύρια παραγόμενα προϊόντα πρωτογενούς τομέα (έτος 2002)		
Προϊόν	Ποσότητα (τόνοι)	
Σιτάρι	31.934	
Γάλα	77.327	
Βαμβάκι	32.348	
Τομάτες	26.710	

Έχουν αρχίσει κάποιες περιορισμένης έκτασης προσπάθειες για την παραγωγή βιολογικών προϊόντων κυρίως στην παραγωγή κρασιού. Έτσι σε μια έκταση 3.968,8 στρεμμάτων παράγονται αμπέλι οινοποιήσιμο, δημητριακά, ελιά, κηπευτικά και όσπρια.

Σε ό,τι αφορά την κτηνοτροφία, ο νόμος έχει σημαντική παραγωγή βοοειδών και λιγότερο προβάτων. Έχουν δημιουργηθεί σχεδόν σε όλα τα χωριά, κυρίως στα βόρεια και κεντρικά του νομού, κτηνοτροφικά πάρκα με πρωτοβουλία των δήμων. Το μεγαλύτερο μέρος του γάλακτος (77.327t) διατίθεται στις μεγάλες μονάδες της περιοχής (ΜΕΒΓΑΛ, ΚΟΛΛΙΟΣ, ΦΑΓΕ, Εβροφάρμα, κ.λ.π.) Σημαντική επένδυση πραγματοποιεί η εταιρεία ΚΟΛΛΙΟΣ, με δύο νέες μονάδες σε έκταση 1.000 στρεμμάτων.

γ) Δευτερογενής Τομέας

Ο αριθμός των βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων (έτος 2004) στον νομό Κιλκίς είναι 1.411. Οι σημαντικότεροι κλάδοι δραστηριοποίησης είναι η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, η κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού Μ.Α.Κ., η παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών, η κατασκευή επίπλων και ειδών ένδυσης (πίν.2.7).

Πίνακας 2.7. Κυριότεροι κλάδοι δευτερογενούς τομέα Νομού Κιλκίς.

Κυριότεροι κλάδοι (έτος 2001)	
Κλάδος	Αξία Πωλήσεων (εκ. Ευρώ)
Βιομηχανία τροφίμων % ποτών	64,69
Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού Μ.Α.Κ.	43,69
Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	37,00
Κατασκευή επίπλων, λοιπές βιομηχανίες Μ.Α.Κ.	28,93
Κατασκευή ειδών ένδυσης: Κατεργασία & βαφή γουναρικών	20,83

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Ο κλάδος είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος και φαίνεται να αποτελεί το επίκεντρο της ανάπτυξης του νομού. Μπορεί να αναπτυχθεί περισσότερο, λόγω ικανοποιητικών βασικών υποδομών και γειννίασης με την Θεσσαλονίκη όπου υπάρχει πρόσβαση σε εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό και διοικητικό κέντρο.

Η ΒΙΠΕ Σταυροχωρίου, με αριθμό εγκατεστημένων επιχειρήσεων 33,

είναι η μόνη αυτοδιαχειριζόμενη βιομηχανική περιοχή και ως εκ τούτου από τις πλέον καλά οργανωμένες. Σημαντική τόνωση των δραστηριοτήτων και μείωση της ανεργίας θεωρείται ότι θα προσφέρει η λειτουργία Εμπορευματικού κέντρου στο Πολύκαστρο, παραδοσιακή πύλη προς την Ευρώπη.

δ) Τριτογενής Τομέας

Ο αριθμός των εμπορικών επιχειρήσεων στον νομό είναι 2.170, ενώ ο οι εμπορικές επιχειρήσεις πλησιάζουν τον αριθμό των 2.281 (πίν. 2.8).

Οι τουριστικές επενδύσεις είναι ιδιαίτερα περιορισμένες. Χαρακτηριστική είναι η έλλειψη κλινών, 332 στον αριθμό, ενώ με το πρόγραμμα LEADER έγιναν μόλις δύο ξενοδοχειακές μονάδες εκ των οποίων η μία δεν λειτούργησε. Δεν προβλέπεται δε σημαντική δραστηριότητα και στο άμεσο μέλλον.

Πίνακας 2.8. Κυριότεροι κλάδοι τριτογενούς τομέα Νομού Κιλκίς.

Κυριότεροι κλάδοι (έτος 2005)	
Κλάδος	Αριθμός επιχειρήσεων
Εμπορικές επιχειρήσεις	2.170
Επαγγελματικές επιχειρήσεις	2.281

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Οι περιοχές του νομού με ιδιαίτερο κάλλος και πολιτιστικά στοιχεία είναι η περιοχή των Κρουσίων στα ανατολικά του νομού που όμως δεν υπάρχει καθόλου υποδομή και η περιοχή του ορεινού όγκου του Πάϊκου με παραδοσιακά χωριά (Γουμένισσα), αμπελώνες και παραγωγή τοπικού οίνου κ.λ.π.

Πέρα των εκτάσεων που είναι κατάλληλες για αξιοποίηση στον τομέα βιολογικής γεωργίας - κτηνοτροφίας ή του τουρισμού και των τοπικών επιχειρήσεων που επιθυμούν επενδυτική συνεργασία με ξένες επιχειρήσεις στο Νομό υπάρχουν και οι εξής συγκεκριμένες επενδυτικές δυνατότητες:

- Σαν επενδυτική ευκαιρία ξεχωρίσαμε την περιοχή Πικρολίμνης με ιαματικές πηγές και λάσπη, η οποία έχει ενταχθεί στον προπονητικό οδηγό του «Αθήνα 2004». Στην περιοχή υπάρχει κέντρο πηλοθεραπείας – υδροθεραπείας, από ιδιωτική εταιρεία σε συνεργασία με τον δήμο. Το κέντρο διαθέτει ξενοδοχείο 73 κλινών και αυτή την εποχή επεκτείνει τις εγκαταστάσεις του.
- Στην γύρω περιοχή διατίθενται από τον δήμο περί τα 100 στρέμματα για επέκταση ή νέα ξενοδοχεία μονάδα καθώς και βελτιωμένες υπηρεσίες στα

ιαματικά. Η εταιρεία ενδιαφέρεται για συνεργασίες που μπορούν να επεκταθούν στην εμφιάλωση του ιαματικού νερού καθώς και στην επέκταση του κλάδου καλλυντικών που ήδη υπάρχει σε μικρή κλίμακα.

- Προβλέπεται η κατασκευή Κέντρου αποθεραπείας και αποκατάστασης και η ολοκλήρωση των συνεδριακών εγκαταστάσεων (υπάρχει συνεδριακή αίθουσα 100 ατόμων).

-

ε) Λοιπές Υποδομές

Οι υπόλοιπες υποδομές του νόμου παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα (πιν. 2.9):

Πίνακας 2.9. Λοιπές υποδομές Νομού Κιλκίς.

ΛΟΙΠΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	
Τουρισμός	
Ξενοδοχεία – Πολυτ., Α', Β' και Γ' κατηγορία (έτος 2003):	7
Αριθμός κλινών:	332
Τράπεζες	
Αριθμός καταστημάτων:	16
Υγεία - Περίθαλψη	
Νοσοκομεία (αριθ. Κλινών) – 2000:	2 (318)
Κέντρα υγείας:	2
Περιφερειακά ιατρεία (αριθ.):	25

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

2.6.2 Νομός Σερρών

α) Γενικά

Ο νομός Σερρών (εικ. 2.4) έχει έκταση 3.968km² και πληθυσμό 200.916 κατοίκους. Βρίσκεται σε πλεονεκτική γεωγραφική θέση επειδή από αυτόν περνάει ο κάθετος άξονας Εγνατίας προς Ευρώπη και επίσης συνδέει την Ελλάδα με τα Βαλκάνια και κατ' επέκταση ολόκληρη την Ευρώπη μέσω του τελωνείου του Προμαχώνα.

Εικόνα 2.4. Γεωγραφική κάλυψη Νομού Σερρών.

Πηγή: ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΣΤΑΚΟΥ, dimotikoastakou.blogspot.com

Στους δυο παρακάτω πίνακες (πίν. 2.10 και 2.11) παρουσιάζονται όλα τα βασικά χαρακτηριστικά του νομού με την διάρθρωση του Α.Ε.Π. κατά τομέα τόσο σε επίπεδο νομού όσο και σε επίπεδο χώρας. Επίσης δίνονται τα σημαντικότερα προϊόντα παραγωγής κατά τομέα.

Το εργατικό δυναμικό του νομού πλησιάζει τους 65.181 και η συμμετοχή του στο Α.Ε.Π. της Ελλάδας αγγίζει το 1,2%. Η σημαντικότερη συμμετοχή παρατηρείται στον τριτογενή τομέα και η χαμηλότερη στον πρωτογενή με την αντίστοιχη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού.

Πίνακας 2.10. Βασικά χαρακτηριστικά Νομού Σερρών.

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ		
Έκταση: 3.968km ²	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (2001): 200.916	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Σέρρες
ΑΕΠ(2001): 7.982,39€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΕΠ ΕΛΛΑΔΑΣ: 1,2%	
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ: 65.181		
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ / ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (%):		
	ΑΕΠ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
Πρωτογενής τομέας:	21,90%	36,39%
Δευτερογενής τομέας:	5,70%	15,84%
Τριτογενείς τομέας:	72,40%	47,77%
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΙΤΗΤΑΣ -ΠΑΡΑΓΩΜΕΝΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ		
Πρωτογενής τομέας	Σιτηρά, βαμβάκι, τομάτες, ρύζι, καπνός, αιγοπροβατοτροφία	
Δευτερογενής τομέας	Τρόφιμα & ποτά, ξύλο, έπιπλα, μεταλλικά έπιπλα	
Τριτογενείς τομέας	Εμπόριο, τουρισμός	

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Πίνακας 2.11. Βασικά στοιχεία παραγωγής Νομού Σερρών.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	
Α.Ε.Π Νομού (έτος 2001):	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 1,2%

7.982,39€		
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ Α.Ε.Π. ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (έτος 2001):		
Τομέας	Επίπεδο Νομού	Επίπεδο χώρας
Πρωτογενής τομέας:	21,90%	7%
Δευτερογενής τομέας:	5,70%	22,20%
Τριτογενείς τομέας:	72,40%	70,80%
Σύνολο	100,0%	100%

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

β) Πρωτογενής Τομέας – Κλάδος Γεωργίας

Η έκταση του νομού του Σερρών είναι 1.696,8 χιλ. στρεμ. Το 48,06% είναι πεδινή, το 35,06% ημιορεινή και το 16,88% ορεινή .

Τα κύρια προϊόντα καλλιέργειας στον Νομό είναι βαμβάκι (127.269t), τομάτες (100.342t), σιτάρι (89.914t), γάλα (77.873t) και πατάτες (15.059t) (πίν. 2.12). Σε μια έκταση 44.428,6 στρεμμάτων γίνεται προσπάθεια καλλιέργειας βιολογικών προϊόντων όπως: βίκος, ελαιόλαδο, κεράσι, αμυγδαλιές και όσπρια.

Στον ορεινό όγκο υπάρχει δυνατότητα ανάπτυξης ελεγχόμενης κτηνοτροφίας και πτηνοτροφίας και να δημιουργηθεί έτσι η βάση για μία μονάδα μεταποίησης. Επίσης μπορούν να αναπτυχθούν καλλιέργειες σε θερμοκήπια αξιοποιώντας τα γεωθερμικά πεδία και το φυσικό αέριο.

Πίνακας 2.12. Κύρια προϊόντα πρωτογενούς τομέα Νομού Σερρών.

Πεδινή: 48,06%	Ημιορεινή: 35,06%	Ορεινή: 16,88%
Κύρια παραγόμενα προϊόντα πρωτογενούς τομέα (έτος 2002)		
Προϊόν	Ποσότητα (τόνοι)	
Βαμβάκι	127.269	
Τομάτες	100.342	
Σιτάρι	89.914	
Γάλα	77.873	
Πατάτες	15.059	

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

γ) Δευτερογενής Τομέας

Ο αριθμός των βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων (έτος 2005) στον νομό Σερρών είναι 2.920. Οι σημαντικότεροι κλάδοι δραστηριοποίησης είναι οι κατασκευές, η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, η κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά και η κατασκευή (πιν. 2.13).

Τα κυριότερα επεξεργάσιμα ορυκτά είναι το μάρμαρο και το αμμοχάλικο. Οι θερμοθετημένες βιομηχανικές περιοχές του νομού βρίσκονται στον Λευκώνα,

7km Βορειοδυτικά της πόλης των Σερρών. Τα βιομηχανικά γήπεδα είναι 710στρ.και τα βιοτεχνικά γήπεδα 171 στρ..

Πίνακας 2.13. Κυριότεροι κλάδοι δευτερογενούς τομέα Νομού Σερρών.

Κυριότεροι κλάδοι (έτος 2001)	
Κλάδος	Αξία Πωλήσεων (εκ. Ευρώ)
Κατασκευές	52,71
Βιομηχανία τροφίμων & ποτών	40,23
Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	12,24
Κατασκευή επίπλων, λοιπές βιομηχανίες Μ.Α.Κ.	9,28

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

δ) Τριτογενής Τομέας

Ο αριθμός των εμπορικών επιχειρήσεων στον νομό είναι 1.972, ενώ ο αριθμός των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων 16 με αριθμό κλινών 1.027. Τέλος οι εμπορικές επιχειρήσεις πλησιάζουν τον αριθμό των 5.422 (πιν. 2.14).

Στο βόρειο και ορεινό τμήμα του Νομού υπάρχει η δυνατότητα ανάπτυξης αγροτουρισμού και οικοτουρισμού γύρω από την Λίμνη Κερκίνη, όπως επίσης και των Ιαματικών λουτρών που διαθέτει ο Νομός.

Πίνακας 2.14. Κυριότεροι κλάδοι τριτογενούς τομέα Νομού Σερρών.

Κυριότεροι κλάδοι (έτος 2005)	
Κλάδος	Αριθμός επιχειρήσεων
Εμπορικές επιχειρήσεις	1.972
Ξενοδοχεία (κλίνες) (έτος 2003)	16 (1.027)
Επαγγελματικές επιχειρήσεις	5.422

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

ε) Λοιπές Υποδομές

Οι υπόλοιπες υποδομές του νόμου παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα (πιν. 2.15):

Πίνακας 2.15. Λοιπές υποδομές Νομού Σερρών.

ΛΟΙΠΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	
Τουρισμός	
Ξενοδοχεία – Πολυτ., Α', Β' και Γ' κατηγορία (έτος 2003):	16
Αριθμός κλινών:	1.027
Τράπεζες	

Αριθμός καταστημάτων:	38
Υγεία - Περίθαλψη	
Νοσοκομεία (αριθ. Κλινών):	1 (543)
Ιδιωτικές Κλινικές (αριθ. Κλινών):	4(191)
Κέντρα υγείας:	8
Περιφερειακά ιατρεία (αριθ.):	47

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

2.6.3 Νομός Χαλκιδικής

α) Γενικά

Ο νομός Χαλκιδικής (εικ. 2.5) έχει έκταση 3.254km² και πληθυσμό 107.156 κατοίκους. Στα βασικά πλεονεκτήματα του νομού είναι το κάλλος των παραλιακών κυρίως εκτάσεων, ο ορυκτός πλούτος, η ύπαρξη κατάλληλων εκτάσεων για γκολφ, η είσοδος προς το Άγιο Όρος καθώς και η ύπαρξη γεωθερμικού πεδίου.

Εικόνα 2.5. Γεωγραφική κάλυψη Νομού Χαλκιδικής.

Πηγή: takalanta.blogspot.com

Στους δυο επόμενους πίνακες (πίν. 2.16 και 2.17) που ακολουθούν παρουσιάζονται όλα τα βασικά χαρακτηριστικά του νομού με την διάρθρωση του Α.Ε.Π. κατά τομέα τόσο σε επίπεδο νομού όσο και σε επίπεδο χώρας. Επίσης δίνονται τα σημαντικότερα προϊόντα παραγωγής κατά τομέα.

Πίνακας 2.16. Βασικά χαρακτηριστικά Νομού Χαλκιδικής.

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ		
Έκταση: 3.254km ²	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (2001): 107.156	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Πολύγυρος
Α.Ε.Π(2001): 12.237,71€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 0,9%	
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ: 34.450		
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ / ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (%):		
	ΑΕΠ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
Πρωτογενής τομέας:	14,40%	26,23%
Δευτερογενής τομέας:	12,80%	22,11%
Τριτογενείς τομέας:	72,80%	48,34%
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΙΤΗΤΑΣ -ΠΑΡΑΓΩΜΕΝΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ		
Πρωτογενής τομέας	Σιτηρά, τομάτες, ελιές, αλιεία	
Δευτερογενής τομέας	Τρόφιμα & ποτά	
Τριτογενείς τομέας	Εμπόριο, τουρισμός (συμβατικός, θρησκευτικός, αγροτουρισμός)	

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Πίνακας 2.17. Βασικά στοιχεία παραγωγής Νομού Χαλκιδικής.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ		
Α.Ε.Π Νομού (έτος 2001): 12.237,71€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 0,9%	
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ Α.Ε.Π. ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (έτος 2001):		
Τομέας	Επίπεδο Νομού	Επίπεδο χώρας
Πρωτογενής τομέας:	14,40%	7%
Δευτερογενής τομέας:	12,80%	22,20%
Τριτογενείς τομέας:	72,80%	70,80%
Σύνολο	100,0%	100%

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

β) Πρωτογενής Τομέας – Κλάδος Γεωργίας

Η έκταση του νομού του Χαλκιδικής είναι 977,3 στρ. Το 23,39% είναι πεδινή, το 54,89% ημιορεινή και το 21,72% ορεινή .

Το βασικό και ιδιαίτερο προϊόν του νομού είναι οι βρώσιμες ελιές ειδικού τύπου (μεγάλες πράσινες) οι οποίες εκτός από μικρό ποσοστό που τυποποιούνται (περίπου 17%), εξάγονται χύμα στο εξωτερικό (Ιταλία). Σήμερα παράγονται περίπου 40.000 τόνοι αλλά υπάρχουν προοπτικές για περισσότερα (πιν. 2.18).

Πίνακας 2.18. Κύρια προϊόντα πρωτογενούς τομέα Νομού Χαλκιδικής.

Πεδινή: 23,39%	Ημιορεινή: 54,89%	Ορεινή: 21,72%
Κύρια παραγόμενα προϊόντα πρωτογενούς τομέα (έτος 2002)		
Προϊόν	Ποσότητα (τόνοι)	
Σιτάρι	80.559	
Γάλα	23.092	
Τομάτες	22.072	
Κρέας	6.475	
Βαμβάκι	5.324	
Ελαιόλαδο	4.503	
Πατάτες	3.368	

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Επίσης παράγονται σιτάρι (80.599), γάλα (23.092), τομάτες (22.072), κρέας (6.475), βαμβάκι (5.324) και πατάτες (3.368) (πίν. 2.17). Όσον αφορά άλλα προϊόντα, υπάρχει κατάλληλο κλίμα για αρωματικά φυτά (βασικά ρίγανη) η οποία καλλιεργείται στην περιοχή Παλαιοκάστρου.

Ήδη προωθούνται βιολογικές καλλιέργειες στα κεντρικά και βόρεια του

νομού σαν εναλλακτικές στις υφιστάμενες καλλιέργειες καπνού. Έτσι σε μια έκταση 74.547,9 στρ. Γίνεται η εξής παραγωγή προϊόντων βιολογικής καλλιέργειας: αμπέλι οينوποίηση, αμύγδαλα, ελιά/ελαιόλαδο, ηλιάνθος, κηπευτικά, σιτάρι και φιστίκι.

Λόγω των εκτεταμένων δασικών εκτάσεων υπάρχει παραγωγή ξυλείας για επεξεργασία και καύσιμη ύλη καθώς και πώληση κατά την περίοδο των Χριστουγέννων.

Σε ότι αφορά την κτηνοτροφία, ο νομός διαθέτει αιγοπρόβατα (κυρίως ερίφια) με παραγωγή κατσικίσου τυριού. Οι κάτοικοι ασχολούνται έντονα με την αλιεία και θεωρούν ότι υπάρχουν προοπτικές για ιχθυοκαλλιέργειες στα ανατολικά παράλια του νομού (δήμος Σταγύρων –Ακάνθου).

Ο νομός έχει επίσης σημαντικό ορυκτό πλούτο: μόλυβδο, μαγγάνιο, χρυσό, μαγνήσιο, χαλκό, χαλαζία, γρανίτη, αλουμίνιου και ολιβίνης. Στο δήμο Πολυγύρου γίνεται εξόρυξη Μαγνησίτη και Λευκόλιθου.

γ) Δευτερογενής Τομέας

Ο αριθμός των βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων (έτος 2005) στον νομό Χαλκιδικής είναι 2.158. Οι σημαντικότεροι κλάδοι (πιν. 19) δραστηριοποίησης είναι η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, η κατασκευές και η κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά.

Πίνακας 2.19. Κυριότεροι κλάδοι δευτερογενούς τομέα Νομού Χαλκιδικής.

Κυριότεροι κλάδοι (έτος 2001)	
Κλάδος	Αξία Πωλήσεων (εκ. Ευρώ)
Βιομηχανία τροφίμων & ποτών	64,22
Κατασκευές	40,80
Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	8,89

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Γίνεται προσπάθεια τυποποίησης παραδοσιακών προϊόντων στα πλαίσια ανάπτυξης του αγροτουρισμού. Στο δήμο Ζερβοχωρίων τελειώνουν οι υποδομές για ΒΙΟΠΑ (έχει υποβάλλει αίτηση για θεσμοθέτηση) στο οποίο θα εγκατασταθούν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων επιδοτούμενες μέσω του προγράμματος LEADER.

Τέλος πρέπει να αναπτυχθεί και να θεσμοθετηθεί η βιομηχανική περιοχή

του νομού στο Λάκκωμα, στην οποία λειτουργούν πολλές επιχειρήσεις.

δ) Τριτογενής Τομέας

Ο αριθμός των εμπορικών επιχειρήσεων στον νομό είναι 2.780, ενώ ο αριθμός των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων 310 με αριθμό κλινών 32.739. Οι επαγγελματικές επιχειρήσεις πλησιάζουν τον αριθμό των 3.848 ενώ των τουριστικών τις 926 (πιν. 2.20).

Πίνακας 2.20. Κυριότεροι κλάδοι τριτογενούς τομέα Νομού Χαλκιδικής.

Κυριότεροι κλάδοι (έτος 2005)	
Κλάδος	Αριθμός επιχειρήσεων
Εμπορικές επιχειρήσεις	2.780
Επαγγελματικές επιχειρήσεις	3.848
Τουριστικές επιχειρήσεις	926

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Στον τουριστικό τομέα, υπάρχει μεγάλη ανάπτυξη η οποία όμως χρειάζεται αναβάθμιση σε αρκετές περιοχές. Στα κεντρικά και βόρεια του νομού γίνεται προσπάθεια να αναπτυχθούν αγροτουριστικά καταλύματα ώστε να περιοριστεί η ανισότητα μεταξύ Βορρά και Νότου του νομού. Ήδη προωθούν cluster ξενοδοχειακών επιχειρήσεων με εστίαση ώστε να προωθηθεί ένα αναβαθμισμένο προϊόν. Στα νότια του νομού υπάρχει υπερβολική ανάπτυξη σε ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Πέραν των εκτάσεων που είναι κατάλληλες για αξιοποίηση στον τομέα της βιολογικής γεωργίας- κτηνοτροφίας ή του τουρισμού και των τοπικών επιχειρήσεων που επιθυμούν επενδυτική συνεργασία με ξένες επιχειρήσεις στο Νομό υπάρχουν και οι εξής συγκεκριμένες επενδυτικές δυνατότητες:

- Επενδύσεις στην τυποποίηση και προώθηση των βρώσιμων ελαίων.
- Υπάρχει περιθώριο ανάπτυξης τυποποίησης ειδικού τύπου στα τυροκομικά η οποία θα πρέπει να αναπτυχτεί και σε άλλες ποικιλίες.
- Στο δήμο Τρίγλιας υπάρχει γεωθερμικό πεδίο, κατάλληλο για ανάπτυξη θερμοκηπίων.

ε) Λοιπές Υποδομές

Οι υπόλοιπες υποδομές του νόμου παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα (πιν. 2.21):

Πίνακας 2.21. Λοιπές υποδομές Νομού Χαλκιδικής.

ΛΟΙΠΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	
Τουρισμός	
Ξενοδοχεία - Πολυτ., Α', Β' και Γ' κατηγορία (έτος 2003):	310
Αριθμός κλινών:	32.739
Τράπεζες	
Αριθμός καταστημάτων:	11
Υγεία - Περίθαλψη	
Νοσοκομεία (αριθ. Κλινών) - 2000:	1(150)
Κέντρα υγείας:	4
Περιφερειακά ιατρεία (αριθ.):	26

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

2.6.4 Νομός Πέλλας

α) Γενικά

Ο νομός Πέλλας (εικ. 2.6) έχει έκταση 2.506km² και πληθυσμό 145.797 κατοίκους. Στα κύρια συγκριτικά πλεονεκτήματα του νομού είναι η ύπαρξη μίας βιομηχανικής θερμοθετημένης περιοχής που λειτουργεί στη Δροσιά του Δ. Βεγορίτη και άλλη μια σε φάση θερμοθέτησης στη θέση Πετραία, Επίσης η ύπαρξη χιονοδρομικού κέντρου Βόρρα (Καϊμάτσαλαν), οι καταρράκτες της Έδεσσας, τα λουτρά Λουτρακίου Αριδαίας καθώς και οι λίμνες Βεγορίτιδας και Άγρα. Τέλος στα βασικά χαρακτηριστικά του νομού ανήκει και ο αρχαιολογικός χώρος Πέλλας.

Εικόνα 2.6. Γεωγραφική κάλυψη Νομού Πέλλας.

Πηγή: ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΙΔΑΙΑΣ, aridea1.blogspot.com

Στους πίνακες (πίν. 2.22 και 2.23) που ακολουθούν παρουσιάζονται όλα τα βασικά χαρακτηριστικά του νομού με την διάρθρωση του Α.Ε.Π. κατά τομέα τόσο σε επίπεδο νομού όσο και σε επίπεδο χώρας. Επίσης δίνονται τα σημαντικότερα προϊόντα παραγωγής κατά τομέα.

Το εργατικό δυναμικό του νομού πλησιάζει τους 53.782 και η συμμετοχή του στο Α.Ε.Π. της Ελλάδας αγγίζει το 1,0%. Η σημαντικότερη συμμετοχή παρατηρείται στον τριτογενή τομέα και η χαμηλότερη στον πρωτογενή με την αντίστοιχη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού.

Πίνακας 2.22. Βασικά στοιχεία παραγωγής Νομού Πέλλας.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ		
Α.Ε.Π Νομού (έτος 2001): 8.833,45€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 1,0%	
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ Α.Ε.Π. ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (έτος 2001):		
Τομέας	Επίπεδο Νομού	Επίπεδο χώρας
Πρωτογενής τομέας:	17,70%	7%
Δευτερογενής τομέας:	21,00%	22,20%
Τριτογενείς τομέας:	61,30%	70,80%
Σύνολο	100,0%	100%

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Πίνακας 2.23. Βασικά χαρακτηριστικά Νομού Πέλλας.

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ		
Έκταση: 2.506km ²	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (2001): 145.797	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Έδεσσα
Α.Ε.Π(2001): 8.833,45€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 1,0%	
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ: 53.782		
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ / ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (%):		
	ΑΕΠ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
Πρωτογενής τομέας:	17,70%	44,35%
Δευτερογενής τομέας:	21,00%	16,29%
Τριτογενείς τομέας:	61,30%	39,36%
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΙΤΗΤΑΣ -ΠΑΡΑΓΩΜΕΝΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ		
Πρωτογενής τομέας	Ροδάκινα, βαμβάκι, γάλα, μήλα, τομάτες, σιτάρι, βιολογική γεωργία, καπνός	
Δευτερογενής τομέας	Τρόφιμα & ποτά, βιοτεχνίες κατεργασίες ξύλου, κατασκευή γεωργικών εργαλείων και μηχανημάτων	
Τριτογενείς τομέας	Εμπόριο, τουρισμός	

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

β) Πρωτογενής Τομέας – Κλάδος Γεωργίας

Η έκταση του νομού του Πέλλας είναι 940,9 χιλ. στρέμματα. Το 40,63%

είναι πεδινή, το 14,01% ημιορεινή και το 45,30% ορεινή.

Τα κύρια παραγόμενα προϊόντα στον νομό είναι τα ροδάκινα (316.124t) που καλύπτουν την μισή συνολική παραγωγή, το γάλα (65.336t), το βαμβάκι (62.430t), στα μήλα (38.000t), οι τομάτες (43.266t) και το σιτάρι (37.142t) (πίν. 2.24).

Πίνακας 2.24. Κύρια προϊόντα πρωτογενούς τομέα Νομού Πέλλας.

Κύρια παραγόμενα προϊόντα πρωτογενούς τομέα (έτος 2002)	
Προϊόν	Ποσότητα (τόνοι)
Ροδάκινα	316.124
Γάλα	65.336
Βαμβάκι	62.430
Μήλα	38.000
Τομάτες	43.268
Σιτάρι	37.142

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

γ) Δευτερογενής Τομέας

Τα σημαντικότερα παραγόμενα βιολογικά προϊόντα καλλιεργούνται σε μια έκταση 1.744,6 στρεμμάτων όπου παράγονται αμπέλι, ακτινίδιο, βερίκοκο, κεράσι, ελιά, ροδάκινο και αραβόσιτος.

Ο αριθμός των βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων (έτος 2005) στον νομό Πέλλας είναι 3.033 (πίν. 2.25).

Πίνακας 2.25. Κυριότεροι κλάδοι δευτερογενούς τομέα Νομού Πέλλας.

Κυριότεροι κλάδοι	
Κλάδος	Αξία Πωλήσεων (εκ. Ευρώ)
Βιομηχανία τροφίμων % ποτών	100,22
Κατασκευές	35,78
Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ & πλαστικές ύλες	16,83

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Οι σημαντικότεροι κλάδοι δραστηριοποίησης είναι η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, οι κατασκευές και η κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες. Κλάδοι με αναπτυξιακές δυνατότητες: Υπάρχει αναπτυγμένος κλάδος κονσερβοποιίας (ροδάκινο, κεράσι κ.α.), τομέας, ο οποίος θα μπορούσε να αναπτυχθεί περαιτέρω.

Τα κυριότερα επεξεργάσιμα υλικά είναι το μάρμαρο, ο χουντίτης και τα ποζολανικά πετρώματα.

δ) Τριτογενής Τομέας

Ο αριθμός των εμπορικών επιχειρήσεων στον νομό είναι 3.289, ενώ ο αριθμός των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων 49 με αριθμό κλινών 1.311. Επίσης υπάρχουν επιχειρήσεις χερσαίων μεταφορών μέσω αγωγών, ο αριθμός των οποίων πλησιάζει τους 425 (πιν. 2.26).

Πίνακας 2.26. Κυριότεροι κλάδοι τριτογενούς τομέα Νομού Πέλλας.

Κυριότεροι κλάδοι (έτος 2005)	
Κλάδος	Αριθμός επιχειρήσεων
Εμπόριο	3.289
Ξενοδοχεία (κλίνες) (έτος 2004)	49 (1.311)
Χερσαίες μεταφορές μέσω αγωγών	425

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Υπάρχει δυνατότητα ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού αξιοποιώντας το όρος Βόρας, τη Λίμνη Βεγορίτιδα και τις ιαματικές πηγές της Αριδαίας.

Πέραν των εκτάσεων που είναι κατάλληλες για αξιοποίηση στον τομέα της βιολογικής γεωργίας - κτηνοτροφίας ή του τουρισμού και των τοπικών επιχειρήσεων που επιθυμούν επενδυτική συνεργασία με ξένες επιχειρήσεις στο Νομό υπάρχουν και οι εξής συγκεκριμένες επενδυτικές δυνατότητες:

- Η προώθηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων του συμπλέγματος Βόρρα - Καιμακταλάν – Βεγορίτιδας – Ανεμοδρομίου – Λουτρών Λουτρακίου κ Λουτροχωρίου.
- Η προστασία και ανάδειξη περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών, όπως το όρος Καϊμακταλάν, τα όρη Πίνοβο, Τζένα, Πάϊκο και η λίμνη Βεγορίτιδα.
- Η αξιοποίηση των γεωθερμικών πεδίων του Ν. Πέλλας των ήπιων μορφών ενέργειας (υδάτων και βιομάζας) στην περιοχή Σωσσάνδρας και Καρυώτισσας – Γαλατάδων.
- Διαχείριση των υδάτινων πόρων του νομού.

ε) Λοιπές Υποδομές

Οι υπόλοιπες υποδομές του νόμου παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα (πιν. 2.27):

Πίνακας 2.27. Λοιπές υποδομές Νομού Πέλλας.

ΛΟΙΠΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	
Τουρισμός	
Ξενοδοχεία - Πολυτ., Α', Β' και Γ' κατηγορία (έτος 2004):	49
Αριθμός κλινών:	1.311
Ενοικιαζόμενα δωμάτια (επιχειρήσεις)	90
Αριθμός κλινών	943
Τράπεζες	
Αριθμός καταστημάτων:	28
Υγεία - Περίθαλψη	
Νοσοκομεία (αριθ. Κλινών) - 2000:	2 (396)
Ιδιωτικές Κλινικές	4(70)
Κέντρα υγείας:	4
Περιφερειακά ιατρεία (αριθ.):	25

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

2.6.5 Νομός Ημαθίας

α) Γενικά

Ο νομός Ημαθίας έχει έκταση 1.701km² και πληθυσμό 143.618 κατοίκους (εικ. 2.7). Στα κύρια συγκριτικά πλεονεκτήματα του νομού ανήκουν η ύπαρξη ποικιλίας γεωφυσικών, εδαφοκλιματικών συνθηκών με περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, άφθονοι υδάτινοι πόροι, η βελτίωση των υποδομών μεταφοράς με την δημιουργία της Εγνατίας Οδού και της ΠΑΘΕ. Επίσης υπάρχει ανεπτυγμένος τομέας μεταποίησης και τα αποθέματα μαρμάρου είναι αξιόλογα. Τέλος υπάρχουν δύο αξιόλογα χιονοδρομικά κέντρα και αυξημένη εγγύτητα στις αγορές της Βαλκανικής και της Ανατολικής Ευρώπης.

Το εργατικό δυναμικό του νομού πλησιάζει τους 51.560 και η συμμετοχή του στο Α.Ε.Π. της Ελλάδας αγγίζει το 1,1%. Η σημαντικότερη συμμετοχή παρατηρείται στον τριτογενή τομέα και η χαμηλότερη στον πρωτογενή με την αντίστοιχη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού.

Εικόνα 2.7 Γεωγραφική κάλυψη Νομού Ημαθίας.

Πηγή: hotelsandrooms.gr

Στους δυο πίνακες (πίν. 2.28 και 2.29) που ακολουθούν παρουσιάζονται όλα τα βασικά χαρακτηριστικά του νομού με την διάρθρωση του Α.Ε.Π. κατά τομέα τόσο σε επίπεδο νομού όσο και σε επίπεδο χώρας. Επίσης δίνονται τα σημαντικότερα προϊόντα παραγωγής κατά τομέα.

Πίνακας 2.28. Βασικά χαρακτηριστικά Νομού Ημαθίας.

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ		
Έκταση: 1.701km ²	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (2001): 143.618	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Βέροια
Α.Ε.Π (2001): 9.860,60€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 1,1%	
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ: 51.560		
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ / ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (%):		
	ΑΕΠ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
Πρωτογενής τομέας:	11,50%	24,59%
Δευτερογενής τομέας:	27,10%	15,82%
Τριτογενείς τομέας:	61,40%	54,70%
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΙΤΗΤΑΣ -ΠΑΡΑΓΩΜΕΝΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ		
Πρωτογενής τομέας	Ροδάκινα, μήλα, τομάτες, βαμβάκι, γάλα	
Δευτερογενής τομέας	Τρόφιμα & ποτά, κλωστοϋφαντουργικές ύλες και προϊόντα, χημικά (πλαστικές ύλες και ελαστικό), πολλαπλασιαστικό φυτικό υλικό, επεξεργασία μαρμάρου	
Τριτογενείς τομέας	Ειδικές μορφές τουρισμού (ορεινός - χειμερινός, αγροτουρισμός (βιολογικά πάρκα), ελεγχόμενη θύρα)	

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Πίνακας 2.29. Βασικά στοιχεία παραγωγής Νομού Ημαθίας.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ		
Α.Ε.Π Νομού (έτος 2001): 9.860,60€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 1,1%	
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ Α.Ε.Π. ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (έτος 2001):		
Τομέας	Επίπεδο Νομού	Επίπεδο χώρας
Πρωτογενής τομέας:	11,50%	7%
Δευτερογενής τομέας:	27,10%	22,20%
Τριτογενείς τομέας:	61,40%	70,80%
Σύνολο	100,0%	100%

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

β) Πρωτογενής Τομέας – Κλάδος Γεωργίας

Η έκταση του νομού του Ημαθίας είναι 1.700,8km². Το 48.52% είναι πεδινή, το 6.77% ημιορεινή και το 44,71% ορεινή .

Τα κύρια παραγόμενα προϊόντα στον νομό είναι τα ροδάκινα (304.215 τόνοι) που καλύπτουν σχεδόν το μισό της συνολικής παραγωγής της Περιφέρειας, οι τομάτες (67.589t), τα μήλα (51.406t), το βαμβάκι και το γάλα (πίν. 2.30). Από το Νομό προέρχονται δύο προϊόντα προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ), το ροδάκινο Νάουσας και τα κεράσια Ροδοχωρίου (ορεινή περιοχή του Βερμίου).

Πίνακας 2.30. Κύρια προϊόντα πρωτογενούς τομέα Νομού Ημαθίας.

Πεδινή: 48,52%	Ημιορεινή: 6,77%	Ορεινή: 44,71%
Κύρια παραγόμενα προϊόντα πρωτογενούς τομέα (έτος 2001)		
Προϊόν	Ποσότητα (τόνοι)	
Ροδάκινα	304.215	
Τομάτες	67.589	
Μήλα	51.406	
Βαμβάκι	50.664	
Γάλα	28.992	

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Σε μια έκταση 4.106,1 στρεμμάτων παράγονται οινάμπελος, κεράσια, ακτινίδια, κηπευτικά, μηδική, ροδάκινα, αραβόσιτος, οπωροφόρα. Υπάρχει δυνατότητα μεγαλύτερης ανάπτυξης τόσο των βιολογικών καλλιεργειών όσο και της βιολογικής καλλιέργειας αλλά και της εκτροφής θηραμάτων.

γ) Δευτερογενής Τομέας

Ο αριθμός των βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων (έτος 2005) στον νομό Ημαθίας είναι 2.913. Οι σημαντικότεροι κλάδοι δραστηριοποίησης είναι η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, οι κατασκευές, η παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών, η κατασκευή ειδών ένδυσης (κατεργασία & βαφή γουναρικών) (πιν. 2.31).

Πίνακας 2.31. Κυριότεροι κλάδοι δευτερογενούς τομέα Νομού Ημαθίας.

Κυριότεροι κλάδοι	
Κλάδος	Αξία Πωλήσεων (εκ. Ευρώ)
Βιομηχανία τροφίμων & ποτών	88,19
Κατασκευές	43,32
Παραγωγή Κλωστοϋφαντουργικών Υλών	33,37
Κατασκευή ειδών ένδυσης: Κατεργασία & βαφή γουναρικών	16,11

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Τα κυριότερα βιομηχανικά υλικά είναι το μάρμαρο, τα λευκά, λευκόγκριζα, γκριζωπά, πράσινα και ερυθρά κροκαλοπαγή. ο χαλαζίας και τα αργιλοχώματα ενώ τα κυριότερα μεταλλεύματα ο χαλκούχος σιδηροπυρίτης, η μεταλλοφορία χρωμίου και ο αμίαντος.

δ) Τριτογενής Τομέας

Ο αριθμός των εμπορικών επιχειρήσεων στον νομό είναι 2.890, ενώ ο αριθμός των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων 19 με αριθμό κλινών 892. Τέλος οι εμπορικές επιχειρήσεις πλησιάζουν τον αριθμό των 3.069 (πιν. 2.32).

Υπάρχει δυνατότητα ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού όπως είναι ο χειμερινός στα δυο χιονοδρομικά κέντρα και ο αγροτουρισμός.

Πίνακας 2.32. Κυριότεροι κλάδοι τριτογενούς τομέα Νομού Ημαθίας.

Κυριότεροι κλάδοι (έτος 2005)	
Κλάδος	Αριθμός επιχειρήσεων
Εμπορικές επιχειρήσεις	2.890
Ξενοδοχεία (κλίνες) (έτος 2003)	19 (892)
Επαγγελματικές επιχειρήσεις	3.069

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

ε) Λοιπές Υποδομές

Οι υπόλοιπες υποδομές του νόμου παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα (πιν. 2.33):

Πίνακας 2.33. Λοιπές υποδομές Νομού Ημαθίας.

ΛΟΙΠΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	
Τουρισμός	
Ξενοδοχεία - Πολυτ., Α', Β' και Γ' κατηγορία (έτος 2003):	19
Αριθμός κλινών:	892
Τράπεζες	
Αριθμός καταστημάτων:	27
Υγεία - Περίθαλψη	
Νοσοκομεία (αριθ. Κλινών) - 2000:	2 (336)
Κέντρα υγείας:	1
Περιφερειακά ιατρεία (αριθ.):	18

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

2.6.6 Νομός Πιερίας

α) Γενικά

Ο νομός Πιερίας έχει έκταση 1.516km² και πληθυσμό 129.845 κατοίκους (εικ. 2.8). Στα κύρια συγκριτικά πλεονεκτήματα του νομού είναι η γεωγραφική του θέση, η Άριστη συγκοινωνιακή και ενεργειακή σύνδεση καθώς και φυσικοί πόροι όπως είναι οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις, το μεγάλο μήκος των ακτών και ορεινός όγκος Ολύμπου- Πιερίων. Τέλος έχει αρκετά ιστορικά μνημεία.

Εικόνα 2.8. Γεωγραφική κάλυψη Νομού Πιερίας.

Πηγή: ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΣΤΑΚΟΥ, dimotikoastakou.blogspot.com

Το εργατικό δυναμικό του νομού πλησιάζει τους 45.915 και η συμμετοχή του στο Α.Ε.Π. της Ελλάδας αγγίζει το 0,8%. Η σημαντικότερη συμμετοχή παρατηρείται στον τριτογενή τομέα και η χαμηλότερη στον πρωτογενή με την αντίστοιχη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού.

Στους επόμενους πίνακες (πίν. 2.34 και 2.35) που ακολουθούν παρουσιάζονται όλα τα βασικά χαρακτηριστικά του νομού με την διάρθρωση του Α.Ε.Π. κατά τομέα τόσο σε επίπεδο νομού όσο και σε επίπεδο χώρας. Επίσης δίνονται τα σημαντικότερα προϊόντα παραγωγής κατά τομέα.

Πίνακας 2.34. Βασικά χαρακτηριστικά Νομού Πιερίας.

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ		
Έκταση: 1.516km ²	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 129.846	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Κατερίνη
Α.Ε.Π(2001): 8.589,68€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 0,8%	
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ: 45.915		
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ / ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (%):		
	ΑΕΠ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
Πρωτογενής τομέας:	15,70%	31,02%
Δευτερογενής τομέας:	7,40%	16,76%
Τριτογενείς τομέας:	76,90%	52,22%
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ -ΠΑΡΑΓΩΜΕΝΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ		
Πρωτογενής τομέας	Σιτηρά, βαμβάκι, καπνός, τομάτες, ροδάκινα, ακτινίδια, γάλα	
Δευτερογενής τομέας	Μάρμαρα, τρόφιμα & ποτά, κατεργασία & βαφή γουναρικών, μεταλλικά προϊόντα, κατασκευές	
Τριτογενείς τομέας	Εμπόριο, τουρισμός	

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Πίνακας 2.35. Βασικά στοιχεία παραγωγής Νομού Πιερίας.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ		
Α.Ε.Π Νομού (έτος 2001): 8.589,68€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 0,8%	
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ Α.Ε.Π. ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (έτος 2001):		
Τομέας	Επίπεδο Νομού	Επίπεδο χώρας
Πρωτογενής τομέας:	15,70%	7%
Δευτερογενής τομέας:	7,40%	22,20%
Τριτογενείς τομέας:	76,90%	70,80%
Σύνολο	100,0%	100%

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

β) Πρωτογενής Τομέας – Κλάδος Γεωργίας

Η αγροτική έκταση του νομού του Πιερίας είναι 577,4χιλ. στρέμματα. Το 36,39% είναι πεδινή, το 46,66% ημιορεινή και το 16,95% ορεινή .

Τα κύρια παραγόμενα προϊόντα στον νομό είναι τα σιτηρά (55.241t), το

γάλα (24.414t), το βαμβάκι (16.038t), ο καπνός (14.178t), οι τομάτες (13.759t) και τα ροδάκινα (8.127t) (πίν. 2.36). Επίσης καλλιεργείται συστηματικά το ακτινίδιο το οποίο αποτελεί προϊόν ΠΟΠ (προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης)

Προοπτικές για αλλαγή καλλιεργειών δεν διαφαίνονται λόγω δυσκολιών στην άρδευση.

Πίνακας 2.36. Κύρια προϊόντα πρωτογενούς τομέα Νομού Πιερίας.

Πεδινή: 36,39%		Ημιορεινή: 46,66%	Ορεινή: 16,95%
Κύρια παραγόμενα προϊόντα πρωτογενούς τομέα (έτος 2002)			
Προϊόν		Ποσότητα (τόνοι)	
Σιτάρι		55.241	
Γάλα		24.414	
Βαμβάκι		16.038	
Καπνός		14.178	
Τομάτες		13.759	
Ροδάκινο		8.127	

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Τα σημαντικότερα παραγόμενα βιολογικά προϊόντα που καλλιεργούνται σε μια έκταση 1.424,3 στρεμμάτων είναι παράγονται η ελιά, το ελαιόλαδο, τα κάστανα και τα ακτινίδια.

γ) Δευτερογενής Τομέας

Ο αριθμός των βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων (έτος 2005) στον νομό Πιερίας είναι 2.175 (πίν. 2.37).

Οι σημαντικότεροι κλάδοι δραστηριοποίησης είναι η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, η κατασκευή ειδών ένδυσης, η κατεργασία και βαφή γουναρικών, η κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα & τα είδη εξοπλισμού και γενικά οι κατασκευές.

Πίνακας 2.37. Κυριότεροι κλάδοι δευτερογενούς τομέα Νομού Πιερίας.

Κυριότεροι κλάδοι (έτος 2001)	
Κλάδος	Αξία Πωλήσεων (εκ. Ευρώ)
Βιομηχανία τροφίμων & ποτών	64,04
Κατασκευή ειδών ένδυσης, κατεργασία & βαφή γουναρικών	22,98
Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	26,02
Κατασκευές	31,75

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Στον νομό υπάρχει η δυνατότητα ανάπτυξης του μεταποιητικός τομέας ιδιαίτερα στο κεντρικό τμήμα του νομού. Τα κυριότερα επεξεργάσιμα υλικά είναι το μάρμαρο.

δ) Τριτογενής Τομέας

Ο αριθμός των εμπορικών επιχειρήσεων στον νομό είναι 2.252, ενώ ο αριθμός των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων 305. Οι εμπορικές επιχειρήσεις πλησιάζουν τον αριθμό των 4.916 (πιν. 2.38).

Πίνακας 2.38. Κυριότεροι κλάδοι τριτογενούς τομέα Νομού Πιερίας.

Κυριότεροι κλάδοι (έτος 2005)	
Κλάδος	Αριθμός επιχειρήσεων
Εμπορικές επιχειρήσεις	2.252
Ξενοδοχεία	305
Επαγγελματικές επιχειρήσεις	4.916

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Στο ορεινό τμήμα του νομού (Όλυμπος, Πιερία) υπάρχει δυνατότητα ανάπτυξης περιβαλλοντικού και πολιτιστικού τουρισμού, αξιοποιώντας και τα αρχαία ευρήματα του Δίου. Πρέπει να ενισχυθεί το τουριστικό προϊόν του νομού με κεντρικό άξονα τον Όλυμπο, που είναι μία γνωστή τοποθεσία σε κάθε γωνία του πλανήτη. Επίσης μπορούν να αναπτυχθούν διαμετακοσμικά κέντρα.

ε) Λοιπές Υποδομές

Οι υπόλοιπες υποδομές του νόμου παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα (πιν. 2.39):

Πίνακας 2.39. Λοιπές υποδομές Νομού Πιερίας.

ΛΟΙΠΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	
Τουρισμός	
Ξενοδοχεία - Πολυτ., Α', Β' και Γ' κατηγορία (έτος 2003):	305
Τράπεζες	
Αριθμός καταστημάτων:	26
Υγεία - Περίθαλψη	
Νοσοκομεία (αριθ. Κλινών) - 2000:	2 (648)
Κέντρα υγείας:	3
Περιφερειακά ιατρεία (αριθ.):	18

2.6.7 Νομός Θεσσαλονίκης

α) Γενικά

Ο νομός Θεσσαλονίκης (εικ. 2.9) έχει έκταση 3.683km² και πληθυσμό 1.057.825 κατοίκους. Στα κύρια συγκριτικά πλεονεκτήματα του νομού είναι ότι αποτελεί συμπρωτεύουσα της Ελλάδος, η πολιτιστική παράδοση και τα ιστορικά μνημεία. Διαθέτει πλήρη υποδομή (εμπορικό & επιβατικό λιμάνι, διεθνές αεροδρόμιο, οδικό και σιδηροδρομικό άξονες), πανεπιστημιακά & τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα καθώς και ερευνητικά κέντρα.

Το εργατικό δυναμικό του νομού πλησιάζει τους 416.342 και η συμμετοχή του νομού στο Α.Ε.Π. της Ελλάδας αγγίζει το 11.7%. Η σημαντικότερη συμμετοχή παρατηρείται στον τριτογενή τομέα και η χαμηλότερη στον πρωτογενή με την αντίστοιχη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού.

Εικόνα 2.9. Γεωγραφική κάλυψη Νομού Θεσσαλονίκης.

Πηγή: www.hotelsandrooms.gr

Στους επόμενους πίνακες (πίν. 2.40 και 2.41) που ακολουθούν παρουσιάζονται όλα τα βασικά χαρακτηριστικά του νομού με την διάρθρωση του Α.Ε.Π. κατά τομέα τόσο σε επίπεδο νομού όσο και σε επίπεδο χώρας. Επίσης δίνονται τα σημαντικότερα προϊόντα παραγωγής κατά τομέα.

2.40. Βασικά χαρακτηριστικά Νομού Θεσσαλονίκης.

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ		
Έκταση: 3.683km ²	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (2001): 1.057.825	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Θεσσαλονίκη
Α.Ε.Π(2001): 9.655,17€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 11,7%	
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ: 416.342		
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ / ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (%):		
	ΑΕΠ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
Πρωτογενής τομέας:	2,40%	5,04%
Δευτερογενής τομέας:	24,90%	18,90%
Τριτογενείς τομέας:	72,70%	76,06%
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ -ΠΑΡΑΓΩΜΕΝΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ		
Πρωτογενής τομέας	Γάλα, σιτάρι, ρύζι, τομάτες, βαμβάκι	
Δευτερογενής τομέας	Κατεργασία & βαφή γουναρικών, τρόφιμα & ποτά, κατασκευές, έπιπλα, κλωστοϋφαντουργία,	
Τριτογενείς τομέας	Εμπόριο, τουρισμός	

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Πίνακας 2.41. Βασικά στοιχεία παραγωγής Νομού Θεσσαλονίκης.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ		
Α.Ε.Π Νομού (έτος 2001): 9.655,17€	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ Α.Ε.Π ΕΛΛΑΔΑΣ: 11,7%	
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ Α.Ε.Π. ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (έτος 2001):		
Τομέας	Επίπεδο Νομού	Επίπεδο χώρας
Πρωτογενής τομέας:	2,40%	7%
Δευτερογενής τομέας:	24,90%	22,20%
Τριτογενείς τομέας:	72,70%	70,80%
Σύνολο	100,0%	100%

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

β) Πρωτογενής Τομέας – Κλάδος Γεωργίας

Η έκταση του νομού του Θεσσαλονίκης είναι 3.682,7 στρέμματα. Το 64.46% είναι πεδινή, το 28.74% ημιορεινή και το 6.80% ορεινή.

Τα κύρια παραγόμενα προϊόντα στον νομό είναι το γάλα (192.000t), το σιτάρι (148.470 t) που καλύπτει το 24% της συνολικής παραγωγής της Περιφέρειας σε σιτάρι, το ρύζι (91.500t) σε ποσοστό $\frac{3}{4}$ αντίστοιχα, οι τομάτες (89.580t) και το βαμβάκι σε ποσοστό 18,4% επί του συνόλου παραγωγής σε βαμβάκι (πίν. 2.42).

Τα σημαντικότερα παραγώμενα βιολογικά προϊόντα που καλλιεργούνται σε μια έκταση 7.177,8 στρεμμάτων παράγονται κηπευτικά, μηδική, ελαιόλαδο, ρύζι, δημητριακά, αμπέλι οινοποιήσιμο και σιτάρι. Στις ημιορεινές περιοχές του νομού υπάρχει δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης της βιολογικής γεωργίας αλλά και της κτηνοτροφίας.

Πίνακας 2.42. Κύρια προϊόντα πρωτογενούς τομέα Νομού Θεσσαλονίκης.

Πεδινή: 65,10%		Ημιορεινή: 20,37%		Ορεινή: 14,53%	
Κύρια παραγόμενα προϊόντα πρωτογενούς τομέα (έτος 2002)					
Προϊόν			Ποσότητα (τόνοι)		
Γάλα			192.000		
Σιτάρι			148.470		
Ρύζι			91.500		
Τομάτες			89.580		
Βαμβάκι			55.250		

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

γ) Δευτερογενής Τομέας

Ο αριθμός των βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων (έτος 2001) στον νομό Θεσσαλονίκης είναι 11.165 (πιν. 2.43).

Πίνακας 2.43. Κυριότεροι κλάδοι δευτερογενούς τομέα Νομού Θεσσαλονίκης.

Κυριότεροι κλάδοι (έτος 2001)	
Κλάδος	Αξία Πωλήσεων (εκ. Ευρώ)
Κατασκευή ειδών ένδυσης: Κατεργασία & βαφή γουναρικών	762,20
Βιομηχανία τροφίμων & ποτών	698,98
Κατασκευές	638,58
Κατασκευή επίπλων, λοιπές βιομηχανίες Μ.Α.Κ.	264,52

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Οι σημαντικότεροι κλάδοι δραστηριοποίησης είναι η κατασκευή ειδών ένδυσης (κατεργασία & βαφή γουναρικών), η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, η κατασκευή επίπλων, λοιπές βιομηχανίες Μ.Α.Κ. και η παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών.

Κλάδοι με αναπτυξιακές δυνατότητες στο νομό αποτελούν η κλωστοϋφαντουργία, η ποτοποιία, οι μηχανολογικές κατασκευές, οι μεταλλικές κατασκευές και τα ηλεκτρονικά συστήματα αυτοματισμού.

Τα κυριότερα επεξεργάσιμα ορυκτά είναι ο μόλυβδος, το μαγγάνιο, ο χρυσός, ο χαλκός, ο περλίτης, το μαγνήσιο, ο άστριος, ο χαλαζίας και χουντίτης.

δ) Τριτογενής Τομέας

Ο αριθμός των εμπορικών επιχειρήσεων στον νομό είναι 30.682, ενώ ο αριθμός των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων 78 με αριθμό κλινών 9.660. Επίσης υπάρχουν επιχειρήσεις χερσαίων μεταφορών μέσω αγωγών, ο αριθμός των οποίων πλησιάζει τις 2.738 (πιν. 2.44).

Πίνακας 2.44. Κυριότεροι κλάδοι τριτογενούς τομέα Νομού Θεσσαλονίκης.

Κυριότεροι κλάδοι (έτος 2005)	
Κλάδος	Αριθμός επιχειρήσεων
Εμπόριο	30.682
Ξενοδοχεία (κλίνες) (έτος 2003)	78 (9.660)
Χερσαίες μεταφορές μέσω αγωγών	2.738

Πηγή: Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης, www.mathra.gr

Υπάρχει δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης τόσο του τουρισμού όσο και αύξησης των συνεδριακών κέντρων όπως και των διαμετακομιστικών κέντρων και των τεχνολογικών πάρκων.

Πέραν των εκτάσεων που είναι κατάλληλες για αξιοποίηση στον τομέα της βιολογικής γεωργίας – κτηνοτροφίας ή του τουρισμού και των τοπικών επιχειρήσεων που επιθυμούν επενδυτική συνεργασία με ξένες επιχειρήσεις στο νομό υπάρχουν και οι εξής συγκεκριμένες επενδυτικές δυνατότητες:

- ανάπτυξη κωπηλατικών κέντρων στους ποταμούς Λουδία και Αζιό,
- αξιοποίηση ανενεργών βιομηχανοστασίων.

ε) Λοιπές Υποδομές

Οι υπόλοιπες υποδομές του νόμου παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα (πιν. 2.45):

Πίνακας 2.45. Λοιπές υποδομές Νομού Θεσσαλονίκης.

ΛΟΙΠΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	
Τουρισμός	
Ξενοδοχεία – Πολυτ., Α', Β' και Γ' κατηγορία (έτος 2003):	78
Αριθμός κλινών:	9.660
Τράπεζες	
Αριθμός καταστημάτων:	239
Υγεία - Περίθαλψη	
Νοσοκομεία (αριθ. Κλινών) – 2000:	2 (318)
Κέντρα υγείας:	2

2.6 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας θεωρούνται τα εξής (Γενική Γραμματεία Μακεδονίας Θράκης):

- Η Γεωπολιτική θέση της Περιφέρειας καθότι αποτελεί την πύλη των ελληνικών επενδύσεων στις Βαλκανικές χώρες.
- Ο νομός Θεσσαλονίκης αποτελεί το δεύτερο σημαντικότερο κέντρο στην Ελλάδα (σημαντικός συγκοινωνιακός κόμβος, λιμάνι και αεροδρόμιο κ.λ.π.)
- Η Γεωπολιτική θέση της Θεσσαλονίκης και οι εγκατεστημένες υποδομές, που την καθιστούν αστικό κέντρο με μητροπολιτική λειτουργία.
- Η θέση της Περιφέρειας ως προς τους αναπτυξιακούς άξονες και τα διευρωπαϊκά δίκτυα (ΠΑΘΕ και Εγνατίας οδού, λιμάνι και αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης.)
- Οι προοπτικές δυναμισμού των αστικών κέντρων με αυξανόμενη συγκέντρωση σύγχρονων υπηρεσιών και επιχειρηματικές υποδομής.
- Η συγκέντρωση αξιοποιήσιμων ανθρώπινων πόρων και στοιχείων υποδομής και καινοτομίας. Η περιφέρεια έχει ισχυρή εκπαιδευτική και ερευνητική βάση που υποστηρίζει την τοπική βιομηχανία (2 Πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, ζώνη καινοτομίας στην Ανατολική Θεσσαλονίκη κ.λ.π.)
- Το σημαντικό μέγεθος του δευτερογενή τομέα, με ισχυρή αλλά παραδοσιακή βάση που καθιστά την Περιφέρεια δεύτερο βιομηχανικό κέντρο της χώρας, μετά την Αττική.
- Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι το κέντρο ενός νέου δυναμικού βιομηχανικού συστήματος με 27.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις στους τομείς τροφίμων και ποτών, κλωστοϋφαντουργίας, επίπλων και μεγαλύτερες επιχειρήσεις σε βιομηχανίες μετάλλου, χημικών και πλαστικών. Σημαντική είναι και η ανάπτυξη του κλάδου της μεταποίησης (το 27,5% του ΑΕΠ της περιφέρειας).
- Οι διεθνείς επενδύσεις στον τριτογενή τομέα (φαρμακευτικές και ιατρικές υπηρεσίες, λογισμικό Η/Υ, διεθνείς αλυσίδες λιανικών πωλήσεων,

---

επιχειρηματικές υπηρεσίες και τουριστικές υπηρεσίες).

- Οι ισχυρές αγροτικές εξειδικεύσεις κατά περιοχές ζώνες οπωροκαλλιεργειών, βιομηχανικών καλλιεργειών κ.λ.π.
- Οι αξιόλογοι τουριστικοί πόροι: φυσικό και ιστορικό περιβάλλον (Θεσσαλονίκης, Όλυμπος, Άγιο Όρος, Βεργίνα, Δίον κ.λ.π.) πολιτιστική υποδομή, εκτεταμένη ζώνη παραθαλάσσιου τουρισμού (Πιερία, Χαλκιδική κ.α.).

Αδυναμίες που περιορίζουν την ανάπτυξη της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας εντοπίζονται κυρίως στους παράγοντες :

- Το φθηνό εργατικό κόστος των χωρών στα βόρεια σύνορα (Βουλγαρία, FYROM) ευνοεί την μετεγκατάσταση των βιομηχανικών επιχειρήσεων εντάσεως εργασίας .
- Μείωση του αριθμού των απασχολούμενων σε άμεση συσχέτιση του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων. Σχετικά χαμηλό μορφωτικό επίπεδο εργατικού δυναμικού.
- Χαμηλό ποσοστό επιχειρήσεων που διαθέτουν ενδο-επιχειρησιακή Έρευνα & Ανάπτυξη.
- Έλλειψη χωροταξικού σχεδίου για τις επιχειρήσεις.
- Υποβαθμισμένες Βιομηχανικές Περιοχές (ΒΙΠΕ).
- Υδροκέφαλο κέντρο αποφάσεων στην Αθήνα , ελλιπής αποκέντρωση.
- Καθυστέρηση στην αναδιάρθρωση του αγροτικού τομέα και την αξιοποίηση των πρώτων υλών.
- Έλλειμμα αστικών υποδομών με συνακόλουθη δυσλειτουργία των αστικών κέντρων.
- Αστάθεια του βιομηχανικού συστήματος και εξάρτηση του από εξωγενείς συνθήκες.
- Παραδοσιακές βιομηχανικές δομές.
- Μονοσήμαντη ανάπτυξη του τουρισμού.

2.7 ΣΥΝΟΨΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, με κέντρο την Θεσσαλονίκη χάρη στην γεωπολιτική της θέση αποτελεί σημαντικό συγκοινωνιακό κόμβο που

ενώνει τον Βορρά των Βαλκανίων με τον αφρικανικό Νότο, την ευρωπαϊκή δύση με την ανατολή της Ασίας. Πρόκειται λοιπόν για ένα σημαντικό σταυροδρόμι λαών και πολιτισμών και την πύλη των ελληνικών επενδύσεων στις Βαλκανικές χώρες.

Διαθέτει σημαντικό φυσικό πλούτο όπως δάση, ορυκτά, γεωθερμικές πηγές ενώ συνδυάζει πλούσιες και εύφορες πεδιάδες με ορεινούς όγκους.

Κατέχει την δεύτερη θέση από πλευράς πληθυσμιακού δυναμικού μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του πληθυσμού στους τέσσερις νομούς, Ημαθίας, Κιλκίς, Πέλλας και Σερρών, ήταν μικρότερος από τους υπόλοιπους της Κ. Μακεδονίας, δηλαδή του νομούς Θεσσαλονίκης, Πιερίας και Χαλκιδικής αλλά και ολόκληρης της χώρας. Πρόκειται για τους νομούς της Περιφέρειας με την πιο έντονη γεωργική δραστηριότητα. Οι ετήσιοι ρυθμοί αύξησης του πληθυσμού ήταν μεγαλύτεροι στους νομούς της περιφέρειας με τη μικρότερη εξάρτηση από τη γεωργία.

Ο αστικός πληθυσμός ανέρχεται στο 57% του συνολικού πληθυσμού (2001), ο αγροτικός πληθυσμός ανέρχεται στο 26% του συνολικού και παρουσιάζει μείωση ενώ ο ημιαστικός πληθυσμός ανέρχεται στο 17% του συνόλου.

Το 19,6% των απασχολούμενων εργάζεται στον πρωτογενή τομέα, το 25,6% στον δευτερογενή τομέα και το 54,8% στον τριτογενή τομέα ενώ τα αντίστοιχα εθνικά ποσοστά είναι 19,8%, 22,5% και 57,7% (1997).

Όσο αφορά τον πρωτογενή τομέα, στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας απαντώνται όλοι οι κλάδοι της φυτικής και ζωικής παραγωγής. Το ποσοστό των απασχολούμενων στο κλάδο κυμαίνεται μεταξύ 4,5% (Νομό Θεσσαλονίκης) και 39,4% (Νομό Πέλλας). Ο πρωτογενής τομέας της Κ. Μακεδονίας αποτελεί την κύρια πηγή απασχόλησης σε 6 από τους 7 νομούς της.

Στους κλάδους φυτικής παραγωγής κυρίαρχες είναι οι αροτραίες καλλιέργειες, με κύριους κλάδους τα χειμερινά σιτηρά, τη βαμβακοκαλλιέργεια, την τευτλοκαλλιέργεια και την καλλιέργεια ρυζιού. Η δένδροκομία απαντάται στους νομούς Ημαθίας, Πέλλας, Πιερίας και Χαλκιδικής (ελιά). Η αμπελοκαλλιέργεια είναι τοπικής σημασίας (Καλλικράτεια, Γουμένισσα, Νάουσα). Η λαχανοκομία καταλαμβάνει σχετικά μικρή έκταση, όμως υπάρχουν προοπτικές αύξησης των εκτάσεων.

Από τους κλάδους ζωικής παραγωγής, κυριότεροι είναι η βοοτροφία και η αιγοπροβατοτροφία. Η Κεντρική Μακεδονία είναι ένα από τα κύρια κέντρα παραγωγής ζωοκομικών προϊόντων στη χώρα.

Αν και οι δασικές εκτάσεις καταλαμβάνουν το 26% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, η αξιοποίησή τους δεν είναι ιδιαίτερη, με αποτέλεσμα το 67% της παραγωγής ξύλου να αποτελείται από καυσόξυλα και μόλις 33% να αφορά τεχνική και βιομηχανική ξυλεία.

Οι νομοί Θεσσαλονίκης και Σερρών έχουν την μεγαλύτερη συμμετοχή στον γεωργικό κλάδο ενώ οι νομοί Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής αποτελούν τα κύρια κέντρα ανάπτυξης της αλιείας, με σημαντική δραστηριότητα αυτή της οστρακοκαλλιέργειας, με εξαγωγικό κυρίως προσανατολισμό.

Ο πρωτογενής τομέας, παρά τη δυναμική του, παρουσιάζει τα προβλήματα που χαρακτηρίζουν τον τομέα και τους επιμέρους κλάδους του στο σύνολο τη χώρας. Ο τρόπος διάρθρωσης των εκμεταλλεύσεων δεν ευνοεί την εισαγωγή νέας τεχνολογίας και καινοτομιών, με αποτέλεσμα η Κεντρική Μακεδονία να έχει χαμηλή ανταγωνιστικότητα στα συμβατικά προϊόντα.

Ανεπαρκή και μη αρκετά διαφοροποιημένη υποδομή εμπορίας και μεταποίησης, έλλειψη επαρκούς δικτύου διακίνησης, γήρανση των απασχολουμένων, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και χαμηλό ποσοστό εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, υποβάθμιση των ανανεώσιμων φυσικών πόρων και μη επαρκή, κυρίως σε απομακρυσμένες περιοχές της περιφέρειας, διοικητική και τεχνική στήριξη είναι μερικά ακόμα από τα προβλήματα που αφορούν τον κλάδο αυτόν.

Ο Νομός Θεσσαλονίκης κατέχει την πρώτη θέση σε όλους τους κλάδους του δευτερογενούς τομέα, με εξαίρεση τον κλάδο των μεταλλείων – ορυχείων που πρώτος έρχεται ο Νομός Χαλκιδικής. Το ποσοστό αυτό όμως κατά τη διάρκεια των ετών μειώνεται (83,15% το 1995 και 67,21% το 2001).

Τον μεγαλύτερο κύκλο εργασιών παρουσιάζουν η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, η κατασκευή ειδών ένδυσης - κατεργασίας και βαφής γουναρικών και οι κατασκευές. Υπάρχουν βέβαια και κατηγορίες που ενώ έχουν αρκετά μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων δεν παρουσιάζουν τον ανάλογο κύκλο εργασιών (π.χ. κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού, κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού Μ.Α.Κ).

Η Περιφέρεια παρουσιάζει μια σταθερή πορεία δημιουργίας νέων

επιχειρήσεων ενώ ο νομός με τις περισσότερες νέες επιχειρήσεις είναι ο Νομός Θεσσαλονίκης όμως κι αυτός μια γενική μείωση σε σχέση με το 2002 (ΕΣΥΕ).

Στον τριτογενή τομέα υπάρχει σαφή υπεροχή του Νομού Θεσσαλονίκης στην Περιφέρεια σε όλους τους κλάδους και δικαιολογείται απόλυτα με το σύνολο των υπηρεσιών και των γεωγραφικών πλεονεκτημάτων που διακρίνει τον Νομό. Ο κλάδος του τουρισμού συγκεντρώνεται στους νομούς Χαλκιδικής, Θεσσαλονίκης και Πιερίας. Μεγάλη ΑΠΑ έχει ο κλάδος της Δημόσιας Διοίκησης στους υπόλοιπους νομούς της Περιφέρειας. Χαμηλή ΑΠΑ έχει ο κλάδος της υγείας και της κοινωνικής μέριμνας, ιδιαίτερα στο νομό του Κιλκίς. Οι νομοί Πιερίας και Σερρών εμφανίζονται ενισχυμένοι στους χρηματοπιστωτικούς και τραπεζικούς κλάδους.

Έντονη ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν οι διεθνείς θαλάσσιες και εναέριες μεταφορές, καθώς επίσης και το εμπόριο αναδεικνύοντας τη Θεσσαλονίκη σε βασική πύλη των Βαλκανίων. Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας υπάρχει ο δεύτερος σε μέγεθος αερολιμένας της χώρας. Το 2004 διακινήθηκαν περίπου 2,5 εκατ. επιβάτες, ενώ ο αριθμός αυτός αναμένεται μεγαλύτερος το 2005. Το λιμάνι της Θεσσαλονίκης είναι το μεγαλύτερο σε χωρητικότητα στην Κεντρική Μακεδονία.

Η Περιφέρεια αν και διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα δεν έχει μέχρι στιγμής καταφέρει να επιτύχει κάποια τουριστική διαφοροποίηση. Αντιθέτως, κυριαρχεί ο παράκτιος μαζικός τουρισμός, με κύριες συνέπειες την εποχικότητα και την υπερεκμετάλλευση και υποβάθμιση των υφιστάμενων πόρων. Πολλές περιοχές της Περιφέρειας διαθέτουν δυνατότητες ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως χειμερινό, ορεινό (5 χιονοδρομικά κέντρα), αγροτουρισμό, πολιτιστικό, αρχαιολογικό (Χαλκιδική, Πέλλα, Θεσσαλονίκη) κ.λπ., δεν έχουν καταφέρει, όμως, να αναπτύξουν σε σημαντικό βαθμό αυτές τις δραστηριότητες. Αντιθέτως, οι κύριες μορφές τουρισμού στην περιοχή αφορούν κυρίως τουρισμό διακοπών/αναψυχής για εκείνους που καταλήγουν σε ξενοδοχειακά καταλύματα και Campings.

Το αρκετά μεγάλο ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στον πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας σε συνδυασμό με το χαμηλό ποσοστό του ΑΕΠ σε αυτόν είναι ένδειξη της χαμηλής παραγωγικότητας και απορρόφησης των προϊόντων που επικρατεί στον κλάδο. Επομένως αξίζει να μελετήσουμε την εφαρμογή των «Σχεδίων Βελτίωσης» στην Περιφέρεια προκειμένου να γίνει μια

προσπάθεια αξιολόγησης της κατανομής των επενδύσεων και της αποτελεσματικότητας αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας και με την βοήθεια των ανθρώπων που εργάζονται στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, και ιδιαίτερα με αυτή του κυρίου Βουλγαρόπουλου, που έχει την έδρα της στην περιοχή της Καλαμαριάς της Θεσσαλονίκης, συλλέχθηκε τυχαίο δείγμα 195 εγκεκριμένων επενδυτικών Σχεδίων Βελτίωσης Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων που αφορούν την φυτική παραγωγή από τα 382 συνολικά που εγκρίθηκαν στην Περιφέρεια, με κατανομή στους 7 Νομούς της Περιφέρειας επιλέγοντας κατά ελάχιστο το 10% του κάθε Νομού.

Η προκήρυξη των Σχεδίων Βελτίωσης φυτικής παραγωγής γίνεται το 1^ο εξάμηνο του 2006 και η αξιολόγηση (γνωμοδότηση), από τις διευθύνσεις γεωργίας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων γίνεται το 2^ο εξάμηνο του 2006 από εξωτερικό αξιολογητή οπότε τότε βγαίνουν και οι αποφάσεις έγκρισης των Σχεδίων Βελτίωσης τα οποία όπως προαναφέρθηκε εντάσσονται στο μέτρο 4.1 του Π.Ε.Π.

Συγκεκριμένα, για τα παραπάνω εγκεκριμένα επενδυτικά σχέδια συλλέχθηκαν οι ατομικές αποφάσεις κάθε εκμετάλλευσης οι οποίες περιέχουν πλήθος πληροφοριών όπως είναι: τα προσωπικά στοιχεία του αγρότη, όνομα, ηλικία, περιοχή κατοικίας και εγκατάστασης της γεωργικής επιχείρησης, το χρηματικό ποσό έγκρισης με βάση το ποσοστό έγκρισης, το οποίο όπως προαναφέρθηκε είναι ανάλογο με τον χαρακτηρισμό της περιοχής ως κανονική, μειονεκτική και ορεινή καθώς και οι στόχοι, στρατηγικοί και ειδικοί, τους οποίους ο δικαιούχος δεσμεύεται να επιτύχει. Τυπική φόρμα συμπλήρωσης των στόχων αυτών φαίνεται στον πίνακα 3.1. Τέλος παρουσιάζονται σε αναλυτικούς πίνακες οι εγκεκριμένες επενδύσεις και οι δαπάνες του σχεδίου σε συνδυασμό με τις αιτούμενες επενδύσεις. Παράδειγμα ενός τέτοιου πίνακα είναι ο πίνακας 3.2.

Τα στοιχεία αυτά χρησιμοποιήθηκαν προκειμένου να κατασκευαστούν συγκεντρωτικοί πίνακες, οι οποίοι υπέστησαν επεξεργασία αφού πρώτα απομονώθηκαν τα στοιχεία εκείνα που αφορούν την παρούσα εργασία.

Τα αποτελέσματα από την επεξεργασία αυτή παρουσιάζονται παρακάτω ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις έγινε και μια προσπάθεια ερμηνείας αυτών.

Πίνακας 3.1. Φόρμα συμπλήρωσης στόχων του δικαιούχου.

ΣΤΟΧΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΔΕΣΜΕΥΣΗ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΧΕΔΙΟΥ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ	Βελτίωση του επιπέδου οικονομικής βιωσιμότητας της γεωργικής εκμ/σης.	X
	Αύξηση του Οικογενειακού Γεωργικού Εισοδήματος (ΟΓΕ) κατ' ελάχιστον 10% χωρίς μείωση των συνολικών Μονάδων Ανθρώπινης Εργασίας (ΜΑΕ) της γεωργικής εκμ/σης.	
	Αύξηση των συνολικών ΜΑΕ της εκμετάλλευσης, κατά ποσοστό τουλάχιστον 50%, χωρίς μείωση του ΟΓΕ.	
	Διατήρηση ή μείωση επιπέδου οικονομικής βιωσιμότητας έως εκείνο της «Φθίνουσας με προοπτικές ανάκαμψης» (Επενδύσεις που σχετίζονται μόνο με την προσαρμογή της εκμ/σης σε κριτήρια περιβάλλοντος υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων που θεσπίστηκαν πρόσφατα-προσαρμογή υφιστάμενων εκμ/σεων σε νεοεισερχόμενα ελάχιστα).	
ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΧΕΔΙΟΥ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ	Μείωση κόστους παραγωγής.	
	Αύξηση ή αναδιάταξη της παραγωγής σε προϊόντα που δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα διάθεσης.	X
	Βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων	
	Προώθηση της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στην εκμ/ση, οι οποίες συνδέονται με την παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία γεωργο-κτηνοτροφικών προϊόντων της γεωργικής εκμετάλλευσης (καθετοποίηση της εκμ/σης).	
	Προσαρμογή της εκμ/σης σε κριτήρια περιβάλλοντος, υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων που θεσπίστηκαν πρόσφατα και είναι διαφορετικά των ελαχίστων.	
	Επενδύσεις οικονομίας ύδατος.	

Πηγή:

Περιφέρεια

Κεντρικής

Μακεδονίας

Πίνακας 3.2. Παράδειγμα πίνακα επενδύσεων και προϋπολογισμού δαπανών επενδυτικού σχεδίου βελτίωσης.

Α/Α	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ (ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ)	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ		ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ		ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	
				ΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΑΙΤΟΥΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΟ ΚΟΣΤΟΣ
[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]	[10]
1	ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΕΛΚΥΣΤΗΡΑΣ 153,6 Hp	2	ΙΠΠΟΙ	153,60	85.500,00	153,60	85.500,00	153,60	85.500,00
2	ΨΕΚΑΣΤΙΚΟ 1000L	2	ΤΕΜ.	1,00	2.900,00	1,00	2.900,00	1,00	2.900,00
3	ΣΙΤΟΣΠΑΡΤΙΚΗ 19 ΔΙΣΚΩΝ	2	ΤΕΜ.	1,00	12.300,00	1,00	12.300,00	1,00	12.300,00
4	ΔΙΣΚΟΣΒΑΡΝΑ 32 ΔΙΣΚΩΝ	2	ΤΕΜ.	1,00	6.300,00	1,00	6.300,00	1,00	6.300,00
5	ΡΙΠΕΡ 13 - ΑΡΙ	2	ΤΕΜ.	1,00	3.000,00	1,00	3.000,00	1,00	3.000,00
6	ΑΡΟΤΡΟ 5 - ΥΝΟ	2	ΤΕΜ.	1,00	4.950,00	1,00	4.950,00	1,00	4.950,00
7	ΙΣΟΠΕΔΩΤΗΣ	2	ΜΕΤΡΑ	2,50	1.550,00	2,50	1.550,00	2,50	1.550,00
8	ΗΛΕΚΤΡΟΚΟΛΛΗΣΗ	2	ΤΕΜ.	1,00	550,00				
9	ΑΕΡΟΣΥΜΠΙΕΣΤΗΣ	2	ΤΕΜ.	1,00	750,00	1,00	750,00	1,00	750,00
10	ΑΕΡΟΚΛΕΙΔΟ	2	ΤΕΜ.	1,00	220,00				
11	Η/Υ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ	2	ΤΕΜ.	1,00	2.000,00	1,00	1.700,00	1,00	1.700,00
12	ΣΥΝΤΑΞΗ ΦΑΚΕΛΟΥ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑΣ	10		1,00	929,30	1,00	929,00	1,00	929,00
13	ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ	10		1,00	789,91	1,00	790,00	1,00	790,00

Πηγή: Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

3.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Στον πίνακα 3.3 δίνεται ο αριθμός των δικαιούχων ανά Νομό Περιφέρειας καθώς και το ποσοστό αυτών στο σύνολο των 195 γεωργών. Μετά από διαχωρισμό αυτών ανάλογα με το φύλο υπολογίστηκε επίσης το ποσοστών αντρών και γυναικών ανά Νομό αλλά και σύνολο της Περιφέρειας.

Από τα διαγράμματα της εικόνας 3.1 διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο

ποσοστό επιτυχίας στο πρόγραμμα των ‘Σχεδίων Βελτίωσης’ κατέχει ο Νομός Πέλλας ενώ το μικρότερο ο Νομός Πιερίας.

Οι αγρότες των διαφόρων Νομών επιλέγονται με βάση την συνολική βαθμολογία που θα συγκεντρώσουν από την αξιολόγηση. Έτσι όπως φαίνεται οι αγρότες του Νομού Πιερίας συγκέντρωσαν μικρή βαθμολογία με αποτέλεσμα να μην ενταχθούν στο Π.Ε.Π. Οι επενδύσεις τους προφανώς δεν ενισχύθηκαν είτε γιατί το μεγαλύτερο ποσοστό του Νομού είναι πεδινές περιοχές και οι καλλιεργούμενες εκτάσεις μικρές και οι στόχοι των Σχεδίων Βελτίωσης δεν ευνοούν τις πεδινές περιοχές είτε γιατί δεν υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για δημιουργία καλλιεργειών αφού ο Νομός βασίζεται περισσότερο στον τουρισμό.

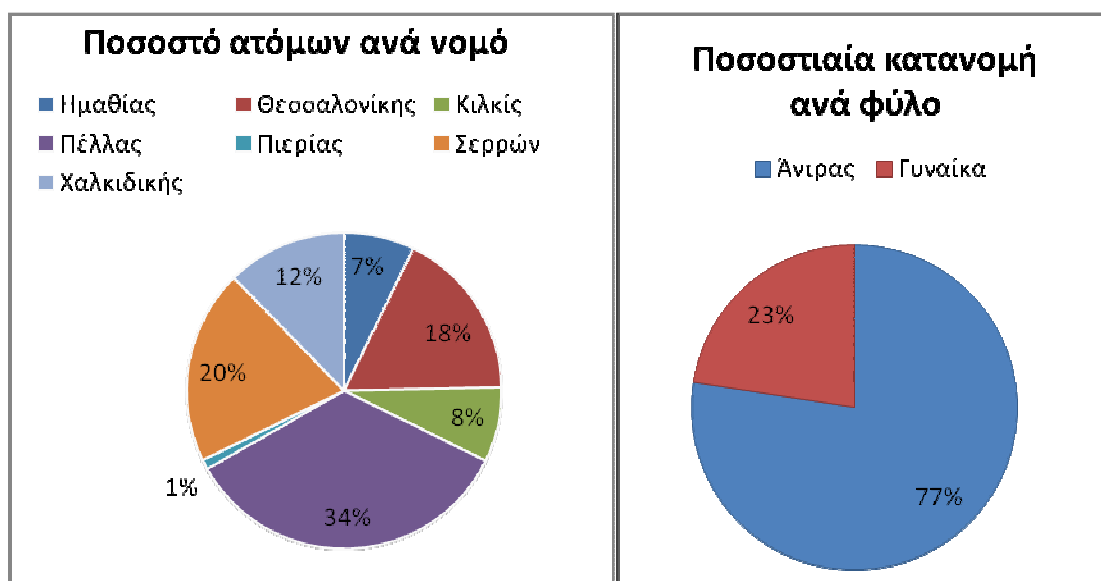
Πίνακας 3.3. Ποσοστό δικαιούχων ανά νομό και συμμετοχής αυτών ανάλογα με το φύλλο.

Νομός	Αριθμός Ατόμων	% ποσοστό	Φύλλο	
			Άντρας	Γυναίκα
Ημαθίας	14	7,18%	10	4
Θεσσαλονίκης	34	17,5%	28	6
Κιλκίς	15	7,7%	11	4
Πέλλας	67	34,4%	54	13
Πιερίας	2	1%	1	1
Σερρών	39	20%	28	11
Χαλκιδικής	24	12,3%	19	5
Σύνολο	195	100%	151	44
		Σύνολο %	77,4%	22,5%

Αναμενόμενο είναι το υψηλότερο ποσοστό επιτυχίας των ανδρών που πλησιάζει το 77% σε ολόκληρη την Περιφέρεια, σε σχέση με τις γυναίκες, αφού γενικά η κατανομή των εργαζομένων σε όλους τους παραγωγικούς κλάδους μεταξύ ανδρών και γυναικών στη Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι περίπου η ίδια με αυτή του συνόλου της χώρας δηλ, 63,3% άνδρες και 36,7% γυναίκες.

Το ποσοστό αυτό όμως δικαιολογείται καλύτερα από το ότι το πρόγραμμα γίνεται στα πλαίσια οικογενειακών εκμεταλλεύσεων που σημαίνει ότι λαμβάνεται υπόψη το οικογενειακό εισόδημα καθώς και τα περιουσιακά στοιχεία σε επίπεδο οικογένειας. Έτσι αυτός που υποβάλλει την αίτηση είναι και ο «αρχηγός» της εκμετάλλευσης. Σε μια οικογενειακή επιχείρηση οι άντρες είναι

συνήθως οι «αρχηγοί» της εκμετάλλευσης καθώς η γυναίκα είναι αυτή που συνηθίζεται να παραχωρεί την αρχηγία.

Εικόνα 3.1. Διαγράμματα ποσοστιαίας συμμετοχής των ατόμων ανά νομό και ανάλογα με το φύλο.

Από το δείγμα των 195 επιτυχόντων γεωργών κατασκευάστηκε, για τους 7 νομούς της Περιφέρειας, ο πίνακας 3.4, ο οποίος παρουσιάζει την κατανομή των δικαιούχων στις διάφορες κλάσεις, 20 – 30, 30 – 40 κ.τ.λ., ανάλογα με την ηλικία τους. Επίσης στις δυο τελευταίες στήλες αυτού φαίνονται τα αποτελέσματα της καταμέτρησης των νέων γεωργών στους διάφορους νομούς της Περιφέρειας.

Γίνεται φανερό ότι μόνο το ένα τρίτο του δείγματος σε ποσοστό 32,3% είναι ενταγμένοι στο πρόγραμμα των νέων γεωργών, οι μισοί σχεδόν εκ των οποίων προέρχονται από τους Νομούς Θεσσαλονίκης (25,4%) και Πέλλας (31,7%). Σημειώνεται ότι ο Νομός Θεσσαλονίκης είναι ο Νομός με το μικρότερο ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα.

Το μικρό ποσοστό συμμετοχής των νέων γεωργών δικαιολογείται αφού η συμμετοχή σε ένα Σχέδιο Βελτίωσης απαιτεί αφενός ιδιωτική συμμετοχή (40 – 50%) που αδυνατούν να καταβάλλουν και αφετέρου οι εκμεταλλεύσεις τους είναι μικρές με αποτέλεσμα να ευνοούνται μόνο νέοι αγρότες που τυγχάνουν να έχουν μεγάλης δυναμικότητας εκτάσεις μειονεκτικών και ορεινών περιοχών.

Δύο προγράμματα αφορούν κυρίως τους νέους αγρότες, το 1^ο «Νέοι

Αγρότες» με σκοπό την ένταξη νέων αγροτών με στόχο την ηλικιακή βελτίωση του αγροτικού πληθυσμού και το 2^ο τα «Σχέδια Βελτίωσης» με στόχο την βελτίωση της γεωργικής εκμετάλλευσης ώστε να καταστεί οικονομικά βιώσιμη. Η φιλοσοφία των δύο προγραμμάτων θα έπρεπε να συνδυαστεί ο νέος γεωργός που εντάσσεται στην γεωργία να εξασφαλίσει τα εχέγγυα και τις υποδομές για την δημιουργία μιας βιώσιμης εκμετάλλευσης η οποία θα έχει προοπτικές ανάπτυξης και θα υποστηρίζει τον στόχο της αειφόρου ανάπτυξης.

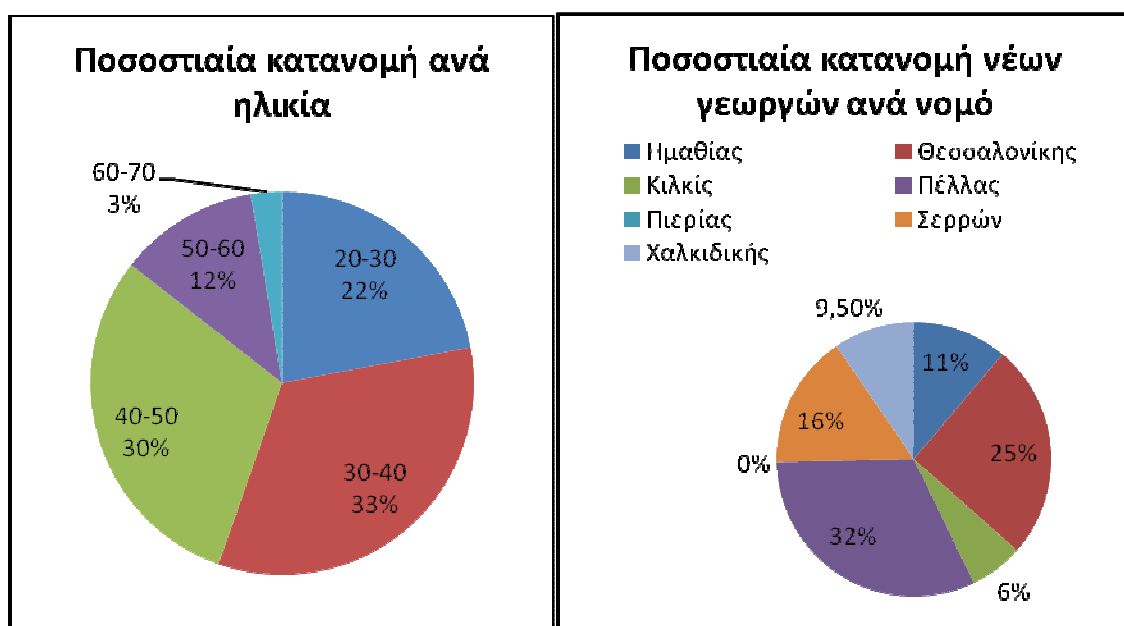
Πίνακας 3.4. Κατανομή δικαιούχων στις διάφορες κλάσεις ανάλογα με την ηλικία τους και αριθμός νέων γεωργών ανά Νομό και σύνολο Περιφέρειας.

Νομός	Ηλικία					Νέος Γεωργός	
	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	Αριθμός Ατόμων	Ποσοστό %
Ημαθίας	5	5	3	1	-	7	11,1%
Θεσσαλονίκης	8	10	11	5	-	16	25,4%
Κιλκίς	3	5	4	2	1	4	6,3%
Πέλλας	16	19	23	7	2	20	31,7%
Πιερίας	-	2	-	-	-	-	-
Σερρών	9	12	14	3	1	10	15,8%
Χαλκιδικής	2	12	4	5	1	6	9,5%
Σύνολο	43	65	59	23	5	63	100%
% ποσοστό	22%	33,3%	30,2%	11,8%	2,6%	32,3%	

Από τα διαγράμματα τις εικόνας 3.2 διαφαίνεται ότι το 22% του δείγματος είναι ηλικίας 20 -30 ενώ το 63% των δικαιούχων μοιράζεται μεταξύ των ηλικιών 30 – 50. Έτσι διαπιστώνεται ότι οι κύριες παραγωγικές ηλικίες είναι αυτές από 30 - 50 και επομένως τα «Σχέδια Βελτίωσης» αποτελούν αναγκαιότητα για την οικονομική βιωσιμότητα των επιχειρήσεων τους και την αύξηση των κερδών με σκοπό την βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου.

Έτσι θα πρέπει να αναλυθούν περισσότερο οι ανάγκες και απαιτήσεις του ηλικιακού αυτού τομέα και να εισαχθούν παραμετρικά μέσα στην αξιολόγηση των εκμεταλλεύσεων και να ενταχθούν στους στόχους των «Σχεδίων Βελτίωσης».

Εικόνα 3.2. Ποσοστιαία κατανομή δικαιούχων ανάλογα με την ηλικία και νέων γεωργών ανά Νομό.

Πίνακας 3.5. Κατανομή επιτυχόντων ανάλογα με τον χαρακτηρισμό της περιοχής και τα αντίστοιχα ποσοστά ενίσχυσης.

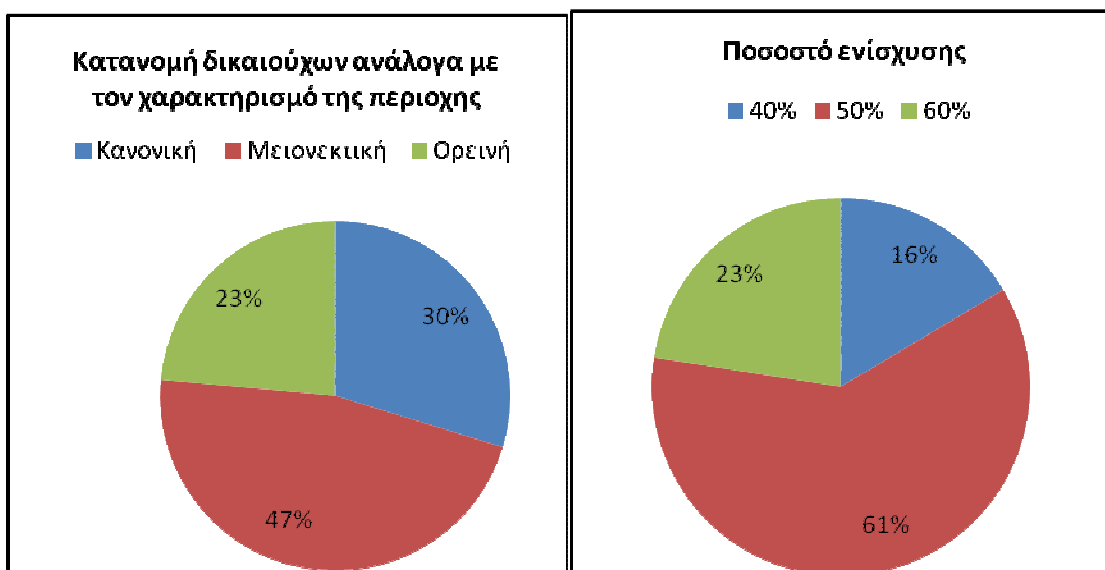
Νομός	Χαρακτηρισμός περιοχής				Ποσοστό ενίσχυσης		
	Κανονική	Μειονεκτική	Ορεινή	Σύνολο	40%	50%	60%
Ημαθίας	11	2	1	14	5	8	1
Θεσσαλονίκης	12	20	2	34	6	17	11
Κιλκίς	-	15	-	15	-	11	4
Πέλλας	32	13	22	67	18	36	13
Πιερίας	1	1	-	2	1	1	-
Σερρών	2	31	6	39	2	28	9
Χαλκιδικής	-	9	15	24	-	18	6
Σύνολο	58	91	46	195	32	119	44
% ΠΟΣΟΣΤΟ	29,7%	46,6%	23,5%		16,4%	61%	22,5%

Στον πίνακα 3.5 φαίνεται η κατανομή των δικαιούχων ανά νομό ανάλογα με τον χαρακτηρισμό της περιοχής ως κανονική, μειονεκτική και ορεινή. Όπως

προαναφέρθηκε και στην εισαγωγή του κεφαλαίου ανάλογα με τον διαχωρισμό αυτό μεταβάλλεται και το ποσοστό ενίσχυσης του επιτυχόντα στο πρόγραμμα. Λεπτομερέστεροι πίνακες που αφορούν τα ποσοστά αυτά υπάρχουν στο κεφάλαιο 1.4.3 του παρόντος.

Έτσι στους Νομούς Ημαθίας και Πέλλας οι περισσότεροι από τους δικαιούχους δραστηριοποιούνται σε κανονικές περιοχές, ενώ σε μειονεκτικές περιοχές εδράζονται οι επιχειρήσεις των περισσότερων από τους επιτυχόντες στους Νομούς Θεσσαλονίκης, Κιλκίς και Σερρών. Τέλος ο νομός Χαλκιδικής είναι αυτός με τους περισσότερους επιτυχόντες στα 'Σχέδια Βελτίωσης' που εδράζουν τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις σε ορεινές περιοχές κάτι που δικαιολογείται εύκολα αφού το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού που κάτοικοι σε κανονικές – παράκτιες περιοχές ασχολείται με τον τουρισμό.

Από τα διαγράμματα της εικόνας 3.3, που προέκυψαν από τον πίνακα 3.5, φαίνεται ότι σε επίπεδο Περιφέρειας, το 47% των δικαιούχων κατοικούν σε μειονεκτικές περιοχές ενώ μόνο το 23% δραστηριοποιούνται σε ορεινές.

Εικόνα 3.3. Διαγράμματα ποσοστιαίας κατανομής δικαιούχων ανάλογα με τον χαρακτηρισμό της περιοχής και τα ποσοστά ενίσχυσης αυτών σε ολόκληρη την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Επίσης παρατηρείται μια αναντιστοιχία των ποσοστών ενίσχυσης με την κατανομή ανάλογα με τον χαρακτηρισμό της περιοχής. Για παράδειγμα ενώ το ποσοστό αυτών που κατοικούν σε κανονικές περιοχές είναι 30% το αντίστοιχο

ποσοστό ενίσχυσης (40%) είναι μικρότερο και πλησιάζει το 16%. Αυτό συμβαίνει γιατί μέρος αυτών που κατοικούν σε κανονικές περιοχές είναι και νέοι γεωργοί στους οποίους το ποσοστό ενίσχυσης είναι 50%.

Για να γίνει αυτό περισσότερο κατανοητό παρατίθεται ένα παράδειγμα. Γυρίζοντας στον πίνακα 3.5, παρατηρείται ότι για τον Νομό Ημαθίας τα άτομα που κατοικούν σε κανονική περιοχή είναι 11. Αντίθετα αυτοί που επιδοτούνται με το 40% είναι 5. Επομένως οι υπόλοιποι 6 είναι νέοι γεωργοί και άρα αυτοί θα υπολογιστούν στο 50% και 60% της ενίσχυσης. Συνεχίζοντας με την ίδια λογική διαπιστώνεται ότι για τον Νομό Ημαθίας από τους 6 αυτούς νέους γεωργούς οι 5 κατοικούν σε κανονικές περιοχές ενώ ένας από αυτούς σε μειονεκτική ή ορεινή περιοχή αφού μόνο ένα άτομο από τον νομό επιδοτείται σε ποσοστό 60%.

Τέλος αξιοσημείωτο είναι το ότι σε ποσοστό 61% των εγκεκριμένων αποφάσεων ενισχύονται με 50% που σημαίνει ότι το υπόλοιπο 50% του κόστους της επένδυσης θα πρέπει να δαπανηθεί από τους ίδιους τους γεωργούς. Ακόμη το ποσό της επιδότησης το παίρνουν πίσω αφού πληρώσουν ολόκληρο το ύψος της επένδυσης. Έτσι πολύ από τους αγρότες καταφεύγουν σε δανειακές εξαρτήσεις και δέσμευση των περιουσιών τους. Έτσι η καλύτερη δυνατή λύση θα ήταν το κράτος να προκαταβάλλει ή να πληρώνει απευθείας το ποσό της ενίσχυσης.

3.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

Όπως προαναφέρθηκε στην εισαγωγή του παρόντος κεφαλαίου, μέρος των στοιχείων που υπέστησαν επεξεργασία από τις εγκεκριμένες επενδύσεις των Σχεδίων Βελτίωσης ήταν οι ειδικοί και στρατηγικοί στόχοι που οι δικαιούχοι δεσμεύτηκαν να επιτύχουν. Έτσι κατασκευάστηκαν οι δυο παρακάτω πίνακες (πίν. 3.6 και 3.7) αντίστοιχα, όπου καταγράφηκε ο αριθμός των ατόμων που επέλεξαν τον εκάστοτε στόχο.

Οι στρατηγικοί στόχοι είναι 4:

- 1^{ος}: Βελτίωση του επιπέδου οικονομικής βιωσιμότητας της γεωργικής εκμετάλλευσης.
- 2^{ος}: Αύξηση του Οικογενειακού Γεωργικού Εισοδήματος (ΟΓΕ) κατ’

ελάχιστον 10% χωρίς μείωση των συνολικών Μονάδων Ανθρώπινης Εργασίας (ΜΑΕ) της γεωργικής εκμετάλλευσης.

- 3^{ος}: Αύξηση των συνολικών ΜΑΕ της εκμετάλλευσης, κατά ποσοστό τουλάχιστον 50%, χωρίς μείωση του ΟΓΕ.
- 4^{ος}: Διατήρηση ή μείωση του επιπέδου οικονομικής βιωσιμότητας έως εκείνο της «Φθίνουσας με προοπτικές ανάκαμψης». Ο στόχος αυτός αφορά επενδύσεις που σχετίζονται μόνο με την προσαρμογή της εκμετάλλευσης σε κριτήρια περιβάλλοντος υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων που θεσπίστηκαν πρόσφατα (προσαρμογή υφιστάμενων εκμεταλλεύσεων σε νέο-εισερχόμενα ελάχιστα).

Πίνακας 3.6. Αριθμός ατόμων ανά Νομό που έχουν επιλέξει να επιτύχουν τον εκάστοτε στρατηγικό στόχο.

Νομός	Στρατηγικοί Στόχοι							
	1 ^{ος}	% ΠΟΣ.	2 ^{ος}	% ΠΟΣ.	3 ^{ος}	% ΠΟΣ.	4 ^{ος}	% ΠΟΣ.
Ημαθίας	12	86%	4	28,5%	1	7%	0	0%
Θεσσαλονίκης	31	91%	10	29%	0	0%	0	0%
Κιλκίς	15	100%	4	26%	0	0%	0	0%
Πέλλας	46	69%	23	34%	2	3%	0	0%
Πιερίας	1	50%	2	100%	0	0%	0	0%
Σερρών	37	95%	7	17,9%	0	0%	0	0%
Χαλκιδικής	20	83%	4	1,7%	0	0%	0	0%
Σύνολο	162	-	54	-	3	-	3	-
% ποσοστό	83,1%		27,7%		1,5%		0%	

Οι ειδικοί στόχοι είναι 6:

- 1^{ος}: Μείωση κόστους παραγωγής.
- 2^{ος}: Αύξηση ή αναδιάταξη της παραγωγής σε προϊόντα που δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα διάθεσης.
- 3^{ος}: Βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων
- 4^{ος}: Προώθηση της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στην

εκμετάλλευση, οι οποίες συνδέονται με την παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία γεωργο-κτηνοτροφικών προϊόντων της γεωργικής εκμετάλλευσης (καθετοποίηση της εκμετάλλευσης).

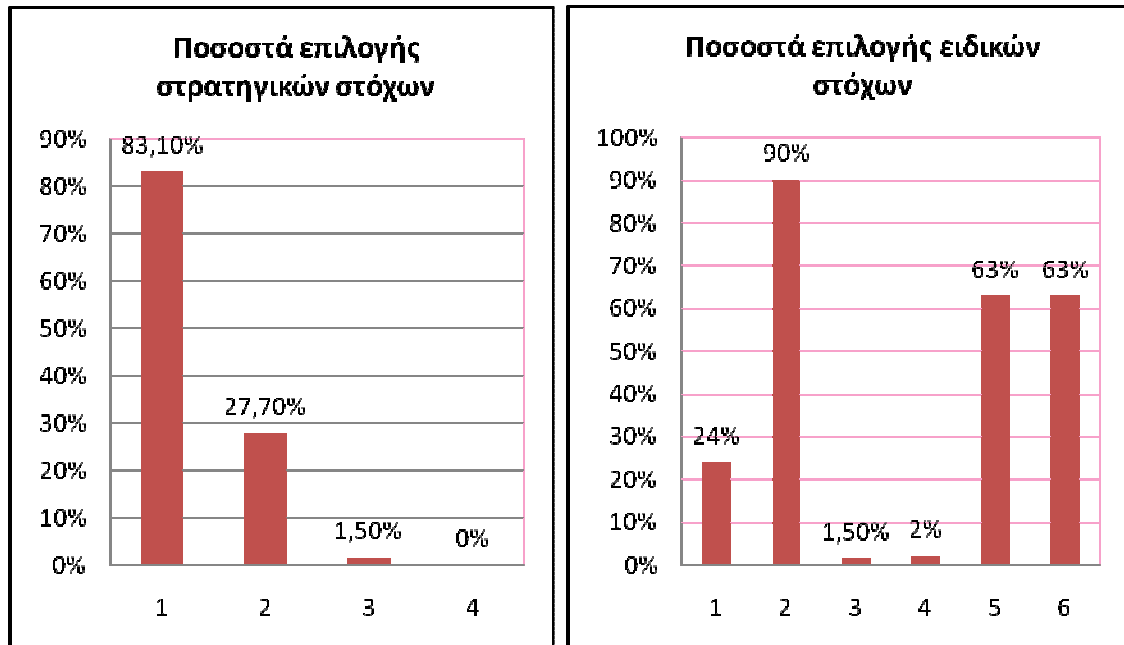
- 5^{ος}: Προσαρμογή της εκμετάλλευσης σε κριτήρια περιβάλλοντος, υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων που θεσπίστηκαν πρόσφατα και είναι διαφορετικά των ελαχίστων.
- 6^{ος}: Επενδύσεις οικονομίας ύδατος.

Πίνακας 3.7. Αριθμός ατόμων ανά Νομό που έχουν επιλέξει να επιτύχουν τον εκάστοτε ειδικό στόχο.

Νομός	Ειδικό Στόχο											
	1 ^{ος}	%	2 ^{ος}	%	3 ^{ος}	%	4 ^{ος}	%	5 ^{ος}	%	6 ^{ος}	%
Ημαθίας	0	0%	14	100%	0	0%	0	0%	9	64,3%	9	64,3%
Θεσ/νίκης	5	7,9%	31	91%	0	0%	0	0%	23	68%	23	68%
Κιλκίς	4	27%	15	100%	1	7%	0	0%	9	64%	9	64%
Πέλλας	24	36%	58	91%	0	0%	1	1,5%	50	78%	50	78%
Πιερίας	2	100%	2	100%	0	0%	0	0%	1	50%	1	50%
Σερρών	3	8%	35	90%	2	5%	0	0%	18	46%	18	46%
Χαλκιδικής	9	37,5%	21	87,5%	0	0%	3	1%	13	54%	13	54%
Σύνολο	47	-	176	-	3	-	4	-	123	-	123	-
% ποσοστό	24%		90%		1,5%		2%		63%		63%	

Από τα διαγράμματα της εικόνας 3.4, που προέκυψαν από τους πίνακες 3.6 και 3.7, διαπιστώνεται ότι το 74% των δικαιούχων επέλεξαν να επιτύχουν κυρίως τον 1^ο στρατηγικό στόχο, δηλ. να βελτιώσουν το επίπεδο της οικονομικής βιωσιμότητας της γεωργικής τους εκμετάλλευσης και σε μικρότερο ποσοστό, 25% τον 2^ο στόχο, δηλ. έβαλαν σκοπό την αύξηση του Οικογενειακού

Γεωργικού Εισοδήματος (ΟΓΕ) κατά 10% τουλάχιστον χωρίς μείωση των συνολικών Μονάδων Ανθρώπινης Εργασίας (ΜΑΕ) της γεωργικής εκμετάλλευσής τους.

Εικόνα 3.4. Ποσοστά επιλογής στρατηγικών και ειδικών στόχων σε επίπεδο Περιφέρειας.

Ο 2^{ος} στρατηγικός στόχος είναι ένας στόχος αποκλεισμού και γι' αυτό φαίνεται μα μην τον επιλέγουν οι περισσότεροι αφού μια εκμετάλλευση που δεν μεταβάλλει το είδος και τις απαιτήσεις της εργασίας της πρέπει οπωσδήποτε να πετυχαίνει αύξηση του Ο.Γ.Ε κατά 10% ώστε να μπορεί να ενταχθεί στα Σχέδια Βελτίωσης. Άρα ο 2^{ος} στρατηγικός στόχος συνδέεται με όλους τους ειδικούς *στόχους εφόσον αυτοί αποφέρουν πρόσθετο οικονομικό αποτέλεσμα.

Αντίθετα κανένας από τους 195 δικαιούχους και στους 7 Νομούς της Περιφέρειας, δεν επέλεξε τον 4^ο στόχο σκοπός του οποίου είναι η διατήρηση ή μείωση του επιπέδου οικονομικής βιωσιμότητας έως το επίπεδο εκείνο της «Φθίνουσας με προοπτικές ανάκαμψης». Ο στόχος αυτός αφορά επενδύσεις που σχετίζονται με την προσαρμογή της εκμετάλλευσής σε κριτήρια περιβάλλοντος υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων που θεσπίστηκαν πρόσφατα (νιτρικά, αφαλατωμένες γεωτρήσεις κ.α.)

Για την επίτευξη του 1^{ου} στρατηγικού στόχου δηλ. για την βελτίωση του επιπέδου οικονομικής βιωσιμότητας της γεωργικής εκμετάλλευσής απαραίτητες

προϋποθέσεις είναι η αύξηση του οικογενειακού γεωργικού εισοδήματος, η αύξηση του εργατικού δυναμικού της επιχείρησης, η εκμηχάνιση της παραγωγής ώστε να απαιτείται λιγότερος χρόνος εργασίας καθώς και η αναδιάρθρωση των προϊόντων.

Σχετικά με την επιλογή των ειδικών στόχων, οι επιτυγχόντες στο πρόγραμμα των «Σχεδίων Βελτίωσης» φαίνεται να επιλέγουν σχεδόν αποκλειστικά, σε ποσοστό 90% τον 2^ο στόχο, σκοπός του οποίου είναι η αύξηση ή αναδιάρθρωση της παραγωγής σε προϊόντα που δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα διάθεσης. Με βάση την κατεύθυνση της εκμετάλλευσης ο παραγωγός που επιλέγοντας τον 2^ο ειδικό στόχο, εύκολα επιτυγχάνει και το 3^ο ειδικό αφού αναδιατάσσει την παραγωγή του. Ωστόσο ο 2^{ος} στόχος δεν αποκλείει τον πρώτο. Και για αυτό ο 2^{ος} στόχος είναι ο πιο σημαντικός από όλους.

Φαίνεται λοιπόν ότι μια γεωργική εκμετάλλευση θα πετύχαινε βέλτιστα αποτελέσματα από τον συνδυασμό ή την ταυτόχρονη εφαρμογή των 3^{ων} πρώτων ειδικών στόχων. Οι παραγωγοί ωστόσο επιδιώκουν την επίτευξη του 2^{ου} αναγκαίου στόχου χωρίς να φτάνουν στο βαθμό βελτίωσης που θα τους εξασφάλιζαν και οι άλλοι δύο ταυτόχρονα. Σημειώνεται ότι βέλτιστη εκμετάλλευση θεωρείται εκείνη που μειώνει το κόστος παραγωγής χωρίς την χειροτέρευση της παραγωγής. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της εκμηχάνισης της παραγωγής, με την μείωση του χρόνου εργασίας καθώς και την μείωση της ξένης εργασίας.

Σχετικά με τον 4^ο ειδικό στόχο που αφορά στην προώθηση της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στην εκμετάλλευση, οι οποίες συνδέονται με την παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία γεωργο-κτηνοτροφικών προϊόντων της γεωργικής εκμετάλλευσης (καθετοποίηση της εκμετάλλευσης), παρατηρείται ότι το ποσοστό επιλογής είναι εξαιρετικά χαμηλό. Η καθετοποίηση της παραγωγής είναι κάτι πολύ σημαντικό γιατί με τον τρόπο αυτό προκαλείται βελτίωση των παραγόμενων προϊόντων, μείωση του κόστους παραγωγής, αύξηση της απόδοσης της επιχείρησης καθώς και αύξηση του Ο.Γ.Ε. Έτσι πρέπει να βρεθεί τρόπος ώστε ο στόχος αυτός να προωθηθεί και να αξιοποιηθεί ώστε να αποκτήσουν οι εκμεταλλεύσεις τα οικονομοτεχνικά χαρακτηριστικά παραγωγής μονάδων τελικού προϊόντος (π.χ. απομάκρυνση μεσαζόντων).

Ακολουθούν ο 5^{ος} και 6^{ος} στόχος σε ισόποσα ποσοστά της τάξεως των 63%. Ο δικαιούχος που έχει επιλέξει τον 5^ο στόχο πρέπει να προσαρμόσει την εκμετάλλευση του με κριτήρια περιβάλλοντος, υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων που θεσπίστηκαν πρόσφατα, αναφέρεται δηλ. κυρίως σε ζωικές εκμεταλλεύσεις. Αν και τα «Σχέδια Βελτίωσης» αναφέρονται σε φυτικές παραγωγές, ο στόχος αυτός εντάχθηκε σε αυτά απαιτώντας από την γεωργική εκμετάλλευση την τήρηση των κωδικών Γεωργικής Πρακτικής οι οποίοι αναφέρονται σε κριτήρια προσαρμογής του περιβάλλοντος και οι οποίοι θεσπίστηκαν πρόσφατα.

Το ποσοστό επιλογής του 6^{ου} ειδικού στόχου που πλησιάζει το 63% είναι πολύ θετικό καθώς με την μείωση της κατανάλωσης νερού δεν επιτυγχάνεται μόνο η μείωση του κόστους στη παραγωγή αλλά υπάρχει και περιβαλλοντικό όφελος στην εξοικονόμηση των υδάτινων πόρων. Έτσι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στις επενδύσεις οικονομίας ύδατος αφού το νερό αποτελεί βασικό πρόβλημα και συμβάλλει στην διατήρηση του οικονομικού και βιοτικού επιπέδου των γεωργών.

3.4 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Από το σύνολο των 195 ατομικών αποφάσεων κατασκευάστηκε συνέχεια ένα δεύτερο φύλλο excel, στο οποίο καταχωρήθηκαν ένα προς ένα όλα τα είδη επενδύσεων για τα οποία ο εκάστοτε δικαιούχος εγκρίθηκε να επιδοτηθεί.

Τα είδη αυτά χωρίστηκαν σε κατηγορίες οι οποίες είναι κατά σειρά:

- Τα γεωργικά κτίσματα τα οποία περιλαμβάνουν: τις αποθήκες, τους στάβλους, τα υπόστεγα, τους ψυκτικούς θαλάμους, τις περιφράξεις, τα θερμοκήπια και λοιπά κτίσματα.
- Τον μηχανικό εξοπλισμό που περιλαμβάνει τους γεωργικούς ελκυστήρες και τα παρελκόμενα.
- Την αγορά ζωικού κεφαλαίου, όπως είναι η μελισσοσμήνη.
- Τις έγγειες βελτιώσεις που καλύπτει τα συγκροτήματα τεχνικής βροχής, μηχανικούς εξοπλισμούς, τις γεωτρήσεις, την σάρδην άρδευση και τους υπόγειους σωλήνες μεταφοράς νερού.

- Τις πολυετείς φυτείες, όπως ροδάκινα, ελιές, καστανιές, αχλαδιές, σπαράγγια, ρόδια, ακτινίδια, νεκταρίνια, κερασιές, μηλιές, φυτίες λωτού, δαμάσκηνα και μηδική.
- Τις περιβαλλοντικές επενδύσεις σάρδην άρδευσης και λοιπού μηχανικού εξοπλισμού.
- Τις δαπάνες συνθηκών υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων.
- Τις λοιπές επενδύσεις οι οποίες περιλαμβάνουν ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ηλεκτρογεννήτριες, σάρδην άρδευση, λοιπούς μηχανολογικούς εξοπλισμούς και πλυστικά.
- Δαπάνες τεχνικής υποστήριξης και μελετών που καλύπτουν δαπάνες για την σύνταξη φακέλου υποψηφιότητας, δαπάνες τεχνικής στήριξης, δαπάνες για την σύνταξη σχεδίου βελτίωσης και σύνταξης μελετών αλλά και λοιπά έξοδα.

Πίνακας 3.8. Σύνολο επενδύσεων στις διάφορες κατηγορίες σε κάθε Νομό της Περιφέρειας και στο σύνολο αυτής.

Είδος Επένδυσης	ΝΟΜΟΣ							Σύνολο Περιφέρειας
	Ημαθίας	Θεσ/νίκης	Κιλκίς	Πέλλας	Πιερίας	Σερρών	Χαλ/κής	
Γεωργικά Κτίσματα	219.463	518.609	108.455	964.077	43.200	672.736	251.157	2.777.697
Μηχανικός Εξοπλισμός	1.583.480	4.248.342	1.321.527	6.626.827	255.080	4.355.087	1.729.625	20.119.968
Αγορά Ζωικού Κεφαλαίου	0	0	3.170	9.744	0	0	0	12.914
Έγχειρες Βελτιώσεις	21.405	202.934	264.100	386.719	88.269	527.961	497.980	1.989.369
Πολυετείς Φυτείες	49.707	28.143	3.420	275.020	8.269	0	0	364.559
Περιβαλλοντικές Επενδύσεις	0	67.152	225.244	214.590	0	48.067	87.025	642.078
Δαπάνες Βελτίωσης Συνθηκών Υγιεινής	0	0	0	0	0	0	258.582	258.582
Λοιπές Επενδύσεις	126.227	211.493	46.834	722.023	0	141.974	457.545	550.582
Δαπάνες Τεχνικής Υποστήριξης Και Μελετών	47.367	84.170	40.098	168.875	5.326	103.044	101.742	3.383.656

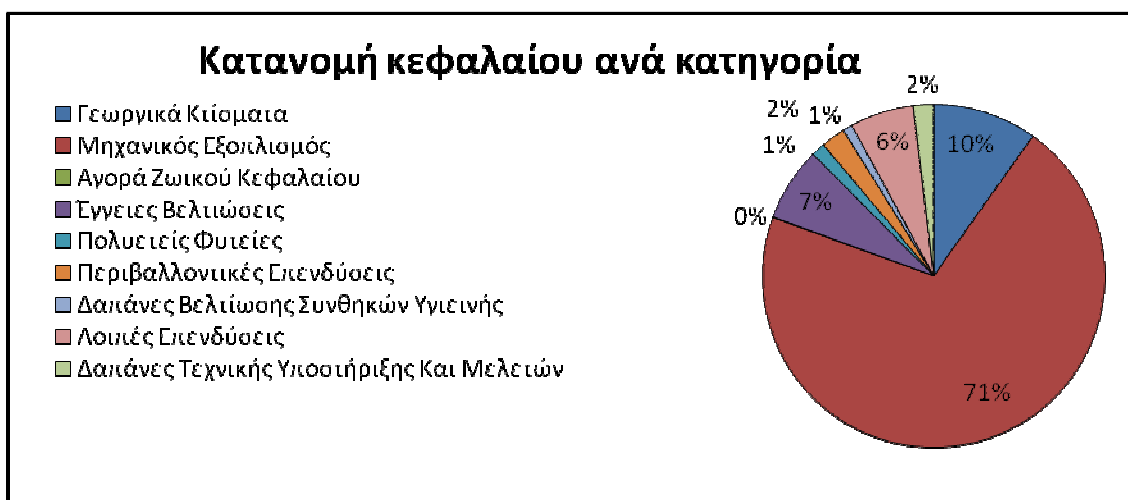

ΣΥΝΟΛΟ	2.047.650	5.360.844	2.012.838	9.367.875	400.144	5.848.829	3.383.656	28.421.836
--------	-----------	-----------	-----------	-----------	---------	-----------	-----------	------------

Με βάση λοιπόν αυτό το φύλλο, κατασκευάστηκε ο πίνακας 3.8, στον οποίο γίνεται εμφανές το σύνολο των επενδύσεων για τον κάθε Νομό της Περιφέρειας σε κάθε μία από τις παραπάνω κατηγορίες αλλά και στο σύνολο ολόκληρης της Περιφέρειας.

Το ύψος της επιδότησης που έχουν να λαμβάνουν και οι 195 δικαιούχοι, στους επτά Νομούς της Περιφέρειας, ανέρχεται στα 28.421.836€.

Όπως φαίνεται και από τα διαγράμματα τις εικόνες 3.5 το μεγαλύτερο μέρος της δαπάνης απορροφήθηκε για μηχανικό εξοπλισμό, σε ποσοστό 71% που αντιστοιχεί σε 20.000.000€ περίπου. Το 23% δόθηκε για γεωργικά κτίσματα, έργους βελτιώσεις και για λοιπές επενδύσεις. Τέλος μικρότερη ανάγκη φαίνεται να υπάρχει για αγορά ζωικού κεφαλαίου, περιβαλλοντικές επενδύσεις όσο και για δαπάνες τεχνικής υποστήριξης και μελετών.

Εικόνα 3.5. Κατανομή του συνολικού ποσού της επιδότησης στην εκάστοτε κατηγορία.

Από τον πίνακα 3.8 κατασκευάστηκε στην συνέχεια ο πίνακας 3.9 που δείχνει το συνολικό ύψος των επενδύσεων για κάθε κατηγορία σε όλη την Περιφέρεια και σε κάθε επιμέρους Νομό καθώς επίσης και τα αντίστοιχα ποσοστά.

Το διάγραμμα της εικόνας 3.6 που ακολουθεί προέκυψε και αυτό από την περαιτέρω επεξεργασία του πίνακα 3.9 και παριστάνει την κατανομή του κεφαλαίου στους διάφορους Νομούς της Περιφέρειας.

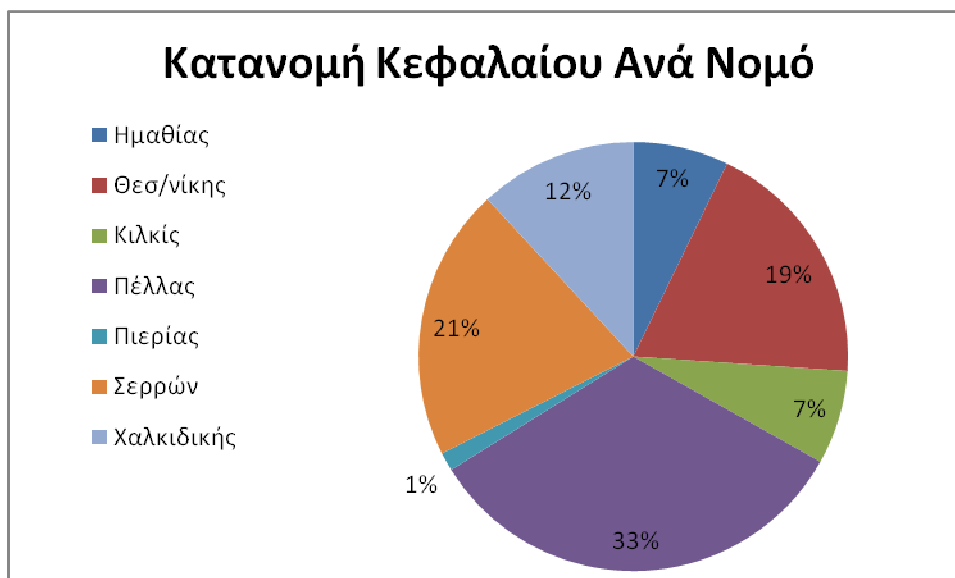
Πίνακας 3.9. Συνολικό ύψος επενδύσεων και ποσοστά για κάθε κατηγορία σε επίπεδο Νομού και Περιφέρειας.

Είδος Επένδυσης	ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	% Ποσοστό	ΝΟΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΝΑ ΝΟΜΟ	% Ποσοστό
Γεωργικά Κτίσματα	2.777.697	9,8%	Ημαθίας	2.047.650	7,2%
Μηχανικός Εξοπλισμός	20.119.968	70,8%	Θεσ/νίκης	5.360.844	18,9%
Αγορά Ζωικού Κεφαλαίου	12.914	0,04%	Κιλκίς	2.012.838	7,1%
Έγχειρες Βελτιώσεις	1989.369	7%	Πέλλας	9.367.875	33%
Πολυτετείς Φυτείες	364.559	1,3%	Πιερίας	400.144	1,4%
Περιβαλλοντικές Επενδύσεις	642.078	2,3%	Σερρών	5.848.829	20,6%
Δαπάνες Βελτίωσης Συνθηκών Υγιεινής	258.582	0,9%	Χαλκιδικής	3.383.656	11,9%
Λοιπές Επενδύσεις	550.582	6%	ΣΥΝΟΛΟ	28.421.836	100%
Δαπάνες Τεχνικής Υποστήριξης Και Μελετών	3.383.656	1,9%			
ΣΥΝΟΛΟ	28.421.836	100%			

Έτσι διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος αυτού, σε ποσοστό 31% που αντιστοιχεί σε 9.000.000€ επί του συνόλου, απορροφήθηκε από τον νομό Πέλλας κάτι που δικαιολογείται απόλυτα αφού ο Νομός αυτός έχει το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στα 195 άτομα του δείγματος που εξετάστηκε.

Το 100% σχεδόν των δικαιούχων του νομού δήλωσαν ανάγκες σε μηχανολογικό εξοπλισμό και επομένως το μεγαλύτερο μέρος 9εκ. θα διατεθούν για τον σκοπό αυτό.

Πιο συγκεκριμένα σε ότι έχει να κάνει με τον μηχανικό εξοπλισμό, για τον οποίο εκδηλώθηκε και η μεγαλύτερη προτίμηση, αυτός αφορά γεωργικούς ελκυστήρες και παρελκόμενα.

Εικόνα 3.6. Κατανομή επιδοτούμενου κεφαλαίου ανά Νομό.

Στον πίνακα 3.10 φαίνεται το πόσο της επιδότησης τόσο στους γεωργικούς ελκυστήρες όσο και στα παρελκόμενα αλλά και το συνολικό ποσό που δαπανήθηκε σε κάθε Νομό για μηχανικό εξοπλισμό

Πίνακας 3.10. Ύψος επενδύσεων σε μηχανικό εξοπλισμό.

Νομός	Γεωργικοί Ελκυστήρες (σε €)	Παρελκόμενα (σε €)	Σύνολο (σε €)	Ποσοστό επί του συνόλου
Ημαθίας	836.682	746.498	1.583.480	7,8%
Θεσσαλονίκης	2.041.438	2.206.904	4.248.342	21,1%
Κιλκίς	710.591	610.936	1.321.527	6,6%
Πέλλας	3.332.422	3.924.405	6.626.827	32,9%
Πιερίας	136.200	118.880	255.080	1,3%
Σερρών	2.658.586	1.695.501	4.355.087	21,6%
Χαλκιδικής	1.017.614	712.011	1.729.625	8,6%
Σύνολο	10.733.833	9.386.135	20.119.968	100%

Τέλος στον επόμενο πίνακα 3.11 καταμετρήθηκε ο αριθμός των ατόμων που δήλωσαν ανάγκες σε μηχανικό εξοπλισμό. Παρατηρείται ότι σχεδόν και οι 195 αγρότες επιδοτήθηκαν προκειμένου να μπορέσουν να αποκτήσουν παρελκόμενα, ενώ συγκριτικά λιγότεροι είναι αυτοί που επιδοτήθηκαν για

γεωργικούς ελκυστήρες. Το μικρότερο αυτό ποσοστό δικαιολογείται καθώς για την επιδότηση γεωργικών ελκυστήρων προβλέπονται από τα Σχέδια Βελτίωσης συγκεκριμένες απαιτήσεις σε ιδιότητες εκτάσεις.

Πίνακας 3.11. Αριθμός ατόμων ανά νομό, με ανάγκες σε γεωργικούς ελκυστήρες και παρελκόμενα.

Νομός	Αρ. Ατόμων Γεωργ. Ελκυστήρες	% Ποσοστό	Αρ. Ατόμων Παρελκόμενα	% Ποσοστό
Ημαθίας	13	93%	14	100%
Θεσσαλονίκης	22	65%	34	100%
Κιλκίς	7	47%	14	93%
Πέλλας	56	84%	66	98,5%
Πιερίας	2	100%	2	100%
Σερρών	31	79%	38	97,4%
Χαλκιδικής	18	75%	22	91,7%
Σύνολο	149	76,4	193	97,4%

Παραπάνω διαπιστώθηκε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των δικαιούχων σκοπεύουν μέσω του 2^{ου} ειδικού στόχου να αυξήσουν ή να αναδιατάξουν την παραγωγή των προϊόντων τους που δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα διάθεσης. Σύμφωνα με απόφαση του υπουργείου αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων με θέμα «Λεπτομέρειες Εφαρμογής του καθεστώτος ενίσχυσης για την ενθάρρυνση των επενδύσεων στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις (ΚΥΑ 637/05 – ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄)» στα πλαίσια του στόχου αυτού θα πρέπει οι επενδύσεις να συμβάλλουν στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της εκμετάλλευσης μέσω της αύξησης ή της βελτίωσης ή της αναδιάταξης της παραγωγής σε προϊόντα που δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα διάθεσης στην αγορά.

Η αύξηση της παραγωγής μπορεί να γίνει είτε με τη βελτίωση των συνθηκών παραγωγής, είτε με την επέκταση υφιστάμενων κλάδων, είτε με την εισαγωγή νέου κλάδου. Η βελτίωση των συνθηκών παραγωγής μπορεί να γίνει με τη χρήση μεθόδων (τεχνικές) και μέσων παραγωγής που συμβάλλουν στην αναβάθμιση της παραγωγικής διαδικασίας και της ποιότητας των παραγομένων

προϊόντων π.χ.

i. Γεωργικά κτίσματα, γεωργικά μηχανήματα και γενικά εξοπλισμός που είναι απαραίτητος για την κανονική λειτουργία της εκμετάλλευσης τα οποία όμως βελτιώνουν την παραγωγική διαδικασία.

ii. Μέσα και εξοπλισμός τα οποία συμβάλλουν στην αναβάθμιση της παραγωγής όπως αμελκτήρια, παγολεκάνες, κάλυψη επιτραπέζιων σταφυλιών κ.λπ.

iii. Έργα εγγειοβελτίωσης, ανάπλασης εδαφών κ.ο.κ.

Με τον όρο αναδιάταξη της παραγωγής νοείται η αντικατάσταση ενός υφιστάμενου κλάδου με άλλο, τα προϊόντα του οποίου μπορούν να διατεθούν ευχερέστερα στην αγορά σύμφωνα με τις ισχύουσες αποφάσεις προωθούμενων ειδών.

Από το είδος των επενδύσεων λοιπόν διαπιστώνεται ότι το 70% δαπανάται για την αγορά μηχανικού εξοπλισμού πράγμα αποτελεί στρέβλωση του πραγματικού στόχου όπως την περιγράφουν τα Σχέδια Βελτίωσης, για την ανάπτυξη βιώσιμων γεωργικών εκμεταλλεύσεων αφού υπάρχει μη ορθολογική κατανομή των δαπανών. Δηλαδή ο στόχος του προγράμματος θα είχε μεγαλύτερη επιτυχία εάν η κατανομή των δαπανών στις διάφορες κατηγορίες ήταν αναλογική. Και πάλι βέβαια οι μηχανολογικοί εξοπλισμοί θα είχαν μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής αλλά όχι όμως με τόση εντυπωσιακή διαφορά.

Μέσω της αγοράς μηχανικού εξοπλισμού γίνεται μείωση των Μ.Α.Ε και πιο συγκεκριμένα μείωση των ωρών ξένης εργασίας και με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται ο 1^{ος} στρατηγικός και ο 1^{ος} ειδικός. Δεν επιτυγχάνεται όμως ο 2^{ος} ειδικός στόχος που όμως σχετίζεται με τον 1^ο.

Άρα είναι σωστή η λογική ο αγρότης να αναζητά μηχανικό εξοπλισμό που θα βελτίωση την εκμετάλλευση του. Πρέπει όμως αφενός μεν να ελέγχεται το κόστος αυτού π.χ μέσω της θέσπισης ανωτάτων ορίων τιμών ή συντελεστών και αφετέρου θα πρέπει να ελέγχεται η οικονομικότητα και αποσβεσιμότητα του μηχανικού εξοπλισμού.

Οι έγγειες βελτιώσεις, οι πολυετείς φυτείες καθώς και οι περιβαλλοντικές επενδύσεις και γενικότερα οι επενδύσεις γύρω από την διαμόρφωση του χώρου καλλιέργειας είναι οι αναμενόμενες επενδύσεις για την υλοποίηση του 2^{ου} ειδικού στόχου. Όλες αυτές οι επενδύσεις κατέχουν πολύ μικρό ποσοστό,

---

μικρότερο του 10% σύμφωνα με το διάγραμμα της εικόνας 3.5.

Σχετικά με τις πολυετείς φυτίες το πολύ μικρό ποσοστό του δικαιολογείται καθώς για την επίτευξη του 2^{ου} ειδικού στόχου απαιτείται εγκατάσταση νέας φυτείας και όχι αντικατάσταση της είδη υπάρχουσας εκμετάλλευσης.

Επίσης αν και το 63% των δικαιούχων επέλεξαν τον 6^ο ειδικό στόχο που αφορά επενδύσεις για την οικονομία του ύδατος παρατηρείται και σε αυτή την περίπτωση ότι το ποσοστό των επενδύσεων των έγγειων βελτιώσεων καθώς και οι περιβαλλοντικές επενδύσεις αγγίζουν μόλις το 9,5% επί του συνόλου των επενδύσεων.

3.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την επεξεργασία τόσο των δημογραφικών στοιχείων όσο και των επιδοτούμενων αγαθών και υπηρεσιών, που προέκυψαν από τις 195 ατομικές αποφάσεις των δικαιούχων στους επτά Νομούς της Περιφέρειας μπορεί να γίνει η παρακάτω σύνοψη:

- ✓ Η συμμετοχή των ανδρών είναι σημαντικά μεγαλύτερη έναντι των γυναικών, το ποσοστό των οποίων αντιστοιχεί στο ένα τέταρτο του έτερου φύλλου. Αυτό μπορεί να δικαιολογηθεί είτε γιατί εκ των πραγμάτων οι γυναίκες δραστηριοποιούνται λιγότερο στην γεωργία είτε επειδή οι γυναίκες συνηθίζουν να παραχωρούν την αρχηγία της οικογενειακής γεωργικής εκμετάλλευσης στους άντρες.
- ✓ Οι αγρότες του Νομού Πιερίας έχουν πολύ μικρό ποσοστό συμμετοχής στο πρόγραμμα. Αυτό οφείλεται είτε στην πολύ μικρή βαθμολογία που συγκέντρωσαν με αποτέλεσμα να μην ενταχθούν στο Π.Ε.Π. είτε γιατί δεν υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για δημιουργία καλλιεργειών αφού ο Νομός βασίζεται περισσότερο στον τουρισμό. Η πολύ μικρή βαθμολογία ενδεχομένως να οφείλεται στο ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του Νομού είναι πεδιάδα και οι καλλιεργούμενες εκτάσεις των παραγωγών μικρές. Σημειώνεται ότι οι στόχοι των Σχεδίων Βελτίωσης δεν ευνοούν τις πεδινές περιοχές.
- ✓ Το 60% των επιτυχόντων στο πρόγραμμα είναι ηλικίας από 30 – 50. Οι ηλικίες αυτές είναι οι περισσότερο παραγωγικές και επομένως θα πρέπει να

αναλυθούν περισσότερο οι ανάγκες και απαιτήσεις του ηλικιακού αυτού τομέα και να εισαχθούν αυτές, στη συνέχεια, παραμετρικά μέσα στην αξιολόγηση των εκμεταλλεύσεων και να ενταχθούν στους στόχους.

Αποτελεσματικότερο ενδεχομένως θα ήταν ή να αποκλειστούν τελείως από το πρόγραμμα και να ενταχθούν σε κάποιο που θα έχει ως βασικό του στόχο την μετέπειτα εξέλιξη των νέων αγροτών στην γεωργία ή να εντάσσονται πάντα στο πρόγραμμα αυτό σαν συνέχεια του προγράμματος «Νέοι Αγρότες» ώστε να εξασφαλίζεται η παρουσία τους και η πορεία τους στην γεωργία.

✓ Το 61% των εγκεκριμένων αποφάσεων ενισχύονται με 50% που σημαίνει ότι το υπόλοιπο 50% του κόστους της επένδυσης θα πρέπει να δαπανηθεί από τους ίδιους τους γεωργούς. Ακόμη το ποσό της επιδότησης το παίρνουν πίσω αφού πληρώσουν ολόκληρο το ύψος της επένδυσης. Έτσι πολύ από τους αγρότες καταφεύγουν σε δανειακές εξαρτήσεις και δέσμευση των περιουσιών τους. Η καλύτερη δυνατή λύση θα ήταν το κράτος να προκαταβάλλει ή να πληρώνει απευθείας το ποσό της ενίσχυσης.

✓ Η πλειοψηφία των αγροτών επέλεξαν να επιτύχουν τον 1^ο στρατηγικό και 2^ο ειδικό στόχο. Φαίνεται λοιπόν ότι μια γεωργική εκμετάλλευση θα πετύχαινε βέλτιστα αποτελέσματα από τον συνδυασμό ή την ταυτόχρονη εφαρμογή των 3^{ων} πρώτων ειδικών στόχων. Οι παραγωγοί ωστόσο επιδιώκουν την επίτευξη του 2^{ου} αναγκαίου στόχου χωρίς να φτάνουν στο βαθμό βελτίωσης που θα τους εξασφάλιζαν και οι άλλοι δύο ταυτόχρονα. Σημειώνεται βέβαια ότι τα Σχέδια Βελτίωσης επιτρέπουν την επίτευξη ενός και μόνο στόχου.

✓ Η μεγαλύτερη απορρόφηση των επιδοτήσεων έγινε από τους αγρότες του νομού Πέλλας ενώ πολύ μεγάλο μέρος του συνολικού κεφαλαίου δαπανήθηκε για γεωργικά μηχανήματα.

Πιο συγκεκριμένα το 70% δαπανάται για την αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού κάτι που αποτελεί στρέβλωση του πραγματικού στόχου όπως την περιγράφουν τα Σχέδια Βελτίωσης για την ανάπτυξη βιώσιμων γεωργικών εκμεταλλεύσεων αφού υπάρχει μη ορθολογική κατανομή των δαπανών.

Ωστόσο μέσω της αγοράς μηχανικού εξοπλισμού γίνεται μείωση των Μ.Α.Ε και πιο συγκεκριμένα μείωση των ωρών ξένης εργασίας, μείωση του κόστους παραγωγής. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται ο 1^{ος} στρατηγικός και ο 1^{ος} ειδικός. Δεν επιτυγχάνεται όμως ο 2^{ος} ειδικός στόχος που όμως σχετίζεται παρ' όλα αυτά με τον 1^ο.

Άρα είναι σωστή η λογική ο αγρότης να αναζητά μηχανικό εξοπλισμό που θα βελτίωση την εκμετάλλευση του. Πρέπει όμως αφενός μεν να ελέγχεται το κόστος αυτού π.χ μέσω της θέσπισης ανωτάτων ορίων τιμών ή συντελεστών και αφετέρου θα πρέπει να ελέγχεται η οικονομικότητα και αποσβεσιμότητα του μηχανικού εξοπλισμού.

✓ Παρατηρήθηκε ότι μόλις το 1% της δαπάνης δόθηκε για πολυετείς φυτείες. Το πολύ μικρό αυτό ποσοστό δικαιολογείται καθώς για την επίτευξη του 2^{ου} ειδικού στόχου απαιτείται εγκατάσταση νέας φυτείας και όχι αντικατάσταση της είδη υπάρχουσας εκμετάλλευσης.

✓ Αν και το 63% των δικαιούχων επέλεξαν τον 6^ο ειδικό στόχο που αφορά επενδύσεις για την οικονομία του ύδατος παρατηρείται και σε αυτή την περίπτωση ότι το ποσοστό των επενδύσεων των έγγειων βελτιώσεων καθώς και οι περιβαλλοντικές επενδύσεις αγγίζουν συνολικά μόλις το 9,5% επί του συνόλου των επενδύσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στόχοι όπως η αναδιάρθρωση της Ελληνικής γεωργίας, η ενίσχυση του εισοδήματος του αγρότη, η βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων αποτελούσαν πάντοτε το επίκεντρο των στόχων των φορέων που ασκούν την αγροτική πολιτική στην Ελλάδα όπως π.χ. το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Η Ελλάδα άλλωστε είναι μια κατεξοχήν αγροτική κοινωνία αφού το μεγάλο μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της υπαίθρου της συμμετέχει στην αγροτική οικονομία η οποία με την σειρά της κατέχει σημαντικό ρόλο στην εθνική οικονομία και διαμορφώνει την κοινωνική ισορροπία της χώρας.

Στην Ελληνική αγροτική οικονομία πρέπει να επιδιώκεται η δημιουργία ενός ανταγωνιστικού μοντέλου, προσανατολισμένου στην παραγωγή και αγορά ποιοτικών και επώνυμων προϊόντων. Πρέπει να επιδιώκεται η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε περιοχής της Περιφέρειας επιζητώντας υψηλή προστιθέμενη αξία για την παραγωγή και το εμπόριο των αγροτικών προϊόντων. Ταυτόχρονα θα πρέπει να ενισχύεται η συμπληρωματική σχέση της αγροτικής πολιτικής με εκείνες άλλων δράσεων που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, τις Α.Π.Ε, με τελική επιδίωξη την ένταξη των αγροτών στην οικονομία της εκάστοτε Περιφέρειας.

Πολίτικες οι οποίες βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα των αγροτικών προϊόντων, βελτιώνουν το οικονομικό και βιοτικό επίπεδο του αγροτικού πληθυσμού, τονώνουν ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, εξασφαλίζουν και δημιουργούν νέες θέσεις απασχόλησης, προστατεύουν το περιβάλλον στηρίζουν παραδοσιακά και βιολογικά προϊόντα, αναπτύσσονται εδώ και πολλά χρόνια με τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης και αποτελούν εργαλεία ανάπτυξης των αγροτικών πολιτικών που ασκούνται από τις εκάστοτε κυβερνήσεις.

Η Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας ως 2^η πληθυσμιακά μεγαλύτερη Περιφέρεια στην Ελλάδα. Ο αγροτικός πληθυσμός ανέρχεται στο 26% του συνόλου και παρουσιάζει μείωση σε σχέση με το 1981, ενώ ο ημιαστικός πληθυσμός αυξήθηκε και ανέρχεται στο 17% του συνόλου.

Στον πρωτογενή τομέα, στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, απαντώνται όλοι οι κλάδοι της φυτικής και ζωικής παραγωγής. Το ποσοστό των

απασχολούμενων στο κλάδο κυμαίνεται μεταξύ 4,5% (Νομό Θεσσαλονίκης) και 39,4% (Νομό Πέλλας) και αποτελεί την κύρια πηγή απασχόλησης σε 6 από τους 7 νομούς της.

Επομένως η προκήρυξη των Σχεδίων Βελτίωσης με όλους τους παραπάνω στόχους είναι ιδιαίτερα σημαντική για την παραγωγή και ανάπτυξη της Περιφέρειας. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού έχει σαν κύρια απασχόληση τις αγροτικές δουλειές ενώ συμπληρώνει το εισόδημα του από άλλες πηγές που σχετίζονται με το αγροτικό τομέα (διάθεση προϊόντων, αγροτικές εργασίες κ.τ.λ.).

Η μελέτη των αποτελεσμάτων της εφαρμογής των Σχεδίων Βελτίωσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι ιδιαίτερης σημασίας τόσο για την Περιφέρεια όσο και για όλη την Ελλάδα. Τα Σχέδια Βελτίωσης αναφέρονται σε επενδύσεις των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με κύρια κατεύθυνση τη φυτική παραγωγή και πρόκειται για ένα πρόγραμμα ενταγμένο στον άξονα 4 (μέτρο 4.1) του Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας του Γ'ΚΠΣ 2006 -2006. Αντίθετα τα Σχέδια Βελτίωσης ζωικής παραγωγής χρηματοδοτούνται από το Ε.Π.Α.Α.-ΑΥ.

Σκοπός του προγράμματος είναι η βελτίωση του επιπέδου οικονομικής βιωσιμότητας των εκμεταλλεύσεων, αύξηση του Ο.Γ.Ε και των Μ.Α.Ε μέσω της μείωσης του κόστους παραγωγής, αύξηση και αναδιάταξη της παραγωγής, βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων καθώς και με την ενθάρρυνση περιβαλλοντικών επενδύσεων.

Από την επεξεργασία και μελέτη των εγκεκριμένων αποφάσεων που αφορούν των 4^η προκήρυξη των Σχεδίων Βελτίωσης στην φυτική παραγωγή προκύπτουν τα εξής:

✓ Τα Σχέδια Βελτίωσης συμβάλλουν στην μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών σε σχέση με τις κανονικές. Οι δικαιούχοι που ζουν και εδράζουν τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις τους σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές τυγχάνουν μεγαλύτερου ποσοστού ενίσχυσης και ιδιαίτερα αυτοί που είναι νέοι γεωργοί.

✓ Τα Σχέδια Βελτίωσης φτιάχνονται με την λογική του οικογενειακού εισοδήματος άρα αφορούν τους δικαιούχους στα πλαίσια της οικογένειας. Εισάγεται έτσι η έννοια του αρχηγού της εκμετάλλευσης ο οποίος έχει το δικαίωμα να ενεργεί για λογαριασμό της εκμετάλλευσης και ο οποίος είναι ο

κύρια ωφελούμενος από το έργο. Σε αυτό οφείλεται το πολύ μεγαλύτερο συγκριτικά ποσοστό συμμετοχής των αντρών, στις εγκεκριμένες αποφάσεις των Σχεδίων Βελτίωσης, σε σχέση με τις γυναίκες καθώς συνηθίζεται η γυναίκα να παραχωρεί την αρχηγία στον άντρα.

✓ Τα Σχέδια Βελτίωσης ευνοούν μόνο τους νέους αγρότες που τυγχάνουν να έχουν μεγάλης δυναμικότητας εκτάσεις μειονεκτικών και ορεινών περιοχών.

Αποτελεσματικότερο θα ήταν οι νέοι αγρότες να εντάσσονται πάντα σε αυτό το καθεστώς ενίσχυσης σαν συνέχεια του προγράμματος «Νέοι Αγρότες» ώστε να εξασφαλίζεται η παρουσία τους και η πορεία τους στην γεωργία ή ακόμα και να αποκλείονται τελείως από το πρόγραμμα των Σχεδίων Βελτίωσης και να εντάσσονται σε κάποιο άλλο κύριος στόχος του οποίου θα είναι η μετέπειτα εξέλιξη των νέων αγροτών.

✓ Οι περισσότεροι παραγωγικές ηλικίες είναι αυτές από 30 – 50. Το 60% των επιτυχόντων στο πρόγραμμα ήταν ηλικίας από 30 – 50. Αφού οι ηλικίες αυτές είναι οι περισσότεροι παραγωγικές θα πρέπει να μελετηθούν και να αναλυθούν περισσότερο οι ανάγκες και απαιτήσεις του ηλικιακού αυτού τομέα και να εισαχθούν στη συνέχεια, παραμετρικά μέσα στην αξιολόγηση των εκμεταλλεύσεων και στους στόχους προκειμένου να μην εγκαταλείψουν την περιοχή τους και την γεωργία.

✓ Μέσω της εφαρμογής των Σχεδίων Βελτίωσης ενισχύεται η παράπλευρη εμπορική αγορά. Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των χρημάτων του προϋπολογισμού δαπανήθηκε για μηχανολογικό εξοπλισμού προκαλώντας έτσι παράλληλα αποτελέσματα στην οικονομία της περιοχής, κινητοποιώντας εμπορικές και άλλες παραγωγικές δραστηριότητες μη αγροτικού δυναμικού.

✓ Τα Σχέδια Βελτίωσης δεν βάζουν κανένα όριο κατανομής πόρων ανά Νομό με αποτέλεσμα η μεγαλύτερη κατανομή πόρων να γίνεται στον Νομό Πέλλας ενώ το μεγαλύτερο μέρος του αγροτικού δυναμικού, στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας βρίσκεται στο Νομό Σερρών. Επίσης τα Σχέδια Βελτίωσης εκτελούνται σε επίπεδο Περιφέρειας και δεν λαμβάνουν υπόψη τις οποιεσδήποτε ιδιαιτερότητες κάθε Νομού.

✓ Διαπιστώθηκε υπέρμετρη δαπάνη για μηχανολογικό εξοπλισμό. Έτσι κρίνεται αναγκαίο να οριστεί πλαφόν στην αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού με την εφαρμογή διαφόρων κριτήριων.

✓ Η εφαρμογή των Σχεδίων Βελτίωσης είναι πολύ σημαντική για την οικονομία των περιοχών της Περιφέρειας. Στα πλαίσια του Γ'ΚΠΣ έγιναν 4 προκηρύξεις Σχεδίων Βελτίωσης φυτικής παραγωγής, την περίοδο 2000 – 2006 οι οποίες ήταν συνολικού προϋπολογισμού 270.000.000€. Αυτό το ποσό συν την προστιθέμενη αξία η οποία εκτιμάτε σύμφωνα με τα τεχνικά δελτία αξιολόγησης του Π.Ε.Π. σε 500.000.000€ θα διοχετευθεί όχι μόνο στον πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας αλλά θα μοιραστεί και στους υπόλοιπους και στους 7 νομούς της. Οι γεωργοί που δήλωσαν ενδιαφέρον για το πρόγραμμα στην διάρκεια και τον τεσσάρων αυτών προκηρύξεων ήταν πάνω από 3.000 ενώ αυτοί που τελικά ολοκλήρωσαν τις επενδύσεις τους 1826 από τους 2889 που εγκρίθηκαν.

✓ Δημιουργείται προβληματισμός για αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της επιδοτούμενης αγροτικής οικονομίας.

Δεν παρατηρείται σήμερα στην αγορά η εφαρμογή του δεύτερου ειδικού στόχου που αφορά στην αύξηση, αναδιάταξη της παραγωγής. Ο στόχος αυτός επιλέχθηκε από το 90% των επιτυχόντων στο πρόγραμμα.

Επομένως θα πρέπει να γίνεται αξιολόγηση των επενδύσεων που εντάχθηκαν στα Σχέδια βελτίωσης σε βάθος χρόνου. Σήμερα υπάρχουν επιτροπές έλεγχου μακροχρόνιων υποχρεώσεων οι οποίες εξετάζουν μόνο ένα δείγμα τις τάξεως του 5%. Θα πρέπει να συνεχιστεί οικονομική αξιολόγηση των γεωργικών επιχειρήσεων και της αγροτικής οικονομίας των περιοχών που ενισχύονται προκειμένου να διαπιστώνεται αν η επιδοτούμενη εκμετάλλευση εξακολουθεί να έχει την κατάσταση βιωσιμότητας που είχε όταν εγκρίθηκε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Απόφαση Αριθ.609 δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 423/Β/1-4-2005. Καθεστώς ενισχύσεων του Άξονα 3 του Ε.Π.Α.Α.–Α.Υ. 2000 – 2006 σε ότι αφορά τη βελτίωση της ηλικιακής σύνθεσης του αγροτικού πληθυσμού.

Απόφαση Αρ.14609/12-12-2005, Λεπτομέρειες Εφαρμογής του καθεστώτος ενίσχυσης για ενθάρρυνση των επενδύσεων στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις (ΚΥΑ 637/05 – ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄).

Θεοδωρίδης, Α.- Ευρωτέκ Μελετητική – Αναπτυξιακή Εταιρία Θεσσαλονίκης, (2006), *Μελέτη για Εναλλακτικές Καλλιέργειες και την Αναδιάρθρωση της Κτηνοτροφίας με Γνώμονα τις Εσωτερικές και Διεθνείς Καταναλωτικές Τάσεις στην Κεντρική Μακεδονία για μια Ολοκληρωμένη Αγροτική Ανάπτυξη*. http://www.aneth.gr/do'c/ANADIARTHROSI/perilipsi_meletis.doc.

ΚΥΑ 637 / 20–11-05, ΑΡ. 11841, Καθεστώς ενισχύσεων του κοινοτικού πλαισίου στήριξης 2000 – 2006 για επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Νόττα, Ο.,(2007), *Γεωργικές Μελέτες Αγροτικής Ανάπτυξης, Διδακτικές Σημειώσεις, Τμήμα Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Σχολής Τεχνολογίας Γεωπονίας, Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης*.

Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. (2009). Σε *Αναπτυξιακό προφίλ των Περιφερειών Διέλευσης της Εγνατίας Οδού*. Θεσσαλονίκη. Εγνατία Οδός Α.Ε.

Προγράμματα «Artemis», *Δράση 1: Περιφερειακές Μελέτες Ανταγωνιστικότητας*, Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Αστικού Περιβάλλοντος & Ανθρώπινου Δυναμικού, Πάντειο Πανεπιστήμιο. http://www.uehr.panteion.gr/artemis/files/DRAFT_study.pdf.

Σκούμπας, Α., Τσιτσόπουλος, Ι.,(2006), Καταγραφή της κατάστασης της

βιομηχανίας στην Κεντρική Μακεδονία, Μόνιμη Επιτροπή Βιομηχανίας, Τεχνολογίας, Δικτύων, Υλικών & Τηλεπικοινωνιών, Θεσσαλονίκη
http://62.103.39.56:8080/ketakemak_images/MeletiTEEgiatinViomichaniastinK_Makedonia_F6704.pdf

Στουρνάρας, Γ., Παρασιώκας, Ν., Τσακανίκας, Α.,(2009), *Ανταγωνιστικότητα των 13 Ελληνικών Περιφερειών: Περίπτωση Κεντρικής Μακεδονίας*, Ίδρυμα Οικονομικών & βιομηχανικών Ερευνών, Αθήνα
http://www.competitive-greece.gr/dm_documents/Ανταγωνιστικότητα_Κεντρική_Μακεδονία_82isl.pdf

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Γενική Γραμματεία Μακεδονίας – Θράκης. Διαθέσιμο σε:
<http://www.mathra.gr>

Διεύθυνση Σχεδιασμού Και Ανάπτυξης (ΔΙΣΑ) της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Διαθέσιμο σε:
<http://ep.disa.rcm.gr>

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.). Διαθέσιμο σε:
<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-database>

Μονάδα Οργάνωσης Της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων Α.Ε. (Μ.Ο.Δ.), Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας Και Ναυτιλίας. Διαθέσιμο σε:
http://www.mou.gr/index.asp?a_id=46

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, Διαθέσιμο σε:
<http://www.pepkm.gr>

Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Κεντρικής Μακεδονίας, Διαθέσιμο σε:
<http://www.rdfcm.gr>

Συγχρηματοδοτούμενα Αναπτυξιακά Προγράμματα, Διαθέσιμο σε:

<http://www.hellaskps.gr/>